

Victoria relect. 2. de potestate Ecclesia, q. 2. nu. 10. Vi- de latissime Azor. tom. 2. lib. 4. vers. Decimo tertio. & seqq.

6 **Ibi, Principem eorum.** Igitur Pe- trus inter Apostolos omnes fuit autoritate, & potestate primus, & Princeps cum summa potestate su- pra totam Ecclesiam; ad quod appellat nostrū textum bonum *Abb. in cap. Quam gravis, nu. 3. de crimine falsi, & in cap. Ex litteris, nu. 4. de excessibus pralatorum;* firmat *Victoria dicta relect. 2. de potestate Ecclesia, q. 2. nu. 11.* Namq̄ potestas data est Pe- tro, ut per successionem perpetuū in Ecclesia duraret; alijs verò Apostolis solum data est per modum cuiusdam legationis, & personalis mu- neris finiendi cum vita eorum. Insuper hęc po- testas quoad actum ferendi leges, in Petro erat simpliciter superior, & independens, in Apo- stolis verò inferiori modo, & cum multa diffe- rentia; quia Petrus poterat suis legibus, vel præ- ceptis, alios etiam Apostolos obligare, & nullus poterat eius leges revocare; alij verò Apostoli, nec Petrum obligare poterant, nec fortasse se ad invicem, & Petrus in rigore poterat eorū le- ges non admittere, seu revocare; probat utrūq̄ *Suar. de legib. lib. 4. cap. 3. nu. 8. & 9.*

7 **Ibi, Voluerunt.** Non inferas Petrum ab alijs Apostolis fuisse electum in caput, quia verbum hoc, *voluerunt,* non de voluntate antecedente, seu eligente, sed de voluntate consequente, & acceptante intel- ligendum est; quod de mente Pontificis in no- stro textu satis constat, notavitq̄ *Suar. d. lib. 4. de legib. cap. 3. nu. 9. ad fin.*

8 **Ibi, Successerunt Episcopi.** Et sic videtur, quod episcopatus sit de jure divi- no, ut post multos tenet *Duen. reg. 72. vers. Fallit in dignitate.* Notat *Gregor. Lopez part. 1. tit. 5. l. 1. Glosa 3. & l. 17. Glosa 2.* licet enim Episcopi di- cantur in nostro textu successores Apostolorū, ut est cōmunis doctrina Sanctorum, teste *Cano lib. 6. de locis theolog. cap. 8. ad decimum. Bellarm. de confirmat. cap. 12. & lib. 4. de Roman. Pontif. cap. 25.* Constat tamen episcopos non succedere in om- ni potestate, aut universali jurisdictione Apo- stolorū, ut patet de multis episcopis, quos adhuc viventes Apostoli elegerunt pro speciali dice- cesi; tradit post multos *Henriq. lib. 3. de Sacramēt. cap. 6. in principio, littera E.*

9 **In fine textus, ibi, Gerunt pres- byteri.** Fuerunt presbyteri in Ecclesia cōs- tituti in locum 72. discipulorū. Non tamen intelligas presbyteros proprie succedere discipulis 72. sed solū per similitudinem. Nam discipuli illi 72. non fuerunt presbyteri, nec ullum ordinem, aut jurisdictionem à Christo susceperunt; ut probat *Bellarm. lib. 4. de Roman. Pontif. cap. 25. vers. Deniq̄.*

In Glossa, verbo, Pari. Dicit Glos- sa Apostolos 10 fuisse pares Petro, eo tantummodo, quo Epis- copi sunt pares Pontifici, scilicet in ordine, & cōsecratione; quam sequitur *Turretem. in summ. de Ecclesia, lib. 2. cap. 74.* sed re vera falluntur, nam de Apostolis constat fuisse etiam pares Pe- tro in dignitate Apostolica, & consequenter in universalitate jurisdictionis in universum or- bem. Ita *Suar. lib. 4. de legib. cap. 3. num. 9. ante finem.*

In eadem Glossa, ibi, In admi- nistracione. Vide *Mantuanam Dialogo 105. in- cipit. Hoc mane vidi, post prin- cipium.*

In eadem Gloss. ibi, Esse maior. 12 Collige ex Glossa, quod possit quis esse maior alio, in ordine, sed minor in administratione. Vnde Rector universitatis præcedit Episcopum scholasticum in studio, ut post *Abb. & Felin. tra- dit Tiraq. de nobilitate, cap. 28. nu. 16. Decius in cap. Cum venerabilis, num. 2. de exceptionibus,* qui ponit exemplum in Cardinali, & Episcopo. Condu- cit etiam quæ tradit *Gomes in proœmio regul. q. 1. & in reg. de valore exprimendo, q. 1. vers. Postremū.*

CAP. Quanvis. III.

S V M M A R I V M.

- 1 *Gelasius Pontifex quis fuerit?*
- 2 *Romana Ecclesia obtinet primatum à Christo.*
- 3 *Romana Ecclesia ceteris est prælata.*
- 4 *Sedes Romana an possit esse in alio loco?*
- 5 *In factis antiquis statur libris historiarū.*

IN superscriptione ibi, *Gelasius.* 1 Vide posita ad cap. *Certum, 10. dist. Adde Baron. tom. 6. annal. anno Christi 492. nu. 13. & seqq. & anno 493. Ioannem Tritemium de scripto- ribus ecclesiasticis, fol. 40. & Ioannem Nauclerum vol. 2. generat. 17. in sua Chronologia.*

In textu. Notat *Navar. de indulgentijs, no- 2 tab. 23. nu. 10. Greg. Lopez part. 1. tit. 5. l. 2. Glosa 2. ad hoc, quod Romana Ec- clesia obtinuit primatum super alijs ecclesijs, non à Concilijs, sed à Christo; cōprobat Suar. de legib. lib. 4. cap. 3. nu. 10. qui de nostro textu meminit. Idem probat Azor inst. moral. p. 2. lib. 3. cap. 30. §. Secundo obijcies. & doctius idem con- firmat lib. 4. cap. 11. §. Deinde Pelagius. ubi nostrū textū meminit; & adducit cap. *Sacro sancta. dist. 20. cap.**

cap. Rogamus 24. q. 1. cap. Fundamenta de elect. in 6. cap. Per venerabilem. Qui filij sint legitimi. Vide præterea Driedon. de Ecclesia dogmat. lib. 4. cap. 3. p. 2. Canum de locis, lib. 6. cap. 4. Rossen. contra Lutherum, ar. 30. & Petrum Sor. quos citat Azor. relatus. Guilmuni Rosseum de rege hæretico excommunicando, cap. 8. nu. 4.

3 **In vers. Tu es Petrus.** Hunc locum improbant hæretici dicentes, rediculum esse evangelicum testimonium in eum sensum velle flectere, ut probetur ex his verbis, Romanam Ecclesiam cæteris esse prælatam; advertit Canus de locis theolog. lib. 6. cap. 1. vers. Decimo, sed eleganter eos confutat idem Canus dicto lib. 6. cap. 8. vers. Decimo autem. Adde Caietan. in Opusculis, tom. 1. tract. 30. in principio, & Azor. citatum.

4 **Ibi, Sedes Romana.** Idem prorsus futurum inquam alia Ecclesia, ubi eandem sedem Dominus esse voluisset; non enim elegit Deus gentes propter locum, sed locum propter gentes; ut per Symon. de Catholicis, cap. 24. nu. 23. Idem plane testatur Ioann. Andr. cap. Fundamenta de elect. in 6. Archid. cap. Rogamus 24. q. 1. & ibidem Ægid. Bellam. Anchar. dict. cap. Fundamenta. Alyarus Pelagius lib. 1. de planctu Ecclesia, cap. 32. Abb. cap. Per venerabilem. Qui filij sint legitimi. Dominic. cap. 1. & 2. dist. 32. Amoninus par. 3. tit. 23. cap. 5. §. 7. Iacobat. de Concil. lib. 8. art. 7. Azor. instit. moral. lib. 4. cap. 11. ubi alios refert. Qui omnes constanter asseverant, Romanam Ecclesiam non posse auctoritate Pontificia alio transferri.

5 **In Glossa, verbo, Eadem. ibi, Historia dicit.** Nota quod in factis antiquis statum libris historiarum, per notata in cap. Cum causam, de probat. in quantum dicit, quod per libros antiquos probantur fines diocesis, & earum divisio, ut ex nostra Glossa colligit Roder. Suar. allegat. 8. nu. 22. ubi plura cumulat, quibus adde Mascard. conclus. III. nu. 8. & 10. & conclus. 394. & 398. Valasc. 2. tom. consultat. 167. Gama decis. 335. nu. 7.

CAP. Inferior. IV.

SYMMARIUM.

- 1 **Nicolaus Pontifex qualis fuerit?**
- 2 **Prælati inferiores non possunt dispensare in legibus superiorum.**
- 3 **Secularis potest compelli ad præstandum auxilium ecclesiastico.**
- 4 **Judex, si deponat tanquam testis, an possit puniri per inferiorem.**

IN superscriptione ibi, Nicolaus. Vide posita ad cap. Imperium, supra dist. 10. Adde posita ad cap. In tantum, infra, eadem distinct. Vide præterea Ioannem Tritemium in suo Cathalogo, fol. 57. ubi vocat hunc Nicolaum in Sanctis scripturis magnificè doctum. Vide etiam Ioannem Nauclerum in sua Chronolog. generatione 29. in volumine 2. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 4. cap. 15. ubi multa scribit de hoc Nicolao, & eius epistolis ad Imperatorem Michaellem.

In textu. Collige ex textu prælatos inferiores non posse dispensare in legibus superiorum, & in pœnis earum, ut post Navarr. in Manuali, tradit Evman. Roderic. tom. 1. de regularibus, quæst. 22. art. 8. & ante illos docuit Anch. in cap. Vlt. de consuetudine, nu. 5. vers. Octavo. Idem eleganter probat Suar. de censur. disp. 5. sect. 4. nu. 7. & disp. 7. sect. 4. nu. 1. & disp. 29. sect. 1. nu. 21. & lib. 6. de legib. cap. 14. num. 4. Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 7. nu. 6. Idem colligitur ex cap. Cum inferior, infra citando; & ex Clement. Ne Romani. de electione; & communiter doctores, in cap. At si clerici de judicijs, §. De adulterijs. Ducñas regula 248. Covarr. 4. decret. cap. 6. nu. 15. in 2. part. in princip. Gregor. Lopez part. 1. tit. 5. l. 5. Glossa, Al que huviesse descõmulgado, & tit. 9. l. 7. Glossa 6. & 7. Præterea Suar. in defensione fidei, lib. 4. cap. 8. nu. 15. adducit nostrum textum, & ex eo infert esse contra rationem, ut aliquis inferior jurisdictionem acquirat in superiorem; cap. Cum inferior, & cap. Solita, de maioritat. & obedient. Quare cum dispensatio sit actus jurisdictionis, nunquam inferior illam poterit exercere erga superiorem. Eundem etiam textum refert lib. 6. de legib. cap. 14. nu. 4. & addit Glossam, cap. In quibusdam de pœnis; & cap. Sunt quidam 25. quæst. 1.

In eodem, ibi, Potiorem ligare.

Per hunc textum docet Rebus. cons. 193. in fine. quod licet iudex sæcularis possit de jure compelli per excommunicationem ad præstandum auxilium iudici ecclesiastico, non possit tamen compellere ecclesiasticum, quia contra rationem est, ut inferior præcipiat superiori.

In Glossa, verbo, Inferior, ibi,

Se subijcit arbitrio minoris. Quid autem si iudex superior deponat, ut testis coram inferiori, & dicat falsum, vel vacillet, an possit puniri per inferiorem? Vide Abb. in cap. Dilecto 40. de testibus nu. 12. ubi Glossa, littera B. & post Bald. & alios tradit Gregor. Lopez, part. 1. tit. 9. l. 7. Glossa 6.

CAP. Nolite. V.

S V M M A R I V M.

- 1 Reprehensio infamandi causa, est illicita.
- 2 Superior non defendit factum contra ius.
- 3 Gregorius Lopez Glossam approbat.

Notat Gregor. Lopez part. 1. tit. 5. l. 55. Glossa 2. ad hoc, quod reprehensio quæ sit infamandi causa, est illicita. Adde quod homines illi, qui aliquo tempore iuste vixerunt, magis moleste ferunt reprehensionem, vel redargutionem, quam illi qui fuerunt valde impij, cuius rei rationem assignat *Abulensis lib. 2. Paralipom. q. 28.* et propter hanc stomachi acerbiteriam, qui plerunque reprehensionibus irritatur, monet *Divus Anasthasius Nissenus*, reprehensiones in secreto, & remotis arbitris adhibendas. Quare *quæst. 8. in scripturam*, expendens modum illum, quo Natham ad David reprehendum ingressus est: *Ostendit, inquit, quod non presente alio, neque coram universo populo eum redarguit.* Lege *D. Chrysostr. hom. 5. de verbis Isaie, & Oleastrum Exod. 32. nu. 25. Clement. Alexand. lib. 1. pedag. cap. 9.* ubi reprehensorem assimilat speculo, quod cum vultus indicet deformitatem, non tamen aliquam ingerit infamie notam. Sic reprehensiones ab omni contumelia, ac dedecoris nota abstinere, æquum est.

2 Ibi, Velle defendere. Nota quod Sūmus Pōtīfex non vult defendere factum inferiorum iudicium, quando est contra ius; et sic apparet, quod licet scribat simpliciter, non aliter fieri, non intelligitur velle quod fiat contra ius, de quo notabis ad *cap. Si quando, & cap. Causam de rescriptis.*

3 In Glossa, verbo, Reprehendēda, ibi, Triplex est reprehensio. Dicit singularem *Greg. Lopez part. 2. Gloss. 9. l. 30. Glossa 1.*

CAP. Denique. VI.

S V M M A R I V M.

- 1 Qui benedicit est maior eo, qui benedicitur.
- 2 Ob malitiam temporis potest aliquid statui.
- 3 Iube Domne benedicere, quare dicitur.
- 4 Maledici Regnum Dei non possidebunt.
- 5 Propter malū cohærens prohibetur bonū.

Inquit textus quod semper qui benedicit, est maior eo, qui benedicitur. De materia videbis s.

Thom. super epistolam ad Hebreos, Sylvestrum, verbo, benedictio, nu. 1. post principium, qui hunc textum refert; *Durandum in rationali divinatorum officiorum, lib. 4. cap. 59. nu. 5. & 6.* Sed obijcias. Nos benedicimus Deo, & tamen Deo nemo maior; Simeon quoque longe inferior Iesu, & Maria, illis benedixit; *Luc. cap. 2. nu. 34.* sed facile respondetur; aliud enim genus benedictionis est, quo Deo benedicimus, scilicet gratias illi propter beneficia agendo; aliud, quo Deus nobis benedicit, scilicet beneficia nobis conferendo, et de hac benedictione intelligitur noster textus dicens, benedicientem esse maiorem re benedicta. Nam si benedictio sumatur pro gratiarū actione, nemo dubitat posse benedicientem esse minorem re benedicta. Sic rem explicat *Mendoça lib. 1. Reg. cap. 2. nu. 20. in exposit. lit.* Simeon itaque sacerdos cum sumam Dei Patris personam sustineret, ut maior infante Christo, & matre eius, debuit benedicere. Adde *Henriq. lib. 9. de sacrificio missæ cap. 35. §. 2.*

Ibi, Prænoscentes periculosa tempora. Nota argumentum, quod ob cautelam, & malitiam futuri temporis potest, & debet aliquid provideri, vel statui, oportet enim malignitatibus obviare, *cap. Pastoralis, §. ult. de officio delegat.*

Ibi, Benedictionem postulat. 3

Scilicet. *Iube Domne benedicere.* Sed quare in principio dicitur diminutive, *jube Domne,* & in fine integre, *Tu autem Domine?* Vide ultra scribentes hic *Durand. in rationali divinatorum officior. lib. 5. cap. 2. n. 44.* & notabis simpliciter sacerdotem non posse in missa populo benedictionem dare in presentia Episcopi, nisi annuente episcopo, ex textu notat *Pacian. de probation. lib. 2. cap. 26. nu. 80.*

Ante finem, ibi, Quia Regnū Dei non possidebunt. 4

Notat *Greg. Lopez part. 2. tit. 7. l. 9. Glossa 5.* ad hoc, quod maledici Regnū Dei non possidebunt, *1. Corinth. cap. 6. nu. 10. & Sapiens Eccl. 21. nu. 30.* Dum, inquit, *maledicit impius, maledicit animam suam.* Quali diceret, qui contumeliator, & maledicus aliorum rodit famam, ipse sibi perniciem, & interitum machinatur. Hinc *D. Hieron. epist. 27. ad Eustochium.* Qui suum rodit auctorem, in se ipsum proprio furore bacchatur. Et sicut apes, (ut ait *Cassiodorus in Psal. 117.*) Prægendō se eviscerant, animasq; in vulnere ponunt (ut *Virg. Georg.*) ita maledici dum in alios sæviunt, se miserrimè dilacerant. Quod eleganter expendit *Euthymius ad Psal. 139.* Labor habitorum ipsorum operiet eos. Id est, ipsa maledicentis improbitas, atque

atque immanitas, vertitur in damnum maledicentis. Vide Ludovicum Carbonem, cap. 66. de inferiori homine.

5 Ibi, Sed pro hoc innuitur. Ergo propter malum cohærens, illud quod in se bonum est, potest prohiberi, & ita non semper malum est, quod prohibetur; sed prohibetur, vel propter malum cohærens, vel propter maius malum, quod inde sequitur.

CAP. Nunc autem. VII.

S V M M A R I V M.

- 1 Imperator potest interesse Concilio.
- 2 Marcellinus an peccaverit peccatum infidelitatis?
- 3 Errans infide debet errorem confiteri.
- 4 Marcellinus non excidit à Pontificatu.
- 5 Pontifex non subijcitur sententiæ Concilij.
- 6 Duo Imperatores an possint simul esse?
- 7 An possit quis præcipere ne sepeliatur?
- 8 Nemò se ipsum excommunicat.
- 9 Caietan. Glossæ meminit, item Suarius.

1 **N**otat hunc textum *Præpositus in cap. Canones*, supra *dist. 15. nu. 3.* ad hoc, quod Imperator potest interesse Concilio universali, idem etiam dicit quoad alios Principes sæculares.

2 **In** textu, ibi, Marcellinus compulsum. Late *Abulens. in Matth. cap. 5. q. 112.* & notat, quod licet Marcellinus gravissimè peccasset Idolis thurificando, non tamen peccatum infidelitatis, ut colligitur ex textu in præsentis, & tradit *Decius conf. 151. Albertin. in Rubr. de hæreticis, q. 13. nu. 67. Simanch. de catholicis, cap. 32. nu. 7.* qui textum refert *Navarr. in Manual. cap. 11. nu. 27. Suar. de fide, disp. 10. sect. 6. nu. 11. & 14. Bellarmin. lib. 4. de Roman. Pontif. cap. 8. vers. Decimus est Marcellinus.*

3 **Ibi**, Confessus est. Ergo errans infide, & redire volens ad Ecclesiam catholicam, tenetur agnoscere, & confiteri in specie, & individuo hæreses, de quibus convictus existit, ut ex textu deducit *Boer. decis. 343. nu. 1.*

4 **Ibi**, Proferre sententiam. Igitur propter actum externum infidelitatis, non excidit ipso facto Marcellinus à Pontificatu, ut tradunt *Caietan. tract. 1. de autoritate Papa, & Concilij, cap. 23. in principio. Bellarm. de Romano Pontifice, lib.*

4. cap. 8. vers. Decimus est. Suar. de fide, disput. 10. sect. 6. nu. 3.

Ibi, Iudica causam tuam. Colli-ge ex textu non posse Pontificem se ipsum subijcere sententiæ coactivæ Conciliorum. Vnde Episcopi non damnarunt Marcellinum dicentes: *Prima sedes à nemine iudicatur*; comprobatur *Bellarmin. de Conciliorum autoritate, lib. 2. cap. 18. & 19. in principio. Suar. de fide, disp. 10. sect. 6. nu. 9. Tuschus tom. 2. conclus. 552. nu. 4. Adde posita ad cap. Si Papa, 40. dist.*

In Glossa, verbo, Diocletiani. 6

Controvertit, an possint esse simul duo Imperatores? De quo videbis *Oldradum conf. 23. incipit. Vidi quæstiones*; ubi agit quod si duo electi in Imperatores concedunt privilegium, an usus illorum sit interdictus. *Tiraq. latè de primogen. q. 17. in 4. opinione, nu. 20. & seqq. latissimè Pacianus de probation. lib. 2. cap. 35. nu. 56. & seqq.*

In Glossa, verbo, Marcellinus, 7 **ibi**, Non sepeliatur. Siquis enim præcipit corpus suum non sepeliri, hoc præceptum non est adimplendum, per textum, quem Glossa allegat in *l. Quidam, ff. de condic. instit. qui famosus est*, ex *Suar. allegat. 1. nu. 4. & nu. 12. Boer. decis. 23. nu. 65. & decis. 287. nu. 5.*

In eadem Glossa, ibi, Se ipsum 8 **excōmunicare.** Ratio propterquam nemo à se ipso excommunicari potest, ea est, quia excommunicatio est actus judicialis habens vim coactivam, & nemo sibi subditus est. Vnde si Episcopus excōmunicasset aliquem cum omnibus auxiliantibus, non incurrit suam excommunicationem, si fuit auxiliator. Notat *Henriq. alios referens, in summa lib. 12. cap. 25. nu. 3.*

In eadem Glossa, ibi, Quia paratus erat corrigi. Vide *Caietan. tract. 1. de autoritate Papa, cap. 18. qui hanc Glossam laudat. Suar. de fide, disput. 10. sect. 6. nu. 11.*

CAP. Submittitur. VIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Ignatius quis fuerit?
- 2 Causa est deferenda ad maiorem iudicem.
- 3 Accephalum hoc est sine capite.
- 4 Episcopus an possit iudicare clericos sine capitulo?
- 5 Ab exemplis gentiliū potest argumētari.

IN principio, ibi, Submittitur Ignatius. Fuit Ignatius Nicephori Imperatoris nepos, Michaelis Imperatoris filius, eiecto patre ab Imperio castratur, & in monasterium detruditur, ut per *Baron. tom. 10. anno Christi 847.* Ex monasterio Patriarcha Constantinopolitanus creatur, *nu. 35.* & throno deponitur, & in carcerem conijcitur, Bardæ patru factione in exilium eijcitur, *anno 858. nu. 49. & 50.* ubi numeris sequentibus, multa vide, & *anno 861. nu. 4. & seqq.*

2 Ibi, Ad potioris sedis judicia. Ergo causa semper est deferenda ad maiorem judicem, & appellatio semper debet fieri ad maiorem potestatem, de quo notabimus ad *cap. causam 2. quest. 6.*

3 Ibi, Acephalum. Hoc est sine capite, cephas enim caput dicitur, unde acephali dicuntur, qui nullo episcopo subesse volunt *cap. Nulla, dist. 39.* & de acephalorum hæresi, facit mentionem *Platina in vita Pontificis Leonis I. ad fin.*

4 Ibi, Solius Episcopi. Nota quod attempto jure non potest episcopus causas criminales suorum clericorum judicare sine capitulo, tradit post multos *Gabriel lib. 7. communium, conclus. 36. num. 2.* Contrarium docuerunt *Innocent. in cap. Irrefragabili, in principio, & ibi, Hostiens. & Butrius de officio ord. dicit receptum Henric. in tractatu de Synodo, p. 3. nu. 137.* An autem tales sententiæ ipso jure sint nullæ? Ultra *Glossam, verbo, carcere, in cap. Novit de ijs, qua fiunt à praelatis, vide Felin. in cap. Ad audientiam, in 2. nu. 22. vers. Amplia 2. de rescriptis, faciunt quæ tradit Tirac. in l. Si unquam, verbo, Revertatur, nu. 58.*

5 In Glossa, verbo, Hæreticis. Dicit Glossa, quod ab exemplis gentilium potest argumentari, hoc est verum à bonis factis, non autem à malis; *cap. Non existimemus, vers. Etsi hoc faciunt 13. q. 2.* An autem liceat argumentari ex dictis poetarum, & philosophorum? Vide *Afflic. in præludio feudorum, nu. 103. & seqq.*

CAP. In tantum. IX.

S V M M A R I V M.

- 1 Nicolaus Pontifex quis fuerit?
- 2 Dioscorus quis fuerit?
- 3 Detrahentes praelatis dicuntur ponere os in cælum.
- 4 In crimine notorio non requiritur ordo juris.

IN superscriptione, ibi, Item Nicolaus eadem epistola. ^{Omnia ex} *cap. Inferior, supra eadem distinct. usq. ad hoc cap. sunt desumpta, & transcripta ex epistola Nicolai Pötificis ad Imperatorem Michaelem, scripta anno Domini 865. cuius titulus erat. Nicolaus Episcopus servus servorum Dei, pijsimo, & dilectissimo filio superatori gentium, atq. tranquillissimo Imperatori Michaeli, à Deo protecto, semper Augusto;* Epistola enim incipit. *Proposueramus quidem. Quam refert Baron. tom. 10. annal. anno Christi 865. nu. 75. & seqq. quem vide omnino, nam quæ ibi tradit multum toti huic distinctioni inserviunt.*

Ad textum. Agit textus de Dioscoro Antistite Alexandrino, qui ausus est in Sanctum Leonem Romanum Pontificem excommunicationis sententiam jaculari. Fuit Dioscorus creatus Episcopus Alexandrinus, anno Domini 444. cuius hypocrisis diu latuit, homo turpiter tacinosus, ut tradit *Baron. 6. tom. annal. anno Christi 444. nu. 18. & 33.* usurpare nifus est Antiochenæ Ecclesiæ jura. Tandem post longa scelera, Sanctum Leonem impijissime excommunicavit, ut per eundem *Baron. anno Christi 449. nu. 168. & 169.* ubi referuntur quæ in nostro textu desunt; sententiam in Dioscorum latam, & promulgatam in Concilio Chalcedonensi, de quo noster textus agit, vide *anno Domini 451. n. 68. & 87.* Eius item infelicissima mors refertur eodem anno. *num. 160.*

Ibi, Os suum. Notat *Paulus Fuschus de visitat. lib. 1. cap. 18. nu. 16.* ex illo deducens prædicatores non debere detrahere praelatis Ecclesiarum, quia dicuntur ponere os in cælum. *Pf. 72. nu. 9.*

In vers. Numquid. Collige quod quando crimen est notorium, ordo juris non requiritur, & potest delinquens damnari, etiam nulla facta inquisitione, de quo videbis posita ab *cap. Manifesta 2. q. 1.* Quod autem dicatur crimen notorium, videbis apud *Ignatium del Villar in Sylva respons. lib. 2. resp. 16. nu. 51. & 52.* Notabis etiam in probando notorio non deferri juramentum ad supplendam probationem, ut docet *Seraphinus, d. privileg. 33. nu. 27.* refert *Barbos. ad Ordinat. Lusitan. lib. 3. tit. 52. nu. 27.* ubi à *nu. 9.* refert casus in quibus juramentum non deferretur ad supplendam probationem.

DISTINCTIO. XXII.

CAP. Omnes. I.

S V M M A R I V M.

- 1 Nicolaus secundus quis fuerit?
- 2 Institutio beneficiorum est de jure positivo.
- 3 Ins creādi dignitates ecclesiasticas pertinet ad Pontificem.
- 4 Summus Pontifex an habeat potestatem secularem?
- 5 Rebus. textus meminit.
- 6 Episcopus an possit creare novam dignitatem?
- 7 Pontifex potest detrahere uni Ecclesie, & dare alteri.

IN superscriptione, ibi, Nicolaus. 2. Qui fuit natione Allobrox, Gerardus antea vocatus, Episcopus Florētinus, vir omni vita probatus, creatus Pontifex anno Domini 1059 die 5. Januarij, de quo vide *Platinam in ipso Nicolao, Panvin. in Chronologia, anno Christi 1059.* Tempore huius Pontificis fuit condēnata hāresis Berengarij, de quo plene habetur in *cap. Ego Berengarius, de consecrat. dist. 2.* Sunt qui scribant Henricum 3. à Nicolao 2. coronam imperij accepisse, totoque tempore Pontificatus sui, ob beneficium acceptum, nihil contra ecclesiasticos molitum esse. Adde *Possevin. in apparatu sacro, tom. 2. littera N. fol. 490.* Adde posita ad *cap. Nullus, dist. 32. nu. 1.* & vide *Ioannem Nauclerum in sua Chronolog. volumine 2. gener. 36.*

2 **Ad textum.** Notat *Selya de beneficio. l. p. q. 4. nu. 11.* ad hoc, quod institutio beneficiorum est de jure positivo; sequitur *Gonzalez. in regula cancell. in procmio, §. 1. nu. 2.* & de origine beneficiorum vide *Gregor. Thelozan. de beneficijs, cap. 2.* Citat nostrum textum *Tusch. tom. 2. conclus. 552. nu. 11.* & per illum docet, quod qui detrahit juri, & privilegio ecclesiarum dicitur injustus, qui vero detrahit juri, & privilegio Romanæ Ecclesie in hāresim abitur, & hāreticus est dicendus, quod intellige si materia sit hāretica.

3 **Ibi, Dignitates instituit.** Ergo totū ius eligendi, & creandi dignitates ecclesiasticas, ad Pontificem pertinet, tanquam ad successorem Petri; de quo vide *Azor in summa, tom. 2. lib. 3. cap. 28, vers. Tertio quaritur.* Deinde Pontifex

Maximus concessit Archiepiscopis, & Episcopis prædictā potestatem, ut quilibet in sua diocesi beneficia conferre posset, tradit *Gonzalez, ubi proximè, nu. 4.*

In textu, ibi, Terreni simul, & cælestis imperij, &c. Ex hoc textu, & ex *cap. Novit de iudic. juncta Glossa 4. hic, excitarunt D. D. celebrem illam quæstionem; an Summus Pontifex habeat in orbe christiano secularem potestatem in actu? Quam ex nostris pertractant Covarr. in regula peccatum, 2. p. §. 9. nu. 7. Navarr. in d. cap. Novit. notab. 3. à nu. 19. & alij affirmativè resolvētes, & ex theologis relati à Molin. de justit. tractatu 2. disp. 29. col. 4. varf. Inter has, negativè respondentēs. Dicit communem catholicorum *Bellarmin. controvers. 3. lib. 5. de potestate Papæ temporal. cap. 1. vers. Tertio. Symonoh. de cathol. cap. 41. nu. 25. & seq. cum quibus concordabis utramque opinionem. Adde posita ab cap. Quoniam, nu. 1. supra dist. 10.**

In vers. Vnde. Notat *Rebus. cons. 193. pag. 3. vers. Injustitiam facit.*

In Glossa, verbo, Omnes, ibi, Solus Papa. Intellige, & declara cum *Pannor. in cap. Cum accessissent de consuetudine, nu. 4. post medium, & in cap. Cum olim de consuetudine, nu. 2. qui late agit, quando capitulum, aut Episcopus potest creare novam dignitatem.*

In Glossa, verbo, Injustitia. 7. Vide *Navarr. de spolijs clericorum, §. 3. nu. 2. ubi late controvertit de hac quæstione. An Pontifex debeat detrahere uni Ecclesie, & dare alteri? De quo videbis etiam posita ad cap. 1. dist. 10. super Glossam, verbo, Divisiones.*

CAP. Sacrosancta. II

S V M M A R I V M.

- 1 Anacletus Pontifex quis fuerit?
- 2 Romana Ecclesia accepit primatum à Christo.
- 3 Ecclesia Romana appellatur Apostolica.
- 4 Doctores qui textus meminere?
- 5 Vtrum Beati in celo ad Deum pro nobis orent?
- 6 Quando aliquid jubetur fieri sine intermissione, quid significet?
- 7 Deserens arma ad Turcas, an incurrat pœnam?

1 **IN** supercriptione, ibi, Anacle-
tus. Vide posita ad cap. In novo, supra 21.
dist. Adde Nauclerum in sua Chronolog. vo-
lum. 2. generat. 4.

2 **In** textu. Collige ex textu Romanam
Ecclesiam primatū accepisse
non ab Apostolis; sed ab ipso Domino, de quo
vide posita ad cap. In novo, nu. 3. & seqq. supra
dist. 21. Adde Canum de locis lib. 6. cap. 1. vers. De-
cimo. Bursatum conf. 109. nu. 2. & seqq. Covar. in
regula peccatum, 2. p. §. 9. nu. 5. vers. Quarto, ratione.
An verò Episcopus Romanorum sit de jure di-
vino successor Petri, & Christi Vicarius? Vide
Azor. tom. 2. lib. 4. cap. 11. q. 2. Suar. tract. de fide,
disp. 5. sect. 3. per totam.

3 **Ibi**, Apostolica. Sicut Ecclesia Roma-
na appellatur Apo-
stolica, ita summus Pontifex Episcopus Apосто-
licus nuncupatur. Gregor. Lopez part. 1. tit. 5. l. 3.
Glossa 3.

4 **In** Vers. Prima. Circa §. & eius or-
dinem videbis opti-
me Henriq. & quos ille citat, in summa lib. 10. de
ordinis Sacramento, cap. 29. §. 1. Bellarmin. lib. 1. de
Rom. Pontifice. cap. 24.

5 **In** textu, ibi, Sanctorum effu-
datur oratio. Qværes vtrum Beati in Cælo
ad Deum pronobis orent, aut
orare possint? Respondetur omnes Beatos posse
pro nobis ad Deum orare; non solùm ingene-
rali, sed etiam in particulari, pro tali persona, &
pro tali negotio seu necessitate; ut de fide certū
tradit Suar, tom. 2. de Relig. cap. 11. & probat D.
Hieronymus contra vigilantium. Ostenditur nam si
sancti orantur à nobis in particulari certo, & si-
mili modo ipsi pro nobis orant; hoc enim est
quod nos maxime ab eis petimus; quodq; uni-
versa Ecclesia præcipue intendit cum ad eos
orat. Neque dici potest quod non cognoscant
orationes nostras, & necessitates in particulari;
id namq; falsum est; quia pertinet ad statum
unius cuiusq; Beati ut notitiam accipiat earum
rerum quæ hinc geruntur; quatenus aliquo modo
spectant ad unum quemq; inter quas præcipue
poni debent orationes. Si quæras utrū Christus
Dominus nunc in Cælo existens vere ac pro-
prie pro nobis oret? Lege Suar. tom. 1. in 3. p. disp.
45. sect. 2. & tom. 2. de relig. lib. 1. cap. 10. nu. 15.

6 **In** Glossa, verbo, Sine inter-
missione. Collige quod si quid iubet fieri
sine intermissione, est hoc intel-
ligendum civiliter, horis scilicet interpellatis,
ut ex hoc textu colligit Albericus in Dictionario,
verbo, dies, in vers. die, ac nocte, & ita si cui le-
gatum sit, ut cum filijs habitet, non requiritur
quod quolibet momento sit cum eis; Corneus
conf. 171. nu. 7. vol. 2. argumento textus in. l. Si

quis ita de condit. & de monstrat. vide posita ad cap.
Sacerdotibus, nu. 4. infra, dist. 31.

In Glossa, verbo, Christiano-
rum, ibi, Antiochenum. Notat Na-
var. in cap. 7.
Item quorundam, de judais notab. 4. nu. 9. qui Glos-
sam appellat singularem, & eam inducit ad
elegatam quæstionem: an deferentes arma Sar-
racenis, incurrant pœnas à jure statutas, si ea
deferant ad Turcas?

CAP. Constantinopolitanæ.

III.

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesia Constantinopolitana, an præfe-
ratur omnibus?
- 2 Honor in quo consistat?

Dicit textus, quod Ecclesia Constanti-
nopolitana præfertur omnibus, excep-
ta Romana; & huius textus meminit
Sozom. lib. 7. de ecclesiast. histor. cap. 9. So-
crates lib. 7. cap. 8. Nicephor. lib. 12. cap. 13. pro ut
illos refert Covar. lib. 4. resolut. cap. 14. nu. 13. col.
penult. licet Egesippus lib. 3. de excidio Hierosolymit.
cap. 5. scribat post Romam secundum locū ob-
tinuisse Alexandriam; authore eodem Covar.
supra citato loco, quem omnino vide circa tex-
tum, ne eadem repetamus.

Ibi, Honorem. Consistebat autem
hic honor quo ad lo-
cum, in sedendo primò post Romanum Ponti-
ficem, & in responsionibus habendo secundam
vocem, & in subscriptionibus, post Summum
Pontificem subscribendo; de quo vide Turre-
crem. in cap. Renovantes, nu. 2. infra, hac eadem dist.
Dixi nonnulla in historia mea Episcop. Portugal. p.
1. cap. 6. dicam plura cap. 1. dist. 90.

CAP. De Constantinopo-
litana. IV.

S V M M A R I V M.

- 1 Gregorius Pontifex quis fuerit?
- 2 Papa olim se nominabat in numero sin-
gulari.
- 3 Bonus non indiget correctione.
- 4 Causa Episcopi Bizanteni.
- 5 Confessio Prelati, an noceat Ecclesie?

IN superscriptione, ibi, Gregorius. Cum hic fiat mentio de libro epistolarum, iam collige Gregorium esse nomine primum. Fuit patria Romanus, patre Gordiano viro senatorio, uno omnium consensu inuitus, est Pontifex creatus anno Christi 590. Multa erudite composuit; instituit ut novies Kyrie elison caneretur, & Alleluia; idem quoque in Canonem redegit; *Diesq; nostros in tua pace disponas.* Præterea supplicationes maiores (quas Græci letanias vocant) primus instituit; eius tempore Angli fidem receperunt, & Christi tunica, quæ sorte uni militum obtigerat *Joan. cap. 19. nu. 24.* inventa est apud Urbem in Zaphath, in arca marmorea, eo loci reposita tempore Thomæ Hierosolymitani, ac Gregorij Antiocheni. Vide *Platinam in ipso Gregorio. l. & Parvium in additionibus, optime, & effusè Baron. tom. 8. in principio, anno Christi 590. vsq; ad 604.*

2 In textu, ibi, Ego. Nota quod secundum illa tempora Papa se nominabat in singulari numero, hodie vero litteræ essent falsæ argumento *textus in cap. Quam gravi, de crimine falsi.*

3 Ibi, imitari paratus. Notat *Abb. in cap. Pastoralis, nu. 8. post med. de officio ord.* ad hoc quod si quis esset ita bonus, quod non egeret correctione neque conveniret aliquem, neque ab aliquo conveniretur, esset solutus à jurisdictione, & obedientia Episcopi.

4 Ibi, Bizancenus. De hac causa Episcopi Bizanceni vide *Baron. tom. 8. anal. anno Christi 599. nu. 4.* ubi refert integram epistolam Gregorij ad Ioannem Episcopum Syracusanum, quæ ex nostro textu fuit desumpta.

5 In Glossa, verbo, Nescio. Disputat, an confessio Prælati, noceat Ecclesiæ? De quo videbis *Felin. latè in cap. Vlt. de prescrip. nu. 11. & ibi, Abb. nu. 43.*

C A P. Qua traditione. V.

S V M M A R I V M.

- 1 *Gelasius quis fuerit?*
- 2 *Faustus legatus quis fuerit?*
- 3 *Acacius Patriarchas Antiochenos, & Alexandrinum excōmunicavit.*
- 4 *Incidēs in hæresim an perdat dignitatē?*

IN superscriptione, ibi, Gelasius Papa primus. Vide posita ad *cap. Quis autem, & ad cap. Certum, supra, dist. 10*

In eadem superscriptione, ibi, Ad Faustum Magistrū legationis. De isto Fausto legato vide *Baron. tom. 6. anal. anno Christi 493. nu. 6. & 10.*

Ad textum. Agit textus de facto Acacij, qui Alexandrinum, & Antiochenum Patriarchas excōmunicavit, de quo vide *Baron. d. tom. 6. anno Christi 493. nu. 10. usq; ad nu. 21. & anno 482. num. 22. & anno 488. num. 37. & 38.* Fuit autem Acacius Episcopus Constantinopolitanus, creatus anno Domini 471. ut per eundem *Baron. d. anno 471. num. 2.* Qui Acacius affectavit primatum post Romanum Pontificem; de quo videbis *anno 472. & seqq.* ubi de eius factu, & superbia.

In Glossa Vltima, ibi, Propter hæresim. Ergo prælatus incidens in hæresim, perdit nomen dignitatis, ita ut non debeat nominari inter alios prælatos. Argumento textus in *cap. Felicis, post principiū, in vers. Si qua verò de penis, lib. 6. & in cap. Vnico de schismaticis, eodem lib.*

C A P. Renovantes. VI.

S V M M A R I V M.

- 1 *Plura de Patriarchis tradantur.*
- 2 *An unus puniatur pro alio sine culpa?*

Agit textus de Patriarchis. Plura de dignitate, origine, excellentia Patriarcharum congerunt *Decius, in cap. Sua nobis, ex nu. 18. de confirmat. utili; Boer. de auctoritate Concilij, nu. 50. & 52. Selva de beneficio, l. p. q. 2. num. 28. Cassaneus in Cathalog. gloria mundi, 4. p. consid. 9. Covar. lib. 4. variar. cap. 14. nu. 13. vers. Secunda autem sedes. Pelagius lib. 2. de planctu Ecclesiæ, cap. 17. refert alios Cenedo ad Decretum Collectan. 58. nu. 1. Petrus Tholozan. in Synagmate juris, p. 2. lib. 15. à cap. 5.*

In Glossa, verbo, Priusquam, ibi, Sine culpa sua. Adde quæ latè de hac materia, quædo unus sine culpa pro alio punitur, tradunt *Covar. lib. 2. resolut. cap. 8. nu. 1. vers. Sit prima, & deinde Gramat. decis. 75. Gomes tom. 2. variar. cap. 2. nu. 51. Petes lib. 2. tit. 23. l. 2. ordinamenti, pagina 433.*

CAP. Definimus. VII.

S V M M A R I V M.

- 1. Adrianus Pontifex quis fuerit?
- 2. Papa remouet Patriarcham.
- 3. Quatuor Patriarche precipui nominantur.
- 4. Boerius Glosse meminit.

IN superscriptione, ibi, sub Adriano 2. Qui fuit patria Romanus, patre Faloro, Episcopo creatus Pontifex anno Christi 867. 21. die Novembris. Vir multae sanctitatis, & miraculis plenus, sapius ad Pontificatum petitus, semper recusavit, cuius tempore Bulgari fidem receperunt. Ante eius mortem tribus diebus sanguine apud Brixiam pluit, & locustae Gallias mirum in modum devastarunt, tam calamitosa mortis indicia permaxima. Vide Platinam de vita Adriani 2. & ibi, Panvinum in additionibus, latissime Baron. tom. 10. anno Christi 868. & seqq.

2 Ad textum. Collige ex textu quod nullus inferior a Papa potest remouere Patriarcham a dignitate sua, & honore, ut per Boerium de auctoritate Concilij, nu. 56. & ibi, Additio, littera D. qui textum citat.

3 Ad fin textus. Nota quod quatuor precipui Patriarche nominantur, de quo ultra posita ad cap. Renovantes, supra hac eadem dist. vide Azor. in summa tom. 2. lib. 3. cap. 35. vers. Secundo queritur, qui textus meminit.

4 In Glosa vnica. Vidde Boerium d. nu. 56. qui Glosam refert, & comprobat.

DISTINCTIO. XXIII.

CAP. In nomine Domini. I.

S V M M A R I V M.

- 1. Nicolaus Pontifex quis fuerit?
- 2. Pontifex an possit successorem eligere?
- 3. Omnia in nomine Domini debent incipi.
- 4. Annus quomodo computatur?
- 5. Papa beatissimus vocatur.
- 6. Agitur de officio, & antiquitate Cardinalium.

7. Imperator primo legitur in Regem Romanorum.

8. Papa ante coronationem est verus Pontifex.

9. Electus in Papam per seditionem, non debet recipi.

10. Schismaticus an sit irregularis?

11. Futuris casibus accurrendum.

12. Tractatus praecedit electionem.

13. Episcopi appellantur Reverendissimi.

14. Electio ubi debeat fieri?

15. Excommunicatus non potest petere restitutionem.

IN superscriptione, ibi, Nicolaus 2. Vide posita ad cap. 1. supra dist. 22. Adde Alphonsum Chacon de gestis Pontificum, fol. 313.

IN textu. Notat Navar. cons. 17. de sententia excommunicationis, in secunda editione, n. 5. ad hoc, quod reprobantur venalitates, & alia acta illicita, quae vacante summo Pontificatu fiunt, & huius textus meminit Caiet. tract. 2. de auctoritate Papa, cap. 22. ad fin. vers. Ad objecta, ubi agit si potest Summus Pontifex propria auctoritate sibi successorem nominare, de quo etiam vide Suar. tract. de fide, disp. 10. sect. 4. a nu. 14. meminit etiam Baronius tom. 11. annual. anno Christi 1073. vers. Sed inter hac, fol. mibi 417. quem consule.

An autem Principes saeculares possint se intromittere circa electionem ecclesiasticorum, vide Martam de iurisdictione cap. 33. nu. 9. p. 2. qui nostri textus meminit.

In principio textus, ibi, In nomine Domini. Hoc initium vetus est institutum, Plato enim in quadam epistola ait: In omnibus quae dicimus, vel cogitamus, a Deo initia ducenda sunt. Sic etiam exorditur Iustinianus in l. 2. C. de officio praefecti praetor. Africa, & in Authen. de armis, collatione 6. refert plura Cald. de emptione, cap. 1. nu. 2. & seqq. utilis namque est invocatio nominis Domini, ut per eundem nu. 14. vide multa apud Seruium, Pontanum, & Cerdam, ad illud Virg. Eoelog. 3. Ab Iove principium musa. An autem solemnitas invocandi Dominum, si omissa sit, vitiet instrumentum? Partem affirmativam tenet Dec. in cap. 1. de fide instrum. Barbacia in Rubr. de fide instrumentor. nu. 38. dicit communem Crotius, quem refert Menchac. de success. resol. §. 7. num. 33. per textum in presenti. Contrariam opinionem tenet Alciat. lib. 6. Paradox. cap. 6. Covar. practica. cap. 20. nu. 1. Valasc. de iure emphyt. q. 7. nu. 38. vers. Dixi autem, testatur communem post alios, quos sequitur Cald. dict. cap. 1. nu. 15.

4 **Ibi, Ab Incarnatione eius.** Debet ergo annus computari ab Incarnatione Christi circa 25. diem Martij, & ita fecit Rex Alphonsus in *procuratio Partiarum*, & ibi, Gregor. Lopez, verbo, *De Incarnatione*. Quod an sit verum, vide Covar. lib. 1. *resolut. cap. 12. nu. 2.* ubi late de ratione computandi temporis ab annorum numero.

5 **Ibi, Beatissimum.** Sic vocatur Papa in *cap. Si gratiosa de rescriptis lib. 6.* Quae nomina Beatissimi, & sanctissimi, incepere à Leone 1. cui ea attributa, tanquam sanctissimo, & beatissimo presuli, nec non commendatione dignissimo. Retenta verò sunt eadem nomina ab subsequētib; Pontificibus, ratione officij, & muneris, quod gerunt quemadmodum Reges Franciae Christianissimi, Hispaniarum catholici audiunt, & quantum à jure vocetur multis nominibus, tamen de stylo Curiae in signaturis gratiae apponi solet, *Beatissime Pater*, tradit *Rebus. in praxi, 1. p. tit. forma signaturae simplicis, in vers. beatissime, Lege Azor. tom. 2. lib. 4. cap. 4. q. 2.*

6 **Ibi, Cardinales adhibeāt.** Quod erat antiquitus officium Cardinalium, & multa circa illorum potestatem, & dignitatem, vide per *Turrecrem. in summa lib. 1. cap. 80. Pelag. de planctu Ecclesiae, lib. 2. cap. 16 Cassan. Cathalog. gloria mundi 4. p. ex consideratione 10. Mandosium in Glossa facultatum, §. Consideratio, in verbo, Cardinales, pag. 129. Duarenum de Ecclesia ministerio, cap. 13. Menoch. de arbitrar. casu 392. nu. 8. Genebrard. in Chronograph. lib. 4. anno Christi 1044. plures congerit Cened. 2. p. Collectan. 115. quibus adde Bellarm. de clericis, lib. 1. cap. 9. & 10. Petrum Greg. in Sintagmat. juris, p. 2. lib. 15. cap. 4. Azor. tom. 2. lib. 4. cap. 1. per totum, latissime, Vasquez de sacramento ordinis, disp. 242. cap. 1. & seqq. qui nu. 4. probat ordinem proprium Cardinalium non fuisse à Christo Domino institutum; & de dignitate Cardinalium facta cōparatione cum Episcopis, vide eundem. nu. 5. & nota quod nomine clericorum etiam dignitas Cardinalium comprehenditur, de quo Perez ad l. 1. tit. 3. lib. 1. *Ordinam. vers. Clericorum nomine.**

7 **In Vers. Eligatur autem, ibi, Qui in praesenti Rex, & futurus Imperator.** Nota ex textu Imperatorem elegi primum in Regem Romanorum, postea verò in Imperatorem, ut tradit *Azor. in summa, p. 2. lib. 10. cap. 4.* in principio, & seqq. ubi multae quaestiones de Imperatore deluuntur.

8 **Ibi, Electus tanquam Papa.** Ergo Papa ante coronationem est verus Pontifex, & obtinet auctoritatem regendi Roma-

nam Ecclesiam, & disponendi omnes facultates illius, quod beatum Gregorium ante suam coronationem cognovimus fecisse, imo excommunicantur omnes qui asserere non verentur, summum Pontificem ante suae coronationis insignia se non debere intrinsece de provisionibus, reservationibus, dispensationibus, & alijs gratijs faciendis, ut per *Modicum in §. Lex est instit. de jure naturali, dubit. 4. nu. 7.*

In vers. Quod si quis contra, ibi, Synodali sententia. Intellige cū

Abbat. post Hostiens. in cap. Licet, de vitanda, nu. 11. vers. Et ex praedictis, de electione, qui dicit quod, si aliquis fuit electus in Papam per seditionem, vel praesumptionem, vel quolibet ingenium, non debet recipi pro Papa, sed excommunicatus, cum omnibus factoribus suis.

In vers. Quisquis verò. Licet enim schismatici de quibus agit textus gravissimum anathema incurrant, & depositionem, non tamen ipso facto, nec etiam irregularitatem incurrunt, notat utrumq; *Suar. de censur. disp. 43. sect. 2. num. 7. ad fin. fol. 1071. col. 1.*

In Gloss. verbo, Futuris casibus.

Colligit Glossa ex textu futuris casibus prudenter occurrendum. Hinc datus est aliquando à Deo ijs, qui ad remp. sedent, spiritus prophetiae, ut impendentia mala praeviderent, ac providerent. Quo videntur afflati septuaginta illi seniores quos Moyses adlegit. *Cum requievisset in eis spiritus, prophetaverunt. Num. cap. 11. nu. 25.* Ut qui praesse eligebantur, spiritu prophetiae futura praenoscerent, ac praedicerent. Et infidelibus regibus etiam videmus, quod Deus impertierit spiritum quendam prophetiae per visiones, & somnia, ut Pharaoni *Genes. 41. nu. 1.* Nabuchodonosori *Daniel. 2. num. 1.* quia principis est, & divinare, & de commodis reipubl. somniare. De hoc argumento videndus *Abulen. ad citatum locum, Num. q. 54. post principium, & Pierium Hieroglyphi. lib. 1. cap. 4. de Leone. & Joannem de Lacerda comm. in 1. Aeneidos, qui Chrysof. Platonem, & Philostratum in ornatum adducit.*

In Glossa, verbo, Tractantes.

Dicit Glossa, quod semper debet tractatus praecedere electionem, alioquin electio nulla est, sed eam improbat *Boer. decis. 1. num. 68.* quem vide:

In Glossa, verbo, Religiosissimi.

Nota quod Episcopi appellantur religiosissimi, & Reverendissimi, & quod alios titulos habeant, vide per *Martam de jurisdictione, p. 2. cap. 34. Azor. tom. 2. lib. 3. cap. 27. q. 1.*

14 In Glossa, verbo, Fieri in urbe.
Dicit Glossa electionem non valere, si absq[ue] legitima causa fiat extra ambitum Ecclesie Cathedralis; valere tamen factam in quolibet loco commo in intra Ecclesiam Cathedralē, sive facta fuerit in choro, sive in capitulo, convenit inter omnes. Vide de utroq[ue] Azor. in summa, 2. p. lib. 3. cap. 18. ad fin. vers. Queres.

15 In Glossa, verbo, Audientia, ibi,
Non possit petere restitutionem.
Ergo si excommunicatus spoliatur, non potest petere restitutionem. Sequuntur sententiam Glossæ Felin. in cap. Dilectus, nu. 11. de rescriptis. Dec. in cap. Intelleximus, nu. 8. de judic. Rip. in l. Naturaliter, §. Nihil commune, a nu. 86. usq[ue] ad nu. 87. ff. de acquir. possessione.

CAP. Qui Episcopus. II.

S Y M M A R I U M.

- 1 Episcopi quomodo sint eligendi?
- 2 Temperantia quid sit?
- 3 Electio Episcoporum pertinebat ad clerū.
- 4 Fiebat consensu Pontificis.
- 5 Populus eligebat simul cum clero.
- 6 Canonici soli Episcopum eligebant.
- 7 Imperatores, & Reges nunc Episcopos eligunt.
- 8 Rex Lusitaniae habet ius presentandi ad Episcopatus.
- 9 Mortuo Episcopo denuncianda est mors Regi.
- 10 Inventarium bonorum Episcopi, coram quo iudice debeat fieri?
- 11 Bonum gratia Dei acquiratur.
- 12 Pœnitentiæ Sacramentū, quid requiratur?
- 13 Glossa, verbo, dimittantur, reprobatur.
- 14 Neque beati in celo mereri, neque demones in inferno possunt demereri.

Agit textus de electione Episcoporum, & quanta litterarum scientia, & morum integritas in eis requiratur; de quo vide latissime Azor. in summa moralis, part. 2. lib. 3. cap. 28. Bertachin. de Episcopo, lib. 2. part. 1. ex nu. 1. & seqq. Adde Concil. Trid. sess. 22. de reformat. cap. 2. & sess. 24. de reformat. cap. 1. & sess. 25. de reformat. cap. 1. Vide etiam latissime Sotom. uor. in Commentarijs, epistola 1. ad Timotheum,

theum, cap. 3. per totum, Anastasium Germonium de sacrorum immunitatibus, lib. 2. cap. 6. ex nu. 1. Ioannem Marianam lib. 3. de Rege, cap. 1. ad finem, & cap. 2. per totum. Bernardinum Rosignolum de disciplina Christiana perfectionis, lib. 5. cap. 2. §. Et si Episcopi. Guilielmum Rossaum de rege excommunicando, cap. 8. Antonium de Vanales de dignitate sacerdotali, cap. 1. §. 1. Aliquando olim coniugati creabantur Episcopi, ut per Baron. tom. 1. annalium. anno Christi 58. a nu. 18. Promovendus in Episcopum, est semper examinandus, facta inquisitione. Henriq. in summa, lib. 10. cap. 18. §. 1. & ibi littera C. nostrum textum refert, & adde posita ad cap. Episcopus, infra, eadem dist.

Ibi, Temperatus. Vide de temperantia, D. Thom. 2. 2. q.

141. Temperantia enim insinuat quandam moderationem, quam ratio actionibus, & affectibus humanis imponit; versatur primario in voluptatibus gustus, & tactus, moderandis: late Lesius de iustitia lib. 4. cap. 1. nu. 1. & sequentibus, latissime Bernardin. Rosignol. supra relatus, lib. 5. cap. 33. per totum. Ludovicus de la Puente in libro, qui inscribitur, Guia spiritual, tractatu 4. cap. 15. §. 3. D. Ioannes Soares Episcopus Conimbricensis. in Matth. cap. 14. tractatu 2. Didacus Stella enarrationes in cap. 6. Luca. Guilielmus Alottus in suo Thesaurō, verbo, Temperantia. Ioannes Gagnaus in epist. ad Galatas cap. 5. & ad Romanos, cap. 13. Tandem Ioannes Raulin. serm. 2. dominica 15. post Trinitatem, eleganti similitudine dixit, temperantiam esse veram geometriam. Si enim, inquit, geometria docet mensuras terrarum, temperantia docet mensuram corporis nostri contra gulam.

Ad fin. textus, ibi, Cum consensu clericorum, et laicorum.

Ergo ad clerum, & populum pertinet electio Episcoporum. Tu pro materia resolutione statue sequentes conclusiones. Sit prima conclusio. Solum ad Pontificem pertinebat ius eligendi Episcopum, iuxta cap. 1. supra, dist. 22. tradunt Bertachin. de Episcopo, lib. 1. part. 3. nu. 1. Azor. in summa part. 2. lib. 3. cap. 28. vers. Tertio queritur, Gonzales ad regulam de mensibus in proximo, §. 1. Garcia de beneficijs, 5. p. cap. 1. nu. 1. Cabed. de patronat. Regia coronaz, cap. 37. nu. 3. in principio, Vasquez de ordine disp. 244. cap. 3. nu. 18.

Secunda conclusio. Romanorum Pontificum consensu expresso, vel tacito, electiones Episcoporum fiebant. Nam scientibus, & non repugnantibus, nec aliud statuentibus Romanis Pontificibus cū iure possent, clerici cunctosq[ue] Ecclesie Cathedralis in unum simul convenientes, unum quendam in Episcopum nominabant, designabant, et eligebant. Ita Azor. in summa d. tom. 2. lib. 3. cap. 28. vers. Tertio queritur, Vasquez, d. cap. 3. nu. 23. & seqq.

5 Tertia conclusio. In hac nominatione, designatione, & electione non semper idem mos, & usus est retentus. Aliquando clerus simul, & populus nominabant, designabant, & eligebant (ut ait noster textus). Aliquando populus petebat, ac postulabat Episcopum, Clerus vero eligebat. Aliquando etiam Episcopus sibi adiutorem adscivit, quem postea successorem nominavit, vel morti vicinus Episcopum in sui locum successorem designavit. Aliquando clerici eligebant, populus vero nominabat, & Principis requirebatur assensus. Probat conclusio ex multis juribus relatis *decis. 62. & 63.* Tradit *Azor. supra citato loco, & vers. Non itaq. Bertachin. de Episcopo, lib. 1. p. 3. nu. 2. & 33. Vasquez. d. disp. 244. cap. 4.*

6 Quarta conclusio. Postea tota Episcoporum eligendi facultas ad clericorum collegium redacta, & devoluta est, ita ut soli canonici Episcopum eligerent, exclusis non solum laicis, sed etiam ceteris Ecclesie clericis, quavis beneficiarijs. Quae lex, & consuetudo diu in Ecclesia duravit. *Bertachin. d. lib. 1. p. 3. per totos numeros; Azor. d. vers. Tertio queritur, ad fin. late Covarr. in regula possessor. 2. p. 5. 10. nu. 5. vers. Olim, & de hac consuetudine agunt leges Hispaniae, lib. 1. tit. 3. l. 3. ordinam. anno Domini 1366. & p. 1. tit. 5. l. 18. anno ab Incarnatione Domini 1251. ubi Gregor. Lopez Glossa 1. multa doctè congerit. Cabed. de jure patron. Regia coroua, cap. 37. nu. 3. post principium. Azeved. lib. 1. tit. 6. l. 1. nova recop. à nu. 1.*

7 Quinta conclusio. Tandem ius nominandi, designandi, offerendi, & presentandi Episcopos, datum est Imperatoribus, Regibus, atq. Principibus, Romanorum Pontificum nutu, & assensu. Vnde nunc Reges Hispaniae Episcopos nominant, designant, eligunt, & offerunt Romano Pontifici, ut eos in Ecclesijs instituant. *Gregor. Lopez, ubi proximè, late Covarr. d. nu. 5. Azor. dict. vers. Tertio queritur, in fine. Palatius in introductione Rubricae de donat. nu. 24. Azeved. lib. 1. tit. 6. l. 1. nova recop. num. 7. Anastasius Germonius de sacrorum immunitatibus, lib. 3. cap. 12. nu. 40. Idem de Regibus Francie tradunt idem Anastasius nu. 32. Azor. ubi proximè, Palat. nu. 28. Azeved. nu. 8. Rebus. in concord. tit. de nominatione Regis ad praelaturas, §. Glo. vacantibus, pag. 84. Idem de Regibus Angliae firmat Anastasius nu. 31. Palatius nu. 29. ante med.*

8 Rex Lusitaniae habet ius presentandi, & nominandi ad Archiepiscopatus, & Episcopatus huius Regni. *Navarr. in cap. Novit, notab. 3. nu. 165. de iudicijs, Cabed. de jure patronat. cap. 37. nu. 1. Quod ius presentandi capit à tēpore Regis Alphonsi quinti, ut tradit insignis Pereira de manu Regni, l. p. fol. 234. nu. 176. ad fin. Quod etiam de Regibus Poloniae tradit Azor. d. vers. Tertio, in fine. Idem de Regibus Neapolis, & Hungariae,*

probat *Anastasius Germonius, d. cap. 12. nu. 30. & 31.* Solum per Germaniam vetus consuetudo in Ecclesijs servatur, in quibus Canonorum collegium Episcopum nominat, designat, & eligit. Electus vero, Pontificis autoritate confirmatur. Notat *Azor.* ubi proximè. Attamen Pontifices Romani nolunt Episcopos electos consecrare absq. eo, quod Imperatoris assensus interveniat; notavit *Anastasius Germonius, dict. cap. 12.*

9 Sexta conclusio. Mortuo Episcopo, denuntianda est mors per Capitulum Regi. *Innoc. in cap. Quod sicut, ubi Abb. nu. 7. de electione, Palatius, ubi supra, nu. 25. Cabed. dict. cap. 37. nu. 6. ut Rex nominet personam Summo Pontifici, ad providendum de Episcopatu vacante, quod debet fieri intra sex menses, ut per eundem Cabed. nu. 4. qui ait, quod non possunt his dignitatibus insigniri, nisi à Regibus nominati, & presentati, ex Gregor. Lopez ad l. 18. tit. 5. part. 1. verbo, Antiqua costumbre. Covarr. dict. nu. 5. in fin. Azeved. lib. 1. tit. 6. l. 1. nova recop. nu. 2. Bonorum custodia Episcopi defuncti pertinet ad Regem, Palat. ubi supra, nu. 28. Cabed. nu. 7. & part. 1. decis. 84. atq. Ecclesiae pastore viduatae sub Regis protectione sunt. *Afflict. in constit. Rub. 28. nu. 1. lib. 3. Cabed. ubi supra, nu. 8.**

10 Rursus inventarium bonorum Episcopi faciendum esse à iudice laico, tradit *Cabed. decis. 84. part. 1. ubi de jure fundat hanc practicam; sequitur Cevallos de violentia, 2. p. q. 76. nu. 13. Sed hoc ius mihi non probatur; quia Episcopi decedunt abintestati, & eorum haeredes sunt alij Episcopi, Ecclesia, vel Camera Apostolica; quae omnia sunt personae ecclesiasticae; & tunc inventarium debet tantum confici coram iudice ecclesiastico, tradit in specie *Franciscus Marcus decis. Delphinatus, p. 1. decis. 105. quem sequitur Martia de iurisdictione, 4. p. centuria 3. casu 122. nu. 16.**

11 In Glossa, verbo, Per conditionem, ibi, Aequè ad bonum, & malum.

Non omnino, quia malum, per solum liberum arbitrium, bonum autem non nisi gratia Dei assistente acquiritur. *Magister sententiarum cum communi, in 2. dist. 24. & 25. ad fin. & de hac questione, alijsq. concernentibus, vide eleganter Suar. de gratia, lib. 1. cap. 21. nu. 1. & cap. 8. nu. 4. & cap. 26. ubi satis explicat quomodo mala opera solum in liberum hominis arbitrium; bona vero, & supernaturalia in Dei gratiam refundantur.*

12 In Glossa, verbo, Demittantur, ibi, Per contritionem.

Navarr. in Manual. cap. 1. n. 38. qui late agit de differentia inter poenitentiam peccatorum ad baptismum necessariam, & inter eam, quae necessaria est ad Sacramentum poenitentiae.

13 In eadem Glossa, ibi, Non per baptismum. Recte contra dicit adnotatio marginalis. Conclusio enim vera est, & de fide Sacramenta novæ legis causas esse gratiæ, nam sub iisdem fere terminis, definitur in *Trid. sess. 7. Canon. 6. 7. & 8. & sess. 6. cap. 7.* dixerat baptismum esse instrumentalem causam justificationis. *Concil. etiam Floren.* hanc constituerat differentiam inter Sacramenta antiqua & nostra, quod illa non causarent gratiam; nostra vero, & continent, & conferunt digne suscipientibus. Præterea in Synodo Nicæno, & Constantinopolitano dicitur: *Confiteor in unum baptisma in remissionem peccatorum.* Quibus verbis significatur per baptismum conferri remissionem peccatorum, & consequenter etiam gratiam. Lege *Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 7. sect. 1.* ubi hanc conclusionem latè ex Patribus probat. Quæ autem dispositio necessaria sit in suscipientibus Sacramenta? Vide citatum *Suar. & Vasq. tom. 2. in 3. part. Egidium de Conink de Sacramentis, q. 62. art. 1. dub. 2.* ubi plures de hac re differentes reperies.

14 In Glossa, verbo, Non per conditionem, ibi, per id quotidie meretur. Affirmat Glossa hoc loco, Angelum, vel quem libet beatum mereri posse. Firmior tamen opinio asserens, beatos iam non esse in statu merendi. Ita *Suar. 3. p. de gratia, lib. 12. cap. 15. & cap. 34.* ubi plurimos refert Theologos. Et consequenter ad hanc doctrinam dicendum est, etiam dæmones in Inferno nullum incurrere demeritum. Ratio est, quia status meriti, vel demeriti est solus status viatorum; sed tam beati, quam etiam damnati iam sunt in termino, & extra viam, ergo neque mereri, neque demereri possunt.

C A P. His igitur. III.

S V M M A R I V M.

- 1 *Conversatio clericorū qualis esse debeat?*
- 2 *Amor inordinatus pecunia qualis sit?*
- 3 *Iactantia opponitur veritati.*
- 4 *Seniores junioribus dominantur.*
- 5 *Sacramentum matrimonij an possit vendi? & nu. 6.*
- 7 *Sacramentum matrimonij an sit maius ceteris?*

Agit textus qualis esse debeat clericorum conversatio, & verba illius refert *Repertorium Inquisitorum, verbo, clericus, vers. Item, de vita*

clericorum; & ibi additio, littera B. Adde Conc. Trid. sess. 14. in proæmio, & sess. 22. cap. 1. de reformat. & huius textus meminit Gregor. Lopez part. 1. tit. 5. l. 57. Glossa 1. & seqq. quem latissime vide circa materiam. Contra clericos autem exclamat Bernard. in 4. lib. de considerat. ad Eugenium Papam: De clericis quid dicam? Nam aliud sunt, aliud dicunt, aliud videri volunt. In habendis temporalibus sunt ut laici, in habendis præbendis, sunt ut clerici; in plateis sunt ut milites; in vestimentis sunt ut mulieres; non laborant ut laici; non prædicant ut clerici; non fructificant ut mulieres; cuius ergo ordinis sunt? nullius. Sed credo eos esse ordinandos; ubi nullus est ordo; sed sempiternus horror inhabitat. ô verba aurea, & digna tanto doctore! Vide cap. Multi, distinct. 40.

Ibi, Amorem pecuniæ. Intellige in ordinatum, *D. Thom. 2. 2. q. 118. art. 1;* quando autem iste amor sit inordinatus, vide ibidem per *Casertan.* Ego illum pecuniarum amorem inordinatum dicam, qui animi otium, & tranquillitatem adeo interturbat, ut vel noctis somnos, vel diei quietem abrumpat, vel etiam aliquid contra divinam legem committat. Quem amorem cum pecunia crescentem, & decrecentem finxit *Juvenal. satyr. 13.*

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

Est etiam inordinati amoris apertissimum argumentum, inquit idem *Juven.* quando

Maiore tumultu.

Planguntur nummi, quam funera.

Legè *D. Ambros. lib. 2. officior. cap. 21. Cassiodorum lib. 5. epist. 13. Propertium lib. 13.* ubi affirmat omnes curarum, ac sollicitudinum fluctus ab inordinato pecuniarum amore concitari.

Ergo sollicita tu causa pecunia vita es.

Quantum verò discriminis sit inter habere, & amare pecunias? Vide *Ioannem Royardum in homil. ad illud Luca 19. Zachæus Princeps publicanorum, & ipse dives. Franciscum Titelmannum ad illud Matth. 10. Nolite possidere aurum, neque argentum. Pinedam lib. 7. de rebus Salomonis, cap. 13.* ubi excitat questionem an peccaverit Salomon immensos pecuniarum cumulos coacervando? Illum quæ ab omni peccato excusat cum *D. Thom. Abuleus. Iansenio, Palatio, & alijs;* eò quod illas pecunias ad templi fabricam construendam asservabat. Qui finis rectè ordinatus habetur.

Ibi, Iactantiæ Iactantia opponitur veritati, per modum cuiusdam excessus; tradit *D. Thom. 2. 2. q. 112. art. 1.* Vtrum iactantia sit peccatum mortale? Vide per eundem *art. 2.*

Ibi, Senioribus obedientiam. Seniores namque naturaliter junioribus dominari tradit *Aristot. lib. 2. Politic. & eum allegat*

Albericus in suo dictionario, verbo, Senes; & de obedientia erga senes multa congerit Tirag. de iure primogen. in prefat. ex nu. 81. & nu. 85. nostrum textum refert. Consule Mendocani tom. 2. in lib. 1. Reg. cap. 4. num. 15. in exposi. littera, ubi multa de ienem prastantia, & quam utiles sint reipub moderanda.

5 In Glossa, verbo, Pro beneficijs, ibi, In omnibus Sacramentis committi simoniam, nisi in matrimonio. Vera sententia est Sacramenta, ut sic, esse propriissimam materiam simoniae iuri naturali contrariae; ita *Suar. tom. 1. de religione, lib. 4. de simonia, cap. 10. nu. 5.* Exceptit Glossa nostra matrimonium, & licere illud vendere, neque esse materiam simoniae dicit *Glossa 2. in cap. Cum in Ecclesia de simonia, quae fatetur matrimonium esse Sacramentum, & nihilominus posse vendi, quia in eo, ait, gratia non confertur iuxta cap. Connubia 32. q. 2. & cap. Nuptiarum 27. q. 1.* Idem tenet *Glossa in summa, & in cap. Quia quid 201. 1. q. 1. & in cap. Vendentes 1. q. 3.* neque ab eadem sententia discordat *Durand. in 4. distinct. 26. q. 3. Alensis 2. p. q. 169. art. 1. dub. 1. nu. 4.* Nihilominus certum est non esse talem exceptionem admittendam, nam matrimonium verum est Sacramentum novae legis, & gratiam ex opere operato confert *Concil. Trid. sess. 24. Canon. 1. Suar. tom. 3. in 3. part. disp. 7. sect. 1. & 2.* Unde consequenter sequitur matrimonium quatenus Sacramentum est, vendi non posse. Ita Theologi cum *D. Thom. 2. 2. q. 100. art. 2. ad 6.* cuius tempore ut advertit *Suar. tom. 1. de relig. lib. 4. de simonia, cap. 10. nu. 8.* non erat ita certum matrimonium esse verum Sacramentum, & dare gratiam.

6 Fundamentum autem illarum glossarum erroneum est, & nunc haereticum, ut ait *Suar.* citatus, sed fortasse Glossae non intellexerunt matrimonium esse Sacramentum proprie institutum a Christo, sed lato modo sicut fuit in statu innocentiae, & in omni lege, unde inferebant vendi posse: sed licet in hoc sensu illatio posset sustineri ex *Suar. citato, nu. 8.* tamen in antecedenti duplex error includebatur, & quod matrimonium non sit Sacramentum, & quod gratiam non conferat, neque iura quae Glossae allegant sunt ad rem, ut videre est apud *Suar. citatum, nu. 9.* Superest adhuc difficultas circa usum Ecclesiae: videmus enim in matrimonijs pecuniam semper dari, & multa pacta intervenire priusquam fiant. In qua difficultate responsio communis est hoc non esse pretium matrimonij, sed dotem necessariam ad onera matrimonij sustentanda. Ita communiter doctores in *cap. Cum Ecclesia, ubi Panorm. nu. 2. & Thom. de Argent. Anton. Sylvest. Tabien. & alij, quos citat, & sequitur Suar. citatus, nu. 10.* & sumitur ex *cap. Per vestras de donatione*

inter virum, & uxorem, & l. Pro oneribus, C. de iure dotium. Circa alios contractus, qui ibi solent intervenire docet *Suar.* nunquam enim, aut vendi matrimonium, quia Sacramentum est, & aliquid spirituale: sed vel materialem contractum, vel corpus ipsum materiale, quod est materia Sacramenti.

In eadem Glossa, ibi, Cum sit maius inter Sacramenta.

Videtur Glossa in hoc loco admittere, Sacramentum matrimonij esse maius ceteris. In qua difficultate certum in primis de fide est non omnia Sacramenta esse inter se aequalia, ut definit *Trid. sess. 7. Canon. 3.* Dicendum insuper Sacramentum Eucharistiae ceteris omnibus esse simpliciter praestantius, ac dignius. Ita *D. Thom. 3. part. q. 65. art. 3.* Idem sumitur ex doctrina *Concilij Trid. sess. 13. cap. 1. 2. & 3.* Quod attinet ad cetera Sacramenta: Baptismus ceteris praestat ratione necessitatis, nam absque ipso in re, vel saltem in voto suscepto, non acquiritur gratia, nec salus aeterna, ut ex Scriptura, Concilijs, & doctrina Patrum probat *Suar. tom. 3. in 3. part. disp. 27. sect. 1. estque de fide.* Item *Valentia de baptismo, disp. 4. q. 3. puncto 4.* Ordo excellit ratione ministri illum conferentis: Confirmatio, ut ait *D. Thom.* medium locum tenet. Poenitentiae Sacramentum ratione necessitatis ceteris excellit, excepto baptismo. Extrema Unctio est maioris perfectionis, ut ait *D. Thom. 3. part. q. 65. art. 3.* quatenus supponit poenitentiae Sacramentum, eique maiorem gratiam superaddit. Matrimonium autem secundum perfectionem est simpliciter extremum, quia minimum habet de spiritualitate, ut ait *D. Thom. q. 65. art. 3. ad primum:* quoad significationem tamen est magnum Sacramentum, ut ait *D. Paulus: lege Valentiam tom. 4. disp. 3. q. 6. puncto 3.* ubi etiam statuit quodlibet Sacramentum secundum quid, idest secundam aliquam rationem, quam facile sit in ipso invenire, videri posse quolibet alio dignius: in quo sensu posset nostra Glossa explicari.

CAP. Tales. IV.

S Y M M A R I U M.

- 1 Clemens Pontifex primus quis fuerit?
- 2 Prelatus promovens indignum tenetur ad interesse.
- 3 Melius est paucos ministros habere idoneos, quam multos inutiles.
- 4 Non sunt allegandi multi authores.
- 5 Palatinus nostra Glossa meminuit.

IN superscriptione, ibi, Clemēs ad Iacobum.

Fuit Clemens primus, patria Romanus, de Regione Celij montis, patre Faustino; creatur Pontifex anno Christi 93. & fuit quartus Pontifex in Ecclesia Dei. Nam Linus secundus est habitus, tertius Cletus, tametsi plerique secundum post Petrum putaverint Clementem fuisse, martyrij coronam accepit anno tertio Traiani Principis 19. Kal. Decembris. Instituit ut cathedra episcopalis in eminentiori loco poneretur, quodq; baptizatus, pro ut citius fieri posset, confirmaretur. Vide *Platinam in eodem Clemente, Baron. tom. 1. annalium, anno Christi 93. & sequentibus, & anno 95. à nu. 1. refert epistolam, quam Clemens Papa scripsit ad Corinthios; & nu. 6. & 7. tradit Clementem plures epistolas scripsisse, & tom. 2. anno Christi 102. nu. 6. ubi agit de hac epistola ad Iacobum missa. Adde tempore Clementis oracula Græciæ redita esse muta, ut dicto tom. 2. anno Christi 100. nu. 3. & 4. Obijt eius tempore S. Ioannes Evangelista, de quo videbis dicto tom. 2. anno Christi 101. nu. 2. & seqq.*

2 **In textu.** Vide quæ circa illum tradit *Palatius in repetitione, cap. notab. 2. §. 26. nu. 11. & præcedenti, ubi per illum, & alia jura, tenet, quod prælatus promovens indignum tenetur ad interesse Ecclesiæ, quam læsit, & ante illum extollit Felin. in cap. Si quando, nu. 13. de rescriptis.*

3 **Ibi, Melius est.** Notant *Rebus. in præxi, p. 1. tit. de pœna cõtra collatores indignis conferentes, & Greg. Lopez p. 2. tit. 22. l. 7. Glossa ult. ubi textũ citat ad hoc, quod melius est paucos idoneos habere ministros, qui possint opus Dei dignè exercere, quàm multos inutiles. Adde l. Fin. vers. Eo scilicet, C. de militari, lib. 12. Henriq. in summ. lib. 10. cap. 17. §. 1.*

4 **In Glossa 1. ibi, Item est hic argumentum.** Vide *Præpositum in cap. 1. nu. 7. dist. 10. qui p hanc Glossam tenet, quod non oportet authorum allegare multitudinem, ad verborum vitandam, quia melius est pauca, & utilia expendere, quàm multis, & inutilibus prægravari. Multitudinem librorum, & auctorum improbat eleganter Seneca lib. de tranquill. animi, cap. 8. & epist. 2. ac 45. ubi accurate Lypsius. Non est tamen diffidendum, plurimum habere auctoritatis, collectas ex multorum capitibus sententias, ut testatur Plutarchus in moralibus. Qua ratione ex florum diversitate concinnatus fasciculus, oculis gratior, & odoratui est jucundior. Adde quod teste Arist. in eth. illud firmioris veritatis esse arguitur, quod multis placuisse creditur.*

In Glossa, verbo, Grave. Adde quæ

tradit *Palatius in repetitione, cap. In notabili 2. §. 26. nu. 11. & præcedenti.*

C A P. Illud. V.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Concilium Carthaginense tertium, quando celebratum?*
- 2 *Criminosus non excipit contra electum.*
- 3 *Contra electũ in Episcopũ, potest opponi.*
- 4 *Eligere aliquando est consecrare.*
- 5 *Persona, quæ admittuntur ad excipiendum contra Episcopum.*

IN superscriptione, ibi, Ex Cõcilio Cathaginensi 3. cap. 4.

Hoc Concilium provinciale quidem fuit, sed confirmatum est in sexta Synodo in Trullo; refertur 1. tom. Concil. fol. mihi 503. cap. 40. circa tempora Siricij Papæ, Attico, & Cæsario cõsulibus, sub anno 417. teste Mariano Scoto, sed vide posita ad cap. Lectores, nu. 1. infra, dist. 32.

In textu. Vide *Panormitan. in cap. Super 2 his, num. 10. & 11. de accusat.*

ubi per istum textum tenet, quod criminosus prosequens interesse publicum, non admittitur ad excipiendum contra electum, seu confirmatum; & est ratio quia, iste excipiens voluntarius, tenet vicem accusatoris: allegat *Innocent. in d. cap. Super his.*

Ad med. textus, ibi, Discutiatur primò personę contradicentium.

Notat *Gregor. Lopez part. prima, tit. 5. l. 28. Glossa 4:* ad hoc, quod contra electum in Episcopum, & confirmatum, potest apponi crimen ad effectũ, ut expellatur à consecratione.

In Glossa 1. ibi, Consecrandũ.

Ergo verbum, eligere, ponitur quandoque pro consecrare, argumento *textus in cap. Cum dilectus de consuetud. & ibi, Glossa, verbo, electio.*

In Glossa, verbo, Plebe. Tradit

Glossa quæ personæ debent admitti ad excipiendum, vel accusandum Episcopum electum; de quo ultra notata in præsentia, per *Præpositum à nu. 6. & posita ad cap. Cum P. de accusat. Vide plura per Tyber. Decian. responso 8. à nu. 2. volumine 1. Farinac. tom. 1. q. 12. nu. 12. & 13.*

CAP. Quamquam. VI.

S V M M A R I V M.

- 1 Concilium Toletanum 11. quando celebratum?
- 2 Clericus quando ordinatur profitetur fidem.
- 3 Plus roboris habet, quod in specie dicitur, quam quod in genere.
- 4 Hæreticus potest puniri pœna pecuniaria
- 5 Glossa reprobatur, & textus aliter intelligitur.
- 6 Plus valet specialis cautio, quam generalis.
- 7 Mantua Glossa meminit.

1 **I**N superscriptione, ibi, Ex Concilio Toletano 11. Refertur 2. tom. Concil. fol. mihi 879 cap. 1. nu. 10. circa tempora Vitaliani Papæ, & Vbambani Regis Hispaniæ, anno Christi 656. Fuitq; Concilium provinciale.

2 **I**n textu. Notat hunc textum Ochogavia de Sacramentis, tit. De Sacramento ordinis, q. 10. nu. 8. Rebuf. in praxi, part. 1. tit. De clericis, & quomodo creentur num. 31. ubi ait, quod antequam clericus creetur, caveat scriptura propria, quod fidem catholicam tenet, quod tamen ait ex consuetudine non servari. Hodie antequam ordinentur presbyteri, coram Episcopo stantes, profitentur fidem, promittuntq; Pontifici, & Prælato suo obedientiam; ut videre est apud Pontificale Romanum, part. 1. fol. 72. Adde posita ad cap. Quando 3. nu. 4. textum etiam notat Suarius, ad hoc, quod sæpe juramento promittimus servare ea, ad quæ alioqui ex lege tenemur, tom. 2. de religione, lib. 2. de materia voti, cap. 6. nu. 7.

3 **I**bi, Plus timeri. Notat Tiraq. de jure maritali, Glossa 7. nu. 124. ad hoc, quod magis timetur, & plus roboris habet, quod in specie dicitur, quam quod in genere.

4 **I**bi, Inferendi. Notat Boerius decis. 341. nu. 3. ad hoc, quod hæreticus potest puniri pœna pecuniaria, aut bonis privari, & honore, aut in exilium mitti.

5 **I**n Glossa, verbo, Cautione. Intelligit Glossa de cautione juratoria; aptius tamen intelligitur de simplici promissione; quia aliàs contradiceret cap. Nullus, de jure jur.

In Glossa, verbo, Plus, in vers. 6. **I**tem nota. Dicit Glossa, quod plus valet specialis cautio, quam generalis. Adde Tiraq. de jure maritali, Glossa 7. nu. 124. & nu. 168.

In Gloss. verbo, Transgressores. 7. Vide Mant. lib. 3. locor. cap. 49. col. 1. in fine.

CAP. Episcopus. VII.

S V M M A R I V M.

- 1 Concilium Carthaginense quartum, quando celebratum?
- 2 Episcopi dicebantur inspectores speculatores, & visitantes.
- 3 Quale sit Episcoporum officium, & an Episcopatus sit Sacramentum?
- 4 Episcopus quomodo ordinatur, & consecratur.
- 5 Presbyteri an possint consecrare Episcopum?
- 6 Episcopus lethaliter delinquit, si conscientius peccati consecratur.
- 7 Episcopi capitis abradi erant, & an Episcopus solus consecret electum? nu. 8.
- 9 Ad consecrationem Episcopi, an sit necesse ponere libram super caput eius?

IN superscriptione, ibi, In Concilio Carthaginensi 4. Habitum est ab Episcopis 414. Era 436. fuit approbatum in Synodo Constantinopoli in Trullo habita, refertur 1. tom. Concil. fol. 511. cap. 1. nu. 2. Tamen Padilla in Epitome Concilior. fol. 14. contendit fuisse celebratum anno Christi 390. tempore Papæ Siricij, de quo videbis etiam posita ad cap. Non oportet, infra, hac eadem dist.

Ad textum, ibi, Episcopus. 2. Notabis quod olim Episcopi dicebantur inspectores, superintendentes, & custodes, quorum apud Græcos historicos frequens est mentio, alij enim Episcopos dicebant speculatores, ut auctor est Suidas, apud Mendocam 1. Reg. cap. 7. sect. 2. quia aliorum mores speculando inspiciant, inspectosq; reforment. Alij verò Episcopos, ex nominis ethymologia visitantes appellabant. Vnde 1. Petri 2. nu. 12. dies visitationis apud Græcos dies episcopalis vocabatur. Et Athenienses, quos ad visitandas urbes subditas mittebant, episcopos nuncu-

nuncupabant. Et *Homerus Iliad. 10.* Hectorem Troiæ episcopum nominat. *Tullius lib. 7. ad Atticum,* scribit, se maritimæ oræ Episcopū à Pompeio constitutum. Vide *Salmeron in 1. ad Timot. disp. 10.* Adde *l. Munerum. 18. ff. de munerib. & honorib.* ubi dicitur Episcopum esse nomen magistratus, qui pertinentia ad cibum curabat. Tandem consule *Jacobum Iasson. ad illud Psalm. 108. Episcopatum eius accipiat alter,* & ibidem cōmentatores. Fuit verò Episcopi nomen in Ecclesia antiquissimum, ut tradunt *D. Augustinus de civitate Dei, lib. 18. cap. 19.* latè *Baron. tom. 1. annal. anno Christi 58. nu. 8. & 9. Vasquez de ordine, disp. 236. cap. 1. nu. 112. & cap. 9. nu. 101. vers. Porro.* Martinus Polonus testis est, beatum Clementem statuisse, ut cathedra episcopalis in imminentiore loco poneretur, in quo residens Episcopus, & omnes circumspiceret, & ab omnibus circumspiceretur. Sic intellige *Eusebium Casariensem, lib. 1. de vita Constantini, cap. 47.* dum Constantinum vocat Episcopum; idest, in pace, ac bello præsentem.

3 Episcopo in Pontificali sex munera designantur: judicare, interpretari, consecrare, ordinare, offerre, & baptizare; licet *Ignatius in epistola ad Heronem* solum tribuat baptizare, consecrare ordinare, manus imponere, de quo etiam vide *Alcuinum de divinis officijs, cap. 35. & Presbyteri. Raban. lib. de instit. clericor. cap. 6.* Porro de explicatione horum munerum, & an sint annexa jure divino, vide latè *Vasquez de Ordine, disp. 236. cap. 10. nu. 111. & seqq.* At episcopatum ordinem, & Sacramentum esse à Christo institutum, latissimè probat idem *Vasquez disp. 240. cap. 3. & 4. Ochogavia de Sacramentis, tract. de Sacramento ordinis, q. 6. nu. 3. & 4.* Adde posita ad *cap. 1. infra, dist. 32.*

4 Ibi, Cum ordinatur. De ordinatione, & consecratione Episcopi, agunt latè *Vasquez de ordine, disp. 243. cap. 6. per totum. Azor. tom. 2. institus. moral. lib. 3. cap. 30. per totum. Henric. in summ. lib. 10. cap. 32. per totum, & cap. 7.* Fit autem Episcopi consecratio die Dominica, ad minus tribus Episcopis congregatis, unus super eundem benedictionis munus infundit, ut noster textus habet; cæteri, qui adsunt, caput eius suis manibus tangunt, & illud unà cum manibus sacro chrismate inungunt. Porro de dignitate Episcopali, vide posita ad principium *40. dist. nu. 1. & 2.*

5 An autem ad rationem consecrationis Episcopi pertineat, ut fiat à tribus Episcopis? Vide posita ad *cap. Porro, dist. 66.* Verum Sūmi Pontificis potestate fieri queat, ut presbyteri Episcopos consecrent? Vide posita ad *cap. Pervenit, dist. 95.* An etiam is, qui nondum sacerdos fuit, potestatem suscipiat Episcopalem, si consecratur Episcopus? Vide posita ad *cap. Sollicitudo, dist. 52.*

6 Notabis tamen Episcopum lethaliter delinquere, si lethalis peccati conscius consecratur, ea ratione, quod per consecrationem potestatem ordinis suscipit, quæ est facultas quædam sacramenta conferendi; igitur eo ipso, quod cū lethali peccato accepit consecrationem, facit contra sanctitatem Sacramento debitam; indignè enim suscipit potestatem spiritualem sacramenta ministrandi; tradit *Azor. d. tom. 2. lib. 3. cap. 30. vers. Decimo secundo quaritur,* & colligitur ex *Bellarmino de Sacramento ordinis, cap. 5.* dum docet Episcopalem ordinationem Sacramentum esse.

Ibi, Caput. Episcopos etiam magna saltem ex parte capitis abrasos fuisse, videtur affirmare *Greg. Nazianzenus* agens adversus Maximum; tradit latius *Baron. tom. 1. annal. anno Christi 58. nu. 134.* Insuper ex institutione, & usu Apostolorum manasse certum est, ut Episcopi christianæ Ecclesiæ tãquam Reges, & Sacerdotes mitra in sacris uterentur pretiosa; tradit idem *Baron. d. tom. 1. anno Christi 34. nu. 248.* Quæres quid illius figura denotet? Respondetur, geminato mitræ cornu fastigiatam duorum testamentorum scientiam, quam tradere debet, denotare; quam mitram cornuta illa ex divino consortio Moysis, facies *Exod. 34. nu. 30.* quasi gemino cognitionis splendore radians præsignificavit. Lux enim, & scientia rerum divinarum in Episcopo maxime requiritur; de quo latè *Lancelotus in templo omnium judicum, lib. 2. cap. 5. in principio, nu. 7. & sequentibus. Pactanus de probationib. lib. 2. cap. 29. num. 63.*

In Glossa, ibi, Nullus solus. 8 Firmat Glossa nullum Episcopum per se solū consecrare electum, sed omnes tres simul; vel verius tamen est quod tradit, *Sylvester,* verbo, *consecratio 1. nu. 1.* post *Hosliensem,* & *Gofredum,* quos refert, & sequitur, *Azor. d. tom. 2. lib. 3. cap. 30. vers. Tertio quaritur;* ubi docet unum Episcopum totam cōsecrationem efficere, alios verò adjuutores esse. Pro tota hac materia lege eundem, *Azor. lib. 3. cap. 28. & 29. Egidium Bellan. disp. 20. dnb. 10.*

In Glossa eadem in fine. Dicit Glossa quod ad substantiam consecrationis Episcopi, non est necesse ponere librū super caput Episcopi, qui consecratur. Contrarium docet, *Sylvester,* verbo, *consecratio 1. num. 1.* Glossam tamen sequitur *Azor. d. tom. 2. lib. 3. cap. 30. vers. Deinde quæres,* vide etiam *Henriquez. in summa, lib. 10. cap. 7. nu. 3.*

CAP. Presbyter. VIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Presbyteri qui dicantur?
- 2 Ritus imponendi manus super presbyteros antiquissimus.
- 3 Materia, & forma consecrationis presbyteri.
- 4 Presbyteri officium.

Presbyteri qui dicantur? Vide Concil. Trid. sess. 14. cap. 3. post principium, & de eorum ætate vide sess. 23. de reformatione, cap. 12. Est igitur nomen presbyteri non Latinum, sed Græcum, significans senioem, & antiquiorem ætate, & variè in sacris litteris usurpatur; licet in novo testamēto fere semper sacerdotes significet, vel simplices, vel etiam Episcopos. Tradit copiosè Vasquez de ordinis sacramento, disp. 236. cap. 9. nu. 96. & seqq. Greg. Lopez in syntagmat juris. lib. 16. cap. 8. p. 2. Adde quod apud scriptores antiquos sepe nomē presbyteræ frequens est; presbyteræ enim illæ dicebantur, quarum viris in presbyteros electis, ipsæ interim vitam cœlibem agebant, ut colligitur ex Concil. Turonensi 2. cap. 20. Gregor. lib. 4. Dialog. cap. 11. tradit Baron. tom. 1. annalium anno Christi 38. nu. 289. item ex quæ simpliciter vidue sunt, & matricurię. cap. final. 32. dist. Quo jure presbyteri obligentur ad cœlibatum? Videbis posita ad cap. Quando, 28. dist. & de presbyteri qualitatibus, vide posita ad cap. Vnum orarium, nu. 15. dist. 25.

2 Ibi, Manus super caput eius.

Ritus imponendi manus super eos, qui sacris officijs mancipabantur, ex antiqua lege Apostoli ortum habuit, nam imponendas esse manus ab Aarone, & filijs eius super eos qui sacerdotio levitæ initiarentur, satis habetur expressum in Exodo cap. 29. & Num. 8. nu. 10. lege Cornel. de Cornel. ad cap. 1. nu. 4. Levit. ubi optimè de hac ceremonia. Porro eundem ritū impositionis manus Diabolus æmulus operum Dei, in Idololatriam olim transtulit, ut author est, Livius decad. 1. lib. 1. qui agens de Numæ ordinatione, super caput eius ab augere sacerdote esse manus impositas tradit; prosequere latè cum Baronio tom. 1. annal. anno Christi 44. nu. 84. & seqq.

3 Ibi, Tempore consecrationis.

De materia, & forma consecrationis presbyteri vide D. Thom. in 4. dist. 24. Henriq. in summa lib. 10. cap. 6. Bellarm. lib. 1. de sacramento ordinis, cap.

9. Ochogavia de sacramentis tract. de ordine, q. 5. Ex quibus collige, quod materia in illo, qui sacerdotio initiatur, integra ex præcepto est traditio calicis cum vino, & patenæ cum hostia, quid si calix vino careat, dicitur ne promotus accipere characterem? Affirmat Henriquez lib. 10. cap. 6. nu. 1. negat Ledesma in summa tom. 1. summa sub tit. de sacramento ordinis, cap. 3. vers. La tercera dificultad. Campanile diversorum juris Canonici rubr. 2. nu. 17. Villalobos in summa tratado 11. dificultad. 4. nu. 1. Manuum impositio habet vicem materiæ, & verba Accipite spiritum sanctum. &c. habent vicem formę. Adde Concil. Trid. sess. 23. canone 4. de sacramento ordinis.

De officio presbyterorum Rabanus lib. 1. de instit. clericorum, cap. 6. tria munera illis adscribit; conficere Eucharistiam, baptizare, & predicare. Alcinus lib. de divinis officijs cap. 35. §. presbyteri. & §. sacerdos; sacrificium offerre; cathedrisare, & baptizare, & infirmos oleo sancto ungerere, & predicare. In pontificali autem Romano, hæc quinque munera presbytero assignantur; Offerre, benedicere, præse, predicare, & baptizare; quas particulas explicat eleganter Vasquez de sacramento ordinis, disp. 236. cap. 10. nu. 106. & seqq. ubi nu. 110. agit an hæc munera attento jure divino presbyteris conveniant?

CAP. Ecclesiastica. IX.

S V M M A R I V M.

- 1 Concilium Bracharense tertium quando celebratum?
- 2 Sacerdos an possit sumere Eucharistiam sine stola?
- 3 Excommunicatio sumitur pro suspensione.
- 4 Docter simul, & miles debet uti vestibus diversis.
- 5 Sacerdos an possit cantare Evangelium sine apparatu diaconali?

IN superscriptione, ibi, In Concilio Bracharense 3. Fuit provinciale habitum anno 4. Vvambani Regis circa tempora Vitaliani Papæ refertur. 2. tom. Concil. fol. 888. cap. 1. nu. 3. de hoc nos plura in nostra historia Bracharenfi, dixi iam de illo nonnulla, in hist. Episcop. Portugal. p. 1. cap. 10.

In textu. Collige sacerdotē non debere sumere Eucharistiam sine stola, quando missæ sacrificium non facit, aliàs peccatum mortale contrahit; tradunt Azor. in summa

summa morali, part. 1. lib. 10. cap. 28. vers. Decimo secundo. Henricus in summa lib. 8. cap. 44. §. 3. littera N. qui textum citant. Quod tamen limitabis quando sacerdos ob infirmitatem sine stola communicat, ut post Sylvestrum tradit Navarrus in manual. cap. 21. nu. 54. Limitabis insuper nisi usu, & consuetudine noster textus fuerit abrogatus, ita Azor. supra citato loco.

3 In fine, ibi, Excommunicatio-
ni subiaceat. Id est suspensioni ad tempus, pro arbitrio iudicis, cum non determinetur tempus, quem senium credit verriorem Bernardus in praxi cap. 38. sequitur Græffius lib. 3. cons. 1. de jure patronatus, nu. 7.

4 In Glossa, verbo, Cervicem. Commendat Romanus sing. 361. & singularem ad hoc, quod quando quis est simul doctor, & miles, si actus, quos exercet sint militares, debet uti vestibus militaribus; si autem sint doctorales, doctoralibus uti debet, semota tamen consuetudine.

5 In eadem, ibi, Consuetudinē. Valet ergo consuetudo, ut sacerdos cantet Evangelium sine apparatu diaconali, ut ex hac Glossa concludit Rochus in cap. Finali de consuetudine, sect. 1. num. 28.

C A P. Communis filius. X.

S V M M A R I V M.

- 1 Gregorius Pontifex quis fuerit?
- 2 Sacerdotes non possunt uti dalmaticis.
- 3 Dalmatica dicta est à Dalmatia.
- 4 Causa meri Imperij an possint delegari?
- 5 Propter infirmitatem, aut timorem quis excusatur?

1 IN superscriptione, ibi, Gregorius. Vide posita ad cap. De Constantinopolitana, supra, dist. 22.

2 In textu. Collige ex textu, quod absque Apostolicæ sedis licentia, nec Episcopis, nec diaconis uti licet dalmaticis, & est ratio quia dalmatica erat insigne diaconorum Romanæ Ecclesiæ, & interdum pro magno privilegio concedi solitum alicuius nobilis Ecclesiæ diaconis, tradit Baron. tom. 8. annal. anno Christi 598. vers. Hoc regulariter, & anno 604. vers. Dalmaticam quidem, Rationale divinatorum officiorum, lib. 3. cap. 11. ubi nu. 8. nostri textus meminit. Durandus de ritibus Ecclesiæ, lib. 2. cap. 9. nu. 24. & seqq. & ibi, disputat, quis fuerit primus Pontifex, qui usum

dalmaticarum instituerit?

Cæterum dicta est dalmatica, à Dalmatica Græciæ provincia, in qua primum texta est. Isidorus lib. 19 Etymolog. cap. 22. Rabanus de institut. clericorum lib. 7. cap. 20. Hugo de sancto Victore de sacramentis, lib. 2. p. 4. cap. 13. Cælius lect. antiq. lib. 16. cap. 10. refert, Commodum dalmaticatum in publicum processisse; id est, Dalmatarum veste indutum. Quæ vestis multicoloribus filis distincta, erat habitus triumphantium. Cuius triumphus Dalmatici meminit Horat. lib. 2. Carm. Od. 1. ad Asinium Pollionem.

Cui laurus æternos honores.
Dalmatico peperit triumpho.

Ufus autem dalmaticæ capit propter incòmodum colobij, quo antea veteres utebantur auctore Alcuino cap. Quid significant vestimenta, & Durando, ubi supra, nu. 27; licet enim in Ecclesia (ut textus ait) absque Papæ permisso dalmaticis nulli uterentur. Hodie Episcopi omnes dalmaticis sub casula utuntur, Durandus, ubi proxime nu. 25. in fine.

In vers. Sed quia hominum.

Per hunc textum dicit Iason in l. 1. nu. 83. ff. officio eius, iudicem ordinarium posse causas meri Imperij delegare propter infirmitatem suam, aut suorum; (contra quem videtur textus in l. Finali, Cod. Qui morbo se excusat lib. 9.) quod limitabis, nisi ordinarius sit recusatus tanquam suspectus; & postea superveniat infirmitas; quia tunc non poterit delegare causas meri imperij, ut per eundem nu. 84. vel etiam si infirmitas esset modica; argumento textus in l. Quasitum, in fin. ff. re iudicata.

In Glossa, verbo, Suorum infirmitate. Igitur propter infirmitatem, aut timorem suorum, potest aliquis excusari; Glossam dicunt omnes communiter receptam in cap. 2. de procurator. ubi Panormis. nu. 1. Iason. in l. 2. §. Si quis in iudicio, notab. 1. ff. Si quis caut. Plura etiam de infirmitate, vide per Cassan. in consuetud. Burgund. in proem. Glossa, verbo, Maledic. à principio, fol. 37. & notat Tiraq. de penis temperandis, cap. 51. nu. 78.

C A P. Diaconus. XI.

S V M M A R I V M.

- 1 Diaconus qualiter ordinetur?
- 2 Diaconi ministerium, & ethymologia.
- 3 Diaconatus an sit Sacramentum?
- 4 Quid de hoc sentias Alphonsus Salmeron?

Agit textus qualiter ordinetur diaconus, de quo videndi sunt D. Thom. in 4. dist. 24. *Oyandus d. dist. 24. preposit. 11. vers. Contra hanc, Vivaldus in Candelabro p. 1. tit. de Sacramento ordinis, nu. 28. Henric. lib. 10. de ordinis Sacramento, cap. 8. nu. 1. & 2. & cap. 13. nu. 2. & 3. Egid. Bellan. de Sacramento Ord. disp. 20. dub. 7 nu. 68.* Ex quibus collige, quod ordinatio diaconi necessario exprimi debet per traditionem libri Evangeliorum, simul cum impositione manus, quæ significat gratiæ plenitudinē; diacono insuper confertur novus character ab alijs separabilis. *Soto dist. 24. q. 1. art. 4. & ibi, Ledesma q. 37. art. 2.*

2 Diaconum Græci appellant, quem latini ministrum, aut famulum vocant, ut recte notavit Michael de Medina. lib. 1. de continentia, cap. 13. & 25. Atq; cap. 28. & seqq. enumerat octo munera, quæ à diaconis exerceri possint: ex quibus quinque existimat convenire constitutione ecclesiastica, tria constitutione divina *Vasquez* autem é contra existimat, quinque jure devine institutionis convenire, tria solo jure ecclesiastico; de quibus vide sigillatim eundem *Vasquez de ordinis Sacramento disp. 236. cap. 7. & 8.* qui latissime differit de hac re. *Petrum Greg. Tholos. in syntagmat. p. 2. lib. 16. cap. 7.*

3 Vtrū autem diaconatus sit verum Sacramentum? Affirmativè resolvendum est. *O. bogavia de Sacram. tract. de ordine q. 4. nu. 10.* Quia diaconi in absentia Episcoporum possunt baptizare, Eucharistiam dare, recõciliare pœnitentes publicos, prædicare, ac ferè omnia munera Episcoporum, & presbyterorū, in eorum absentia, exercere. Ex quo sequitur, eos gratia Dei speciali indigere, comprobatur multis *Bellarmin. lib. 1. de Sacramento ordinis, cap. 6.* qui multa ex Patribus tradit, & de clericis. lib. 1. cap. 13. vers. *Sextus ordo, Jacob. de Grassijs in aureis decis. p. 2. lib. 1. cap. 9. nu. 7. & 17.* qui nostri textus meminit.

4 *Alphonsus Salmeron Actorum 6. nu. 6.* pro viribus contendit fuisse ibi institutum diaconatus Sacramentum, quod minus bene dictum apparet: Nam cum hic ordo sit Sacramentum, ut manet resolutum, certum est à Christo ante eius Ascensionem fuisse institutum; cum nullius Sacramenti institutionem Christus Apostolis commiserit; tradit, & pungit *Vasquez de ordinis Sacramento, disp. 236. cap. 4. nu. 45. & seqq. & disp. 238. cap. 2.* Sed meo judicio alia est mens Salmeronis nam ibi non vocat in quæstionem, an eo in loco fuerit Sacramentum diaconatus institutum, sed utrum eo loco septem illi viri fuerint Sacramento diaconatus ad ministerium altaris ordinati, an ad solum ministerium mensarum, sine Sacramento ordinis electi? In qua controversia eam partem sequutus fuit, ut illa diaconorum ordinatio fuerit Sacramentum, quo illi ad altaris ministerium eligerentur, in qua

fatetur se Patribus Trullanis, & Chrysolomō adversari. Nam ipse *Salmeron tom. 15. super epist. 2. Pauli ad Timotheum, disp. 12.* aperte dicit, diaconatus ordinem esse Sacramentum. Nec obest, verbum, *Institutum*, quo utitur *Actorum 6. §. Quæ igitur*; nam idem importat, quod *collatum*.

C A P. Præterea. XII.

S Y M M A R I U M.

- 1 *Nicolaus Pontifex primus quis fuerit?*
- 2 *Epistola Nicolai ad Radulphum.*
- 3 *Unctio sacerdotalis qualiter fiat?*
- 4 *In Papam an possit cadere oblivio?*
- 5 *Exempla possunt allegari.*
- 6 *Manus presbyteri consecrantur oleo, non chrismate.*

IN superscriptione ibi, Nicolaus.

Fuit nomine primus, de quo vide posita ad cap. Imperium, dist. 10.

In eadem, ibi, Radulpho Archiepiscopo Biturienfi. *Quandam epistolam Nicolai*

I. ad hunc Radulphum, vide per *Baron. tom. 10. annal. anno Christi 866. nu. 67. usq; ad nu. 72.* Fuit autem Radulphus Archiepiscopus Metropolitanus Beturigum, ut constat ex ipsius subscriptione in epistola Synodali, quam tradit *Baronius d. tom. 10. anno Domini 869. nu. 31. & judex à Nicolao I. fuit constitutus in causa Welionis Senonis Archiepiscopi, ut per Baron. d. anno, num. 25. & 38.*

Ad textum. Vide *Henric. in summa, lib. 10. de ordine, cap. 11. nu. 2.* ubi agit de sacerdotij institutione, quæ cum visibili unctioe caput ab Aaron, *Bellarmin. lib. 1. de Sacramento ordinis, cap. 12.* quem omnino vide. Fit etiam mentio unctiois sacerdotalis apud *Enseb. lib. 10. cap. 4. Gregor. lib. 4. in libros Regum, cap. 5.*

Ibi, Nisi nos fallat oblivio.

Glossa ult. hic ex verbis textus arguit, quod in Papam potest cadere oblivio, & ita quod non habet omnia jura in scrinio pectoris; sed textus in presenti loquitur de oblivione exemplorum, non autem de oblivione juris; ut omnes eum interpretantur; facit *l. Penna. & ibi Glossa, verbo, Imperfectum, C. de his, quibus in indigni, & vide Mantuan Dialogo 67. vers. Quid tunc, latissime Tirraquel. de nobilitate, cap. 31. nu. 537. qui textum citat.*

5 Ibi, Ad Innocentij decreta.

Ergo in responsionibus potest allegari exemplum, & factum alienum. Imo dixit Philosophus in eth. nihil ad credendum faciliorem viam munire, & substernere, quam sit argumentatio ab alienis factis, exemplisq; deducta; et Seneca in proverbij: Ex vitio, inquit, alterius, sapiens emendat suum. Bonum est in malo alieno fugienda tueri. Aristoteles lib. 10. ethicorum. In actionibus, ait, humanis magis movent exempla, quam verba. Macrobius lib. 1. Saturnal. Plebeia ingenia magis exemplis, quam oratione capiuntur. Ergo in responsionibus utilissimum est, ab alienis factis argumentationis telam exordiri. Exemplum enim taciti monitoris, & castigatoris vices agit. Si quæras quisnam sit Innocentius hic relatus? Respondeo esse Innocentium nomine primum, quia ante tempus Nicolai I. nullus alius Innocentius Pontifex fuerat.

6 In Glossa 1. Dicit Glossa quod manus presbyteri cōsecratur oleo non vero chrismate, quo solum consecrantur Episcopi, de qua materia vide Henric. lib. 10. de ordine, cap. 24. Azor. in summa tom. 2. lib. 3. cap. Tertio quaeritur.

CAP. Ex epistola. XIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Huius capituli fuit author Palea.
- 2 Simplicius Pontifex quis fuerit?

1 H Oc caput est Palea, quod tamē in nullo manuscripto exemplari est inventum; in illo nihil Palea statuit; sed tantum refert, quæ inferius sequuntur, & ideo nullus commentator, nec ulla Glossa textum attingunt; Tu vide posita ad cap. Sequens. Planè de Palea vide quæ scripsi nu. 31. & seqq. in proemio.

2 Ibi, Simplicij Papæ. Fuit patria Tiburtinus, patre Castino, creatur Pontifex anno Christi 467. Imperante Leone 2. & Zenone; vir quidem sanctissimus, Urbem Romanam presbyteris, in quinque regiones divisit; instituit ne clericus ullus possessionem beneficij à laico recognosceret; quod postea ceteri Pontifices confirmarunt; ferunt ea tempestate Elisei ossa in Alexandriam translata esse, & corpus Barnabæ Apostoli cum Evangelio Mathæi, Barnabæ manu scripto repertum. Vide Platinam in eodem Pontifice, Panyinum in Chronologia anno Christi 467. & seqq.

CAP. Quorundam. XIV.

S V M M A R I V M.

- 1 Conciliū Toletanum perperam citatur.
- 2 Episcopus cæcus an possit ordines ministrare?
- 3 Crimina an morte finiantur. & nu. seqq.
- 9 Batismus an fiat, si unus abluat, alter proferat verba.
- 10 Audiens missam dimidiam ab uno sacerdote, & aliam ab alio, an audiat integram Missam.

I N superscriptione, ibi, In Concilio Toletano.

Plura fuerunt Concilia Toletana, sed superscriptio nostra non designat quo tempore, & quo ordine fuerit hoc Concilium celebratum; Cæterum ego omnia Concilia Toletana volvi, revolve, at operam, & oleum perdidisti, unde mihi non dubium est, Gratianum perperam Concilium Toletanum hic, citasse. In Concilio Aquisgranensi, cap. 2. omnes ordines, hac distincti, referuntur, forsitan error sit ex typographia, & pro Aquisgranensi, Toletanum positum.

In textu. Collige ex textu, quod si

2 Episcopus cæcus ordines ministraverit, ipso super ponente manus, non debet presbyter benedictionem legere, aliàs ordinator, & ordinatus ordinem amittit; de quo vide Soto in 4. dist. 4. quest. Unica, art. 4. in fine, vers. Adducitur, qui nostrum textum citat, tenetq; Sacramentū ordinis validum fuisse, licet Glossa in presenti, verbo, Amittant, contrarium palam asserat, vide, quæ de Episcopo cæco disputat Sayrus in Thesauro; lib. 6. cap. 8. nu. 5. 6. & 7. ubi de Roberto Episcopo Armaceno, de quo præter ibi citatos, memorat Nicolaus Orlandinus, in historia Societatis Iesu, lib. 3. nu. 61. ad finem, ubi testatur eum à puero fuisse cæcum.

Ibi, Accusari non potest. Ergo cri-

3 mina morte finiantur, ut ex nostro textu deducit Hippolitus in l. Fin. nu. 40. ff. de questionibus. Duenas regula 173. Gomez de delictis, cap. 1. nu. 28. Cber. in praxi, q. 51. vers. Vt prius quæro. Farinac. tom. 1. q. 10. nu. 36. & seqq. Medices in tractatu Mors omnia solvit, p. 2. nu. 5. & seqq. Cardin. Tuscus tom. 5. conclus. 397. Cum verò hæc materia sit gravis, pro maiori doctrina perspicuitate, sequentes proponuntur conclusiones.

4 Sit prima conclusio. Crimina morte delinquentium una cum pœna extinguuntur. l. de facto.

fundus, ff. de public. judicijs, l. i. cum alijs *C. si Reus, vel accusator mori. fuer. Roman. singulari* 431. Decisio Pedemontana 149. & 152. ubi eleganter loquitur in materia. *Mench. controvers. illustr. cap. 96. nu. 7. & seqq. Bossius in pract. tit. de accusat. nu. 34. & seqq. Clar. in pract. §. Fin. q. 51. nu. 12. & 16. Medicus qui multa adducit, tractatu Mors omnia solvit, part. 2. conclus. 52. nu. 5. & conclus. 91. num. 265. Gomes de delictis, cap. 1. nu. 79. Menoch. conf. 99. nu. 150. lib. 1. Peregrinus de jure fisci, lib. 4. tit. 5. nu. 1. plures congerit. Farinac. q. 10. num. 39. quibus addo, *Abulensem in 3. Reg. cap. 1. q. 28. Mandosium in addit. ad Report. Inquisit. verbo, defunctus, littera B. Pegnam ad Director. 3. part. comment. 92. vers. Quantum.**

5 Secunda conclusio. In crimine hæresis etiam post mortem potest quis accusari, & puniri; *cap. Si quis Episcopum, de hæreticis, cap. Filij de hæreticis, lib. 6. l. Manicheos, C. de hæreticis, Villadiego de hæreticis, q. 22. à nu. 1. Gomes 3. tom. de delictis, cap. 1. nu. 80. Zanchinus de hæreticis, cap. 24. nu. 1. & 4. ubi Campegius littera A. Mascard. de probat. lib. 1. conclus. 348. nu. 35. Mandos. ad Report. Inquisit. verbo, Defunctus, littera C. Pegnam ad Direct. 3. part. comment. 92. vers. In crimine. Peregrin. de jure fisci, lib. 4. tit. 5. nu. 29. post alios Farinac. dict. q. 10. nu. 37. Abulens. ubi proximè, quod verè procedit, quando constat defunctum fuisse hæreticum; fecus si tantummodo erat suspectus de hæresi. Notat Zanchinus dict. q. 24. nu. 2. per textum in cap. Accusatus, §. Si verò, vers. Porro de hæreticis, lib. 6. Contra factores verò, & receptatores hæreticorum iam mortuos non potest accusatio refricari, d. vers. Porro, Villadiego d. q. 22. nu. 8.*

6 Sed intra quod tempus post mortem defuncti, poterit inquiri contra eum de crimine hæresis. Communis opinio existimat, quod intra quinquennium *Glossa recepta, in l. Manicheos, C. de de hæreticis, Report. Inquisit. verbo, Defunctus, vers. Sed quæro, ubi Mandos. littera D. plures refert. Zanchinus de hæretic. d. cap. 24. nu. 5. & ibi Campegius littera B. Contrarium certius existimo, ex cap. 2. de prescripi. lib. 6. Gomes de delictis, cap. 1. nu. 81. Pegnam ad Director. 3. p. comment. 92. vers. In qua difficultate, qui asserunt durare actionem ad effectum conficandi bona per 40. annos, quoad effectum tamen damnandi memoriam; nullis temporum spatijs finiri.*

7 Tertia conclusio. In crimine læsæ Majestatis, etiam post mortem procedi, & cognosci potest, ut convicto mortuo, memoria eius damnetur, & eius bona successoribus eripiantur, *l. Fin. C. ad l. Int. Majestatis, l. Ex judiciorum, vers. Primo, ff. de accusat. Gygas de crimine læsæ Majestatis, tit. Quæritur in crimine læsæ Majestatis procedatur, q. 20. lib. 10. & tit. De penis committ. læsæ Majestatis, q. 32. lib. 2. Clar. in pract. §. Læsæ Majestatis, vers. Item licet, nu. 16. Mascard. de probat. lib. 1. conclus. 248. nu. 35. Menoch. lib. 1. conf. 99. nu. 159. Peregr. de*

jure fisci, lib. 4. tit. 5. nu. 19. An autem hoc non solum procedat, quando crimen commissum est contra Reges, sed etiam quando committitur contra alios Principes inferiores, civitates, seu Respublicas? Vide textum in l. Fin. ff. ad l. Int. Majestatis, Grammatic. decis. 6. nu. 19. Peregrin. dict. tit. 5. à nu. 23. Farinac. latissime disputantem, q. 10. nu. 43.

Quarta conclusio. Quando reus delinquens moritur post sententiam contra eum latam, quæ transivit in rem judicatam, tunc pœna confiscationis bonorum, & quælibet pecuniaria, transit ad hæredes, & morte defuncti non extinguitur; *l. Ex judiciorum, & ibi Bart. nu. 2. & D. D. ff. de accusat. Bossius tit. Quomodo procedatur per actionem in delictis, nu. 30. Gomes de delictis, cap. 1. num. 82. Peregrin. de jure fisci, lib. 4. tit. 5. nu. 38. vers. Veram Glossa opinio. Optimè Farinac. d. q. 10. nu. 45. Vtrum conclusio procedat quando reus moritur post litem contestatam? Vide latissime eundem Farinac. à nu. 50. Alias, non inutiles limitationes ad primam conclusionem, tradit idem Farinac. à nu. 56. usq. ad nu. 83. quem consule.*

In Glossa, verbo, Imposuisse, 9
ibi, De Sacramento baptismi. Notat

Henriquez, post alios, *in summa, lib. 1. cap. 27. §. 2. littera K. ad hoc, quod non sit Sacramentum baptismi, si unus abluat qui mutus est, alter proferat verba formæ, qui truncatus est manibus. Quem casum aperte exprimit Toletus lib. 2. instruct. sacer. cap. 20. Marsilius in 4. q. 4. art. 4. dub. 11. Caietan. in 3. p. q. 67. art. 6. Qui duo auctores affirmant, in casu necessitatis, valere illum baptismum à muto, & brachijs carente, susceptum. Contraria tamen opinio est Theologorum communis cum D. Thom. in 3. part. q. 67. art. 6. Egidio Bellan. ibidem, dub. 1. Suar. Vsq. & Valentia, eodem loco.*

In eadem, ibi, Ut est missa. 10
Tener Glossa, quod si quis audiat missam dimidiam ab uno sacerdote, & postea aliam medietatem ab alio sacerdote, integram audire missam, quia duo imperfecta faciunt unum perfectum. Sequitur Suar. 1. tom. de Sacramentis, disput. 88. sect. 2. art. 6. vers. Sed tunc, ad fin. Sotus in 4. distinct. 13. q. 2. art. 1. col. 16. Navarr. in Manual. cap. 21. nu. 2. & in cap. Quando, de consecratione, dist. 1. notab. 10. nu. 18. & sequentibus, dicit etiam receptam Ferdinand. Paes in cap. Missas, nu. 73. licet nu. 74. diversam sequatur opinionem.

CAP. Subdiaconus. XV.

S V M M A R I V M.

- 1 Concil. Carthaginense quādo celebratū?
- 2 Subdiaconus qualiter ordinetur? & de eius officio. nu. 3.
- 4 Et an sit Sacramentum?
- 5 Subdiaconus non accipit manus impositionem.
- 6 Ordinatus an tangat instrumentum ab Episcopo porrectum?

IN superscriptione, ibi, Concilium Carthaginense 4. Vide posita ad cap.

Episcopus, supra, & ad cap. Non oportet, infra, hac eadem dist. Namque noster textus, & qui sequuntur, omnes sunt transcripti ex eodem Concilio Carthaginensi.

2 **I**n textu. Agit textus qualiter subdiaconus ordinetur, de quo vide Sylvest. verbo, Ordo 2. §. II. Tabien. cod. verbo, §. 5. Henric. in summ. lib. I. cap. 8. §. 3. Ex quibus resolve, quod subdiaconus initiatur per traditionem vacui laicis, simul cum patena; non oportet tamen vas esse consecratum, ut defendit idem Henric. d. §. 3. & cap. 5. §. 2. littera F. Ordo autem subdiaconatus Sacramentum est, Bellarm. de Sacram. ordinis, lib. I. cap. 7. Nostri præterea textus meminit Ludovicus de Beja in responsionibus casuum conscientie, part. 4. casu. 15. ubi notat, non solum ad maiores ordines, sed etiam ad minores requiri, ut visibilia instrumenta manu tangantur, qualis est in subdiaconatu calix cum patena. Vide Egidium disp. 20. dub. 7. nu. 69. Vasq. disp. 238. cap. 5. nu. 51. Attamen Viguerius in summa, inst. Theolog. cap. 16. §. 6. vers. 1. & 2. existimat materiam in ordinatione subdiaconi, esse traditionem libri epistolarum. Cuius auctoris sententiam egregie confutat Egid. citatus.

3 Subdiacono in Pontificali Romano hæc munera assignantur, aquam ad ministerium altaris præparare; diacono ministrare; pallas altaris, & corporalia abluere; calicem, & patenam in usum sacrificij eidem offerre; oblationes populi suscipere, & supra altare ponere; licet Raban. lib. I. de instit. cleric. cap. 8. Alcuin. lib. de divinis officijs, cap. 35. tria tantum officia subdiacono allignent. Porro idem Raban. & Hugo de Sancto Victore, lib. 2. de Sacram. p. 3. cap. 10. autumant hunc ordinem in Ecclesia, & novo testamento respondere Nazareis, qui in templo humiliter serviebant; quam sententiam difficilem putat Vasq. de Sacram. ordinis, disp. 236. cap. 3. nu. 35. quem late vide, & Petrum Greg. Syntagmat. p. 2. lib. 16. cap. 7. An. 9.

Probabile valde est, quod subdiaconatus sit Sacramentum. Ochogavia de Sacram. tract. de ordine, q. 4. nu. 11. Quavis enim scriptura nullam eius faciat mentionem, quia ob paucitatem fidelium diaconi implebant ipsorum officium, sententia tamen comunis per traditionem accepta, docet esse Sacramentum. Innuit Concil. Trid. sess. 23. Canon. 6. quo definitur hierarchiam in Ecclesia, divina ordinatione institutam, constare ex episcopis, presbyteris, & ministris. Hos enim ministros, ut minimum, intelligere videtur diaconos, & subdiaconos; ita ex scholæ consensu probat Vasq. disp. 238. cap. 2. à nu. 13. Sylvius in supplementum ad 3. part. D. Thom. q. 37. art. 2. conclus. 3. vide posita ad principium dist. 21. nu. 2. & adde Egid. Bellan. de Sacram. ordinis, disp. 20. dub. 6. ubi citat Navarr. Michaellem Medin. & Sot.

Ibi, Manus impositionem. Notar

Henric. in summ. lib. 10. cap. 8. §. 2. littera K. ad hoc, quod subdiaconus non accipit impositionem manus; quam opinionem dicit esse comunem Canonistarum, & Theologorum. Quavis Glos. in cap. Pastoralis de Sacramentis non iterandis, nostrum textum intelligat de impositione manuum consecratoria, quam fatetur non accipere subdiaconos; non verò de impositione manuum, quæ est sola benedictio, hanc enim omnes admittunt in subdiaconis.

Ibi, De manu Episcopi. Ergo de 6
essentia Sacramenti requiritur, quod ordinatus tangat instrumentum sibi porrectum ab Episcopo, tradunt D. Thom. in 4. dist. 2. q. 1. art. 1. in fin. Sylvest. verbo, Ordo 2. q. 5. vers. Tertio. S. Antonin. 3. p. tit. 14. cap. 16. §. 4. alij, quos refert Vivald. in Candelab. p. 1. de Sacram. ordinis, nu. 21. Navarr. in Manual. cap. 22. nu. 17. Contrarium tamen docuerunt Catet. in summ. verbo, Ordinantium. Victor. in summ. nu. 230. Armila, verbo, Ordo, nu. 4. Ledesm. in 4. q. 36. art. 5. §. Alia difficultas, vers. Unde. Ego primam opinionem probabiliorē existimo, ut loquar cū Sot. in 4. dist. 24. q. 1. art. 3. vers. Unum autem.

CAP. Acolythus. XVI.

S V M M A R I V M.

- 1 Acolythus qualiter ordinetur?
- 2 Patres Acolythorum meminere.
- 3 Acolythus ab Archidiacono instruitur.
- 4 Officium Acolythi quale sit?

IN textu. Agit textus qualiter Acolythus ordinetur, de quo vide D. Thom. in 4. dist. 24. q. 2. art. 3. vers. Acolythorum ordo. Vivaldum in Candelabro p. 1. de Sacramento ordinis, nu. 15.

nu. 15. *Henriques in summa lib. 10. cap. 9. §. 1. Ledesma 2. 4. q. 36.* Ex quibus resolve acolythum per traditionem candelabri cum cereo prius fieri ceroferarium, & fortasse accipere characterem imperfectum, perfectus tamen fit illius character in traditione urceoli vacui.

2 **Ibi, Acolythus.** *Cornelius Papa apud Euseb. hist. lib. 6. cap.*

33. scribens ad *Fabium Episcopum Antiochenum*, ait in Romana Ecclesia ordinari solitos quadraginta duos acolythos. *Cyprianus* itidem de acolytho meminit, *epist. 55.* vide etiam *Baron. tom. 1. annal. anno Christi 44. nu. 80.* Adde *Concil. Trid. sess. 23. cap. 2. post med. & multa de acolythorum, seu acolythorum ethymologia tradit Vasq. de ordine, disp. 236. nu. 27.*

3 **Ibi, Ab Archidiacono accipiat.**

Debet autem acolythus ab Archidiacono instrui qualiter in officio suo se habere debeat, & tunc ab eo accipere ceroferarium, idest candelabrum cum cereo, ut sciat se ad accendenda lumina Ecclesie, dum Evangelium legitur, mancipari, notat ex nostro textu *Trotius de vero clerico, lib. 1. cap. 19. nu. 10. ad med.*

4 **Ibi, Ut sciat.** Agit textus de officio acolythi, quod est accendere luminaria, & accipere urceolum ad suggerendum vinum in calicem; de quo vide *D. Thom. in 4. dist. 24. q. 2. art. 3. ad 6. Trotium de vero clerico, lib. 1. cap. 19. nu. 10. in principio. Grassijs in aureis decisionibus, 2. p. lib. 1. cap. 9. nu. 6. Bellarm. de clericis, cap. 13. vers. Quartus ordo. Durand. de ritibus Ecclesie, lib. 2. cap. 23. nu. 8. qui multa ex Patribus congerit. Greg. Lopez part. 1. tit. 6. l. 11. in princip. Vasq. d. disp. 236. nu. 28. & 29. Petrus Greg. in Syntagmat. juris, p. 2. lib. 16. cap. 6.*

CAP. Exorcista. XVII.

S V M M A R I V M.

- 1 Exorcista qualiter ordinetur?
- 2 Patres antiqui de exorcistis agunt.
- 3 Officium exorcista quale sit?
- 4 Primus qui docuit exorcismos.
- 5 Energumeni qui dicantur?

1 **I**N textu. Agit textus qualiter exorcista ordinetur, de quo vide *D. Th. in 4. dist. 24. q. 2. ar. 2. & 3. Vivald. in Candelabro, 1. p. de Sacram. ordinis, nu. 12. & 13. Grassijs in aureis decisionibus, p. 2. lib. 1. cap. 9. nu. 6: & 18. Bellarm. de clericis, lib. 1. cap. 13. vers. Tertius ordo, post alios Henriq. in summa, lib. 10. cap. 9. §. 2*

Rationale divinorum officiorum, lib. 2. cap. 6. nu. 4. Ex quibus collige exorcistam ordinari per traditionem exorcismorum.

Ibi, Exorcista. De hoc peculiari munere ordinis agunt *Ignatius, Apostolorum discipulus, epist. 12. ad Antiochenum Cornelius Papa scribens ad Fabium, apud Euseb. hist. lib. 6. cap. 35. Hieron. in epist. ad Titum, cap. 3. plura Concilia de quibus meminere Baron. tom. 1. annal. anno Christi 56. nu. 6. Bellarm. de clericis, lib. 1. cap. 13. vers. Fuisse. Adde Conc. Trid. sess. 23. cap. 2. post med. Vasq. disp. 236. cap. 2. & seqq. Aegid. Bellan. disp. 20. dub. 3. nu. 18. ubi affirmat precipuum exorcistarum munus esse daemones ab obsessis corporibus abijcere, & turbulentos spiritus per exorcismos fugare. Quam in daemones virtutem expressit Tertullian. in apologet. cap. 32. & D. August. lib. 10. de civit. cap. 22. eandem cecinit Prudentius in Apoth.*

Torquetur Apollo

*Numine percussus Christi, nec fulmina verbi,
Ferre potest.*

Ibi, Imponendi manus. Hoc est officium exorcista, exorcismos memoria tenere, & manus super cathecumenos, & energumenos ponere, de quo sunt videndi *Alciatus lib. 8. Parerg. cap. 23. Rationale divinorum officiorum, lib. 2. cap. 6. nu. 1. & 2. Henriq. d. lib. 10. cap. 9. §. 2. Baron. d. tom. 1. anno Christi 56. nu. 7. late Vasquez de ordine, disp. 236. nu. 23. vers. Tertius, & nu. 24. Petrus Greg. Syntagmat. juris, p. 2. lib. 16. cap. 5. per totum, circa hunc ordinem notat Alcuinus lib. de divinis officijs, cap. 35. non posse officium eius exerceri nisi ab eo, qui hoc ordine est insignitus.*

Qui primus docuit exorcismos apud Hebraeos, Salomonem fuisse, *Iosephus* affirmat, de antiquit. lib. 8. cap. 2. & lib. 4. cap. 14. qui hac de re mira quaedam scriptis mandavit; vide *Baron. d. anno 55. Rationale divinorum officiorum, d. cap. 6. nu. 4. Vasq. d. disp. 236. nu. 25. ad fin. & nu. 26. in principio. Plane de his exorcismis loquitur Vlpianus in l. 1. ff. de varijs, & extraord. cog. meminit Baron. ubi proximè, nu. 1. de cuius intellectu videbis Alciatum lib. 8. Parergon. cap. 23. in principio.*

In Glossa Vnica. Laborat Glossa in explicando, qui energumeni dicantur; de quo vide *Rationale divinorum officiorum, d. cap. 23. vers. Qui autem, Pelagium de planctu Ecclesie, lib. 1. art. 48. §. De irregularitatibus homicidij, col. 11. fol. 28. Tu breviter dicces, esse a daemone possessos, cum Petro Gregor. ubi proximè, nu. 1. & cum Calio lect. antiq. lib. 2. cap. 13. ducta origine a verbo Græco, quod significat detineri, atque impediri, quasi energumeni, sint a daemone impediti. Nec minus doctè observat idem auctor, aliquando lunaticos dici energumenos, velut in eos agat luna,*

CAP. Lector. XVIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Lector qualiter ordinetur?
- 2 Doctores antiqui lectoris meminere?
- 3 Officium lectoris quale sit?

IN textu. Agit textus qualiter ordinetur, de quo vide Troitium de vero clerico, cap. 19. nu. 6. & 7. D. Thom. in 4. dist. 24. art. 1. in fine, ubi textus refert. Grassijs in aureis decisionibus, p. 2. lib. 1. cap. 9. nu. 6. post principium, & nu. 18. in fine. Bellarm. de clericis, lib. 1. cap. 13. vers. Secundus ordo. Henriq. in summ. lib. 10. cap. 9. §. 2. Rationale divinatorum officiorum, lib. 2. cap. 5. nu. 4. Consecratur vero lector in traditione libri prophetiarum.

Ibi, Lector. Meminere nominis lectoris Cornelius Papa, scribens ad Fabium Antiochenum, apud Eusebium hist. lib. 6. cap. 35. refert Baron. tom. 1. annal. anno Christi 56. nu. 6. Alcuinus de divinis officijs, cap. De tonsura clericorum, vers. Lector. Noviter Concil. Trid. sess. 23. cap. 20. post med. Raban. lib. de instit. clericor. cap. 11. Hugo de Sancto Victore lib. 2. de Sacramentis, p. 3. cap. 7.

Ibi, Esto Relator Dei. Pertinet enim ad officium lectoris, prophetias legere, ad hoc enim ordinatur, ut libros Dei distincte, & aperte ad intelligendum legat; ad eum quoque pertinet panem, & omnes novos fructus benedicere. Vide Rationale divinatorum officior. lib. 2. cap. 5. nu. 2. & 3. Alcuin. & Henriq. ubi proxime, Greg. Lopez part. 1. tit. 6. l. 11. in principio; late, & eleganter Vasq. de ordine, disp. 236. cap. 2. nu. 16. & seqq. Petrum Greg. Syntagmat. juris, p. 2. lib. 16. cap. 4.

CAP. Ostiarius. XIX.

S V M M A R I V M.

- 1 Ostiarius qualiter ordinetur?
- 2 De ostiarijs P. P. meminere.
- 3 Officium ostiarij quale sit?

IN textu. Constituit textus qualiter ostiarius ordinetur, de quo sunt videndi D. Thom. in 4. dist. 24. art. 1. post med. vers. Ad secundum. Grassijs in aureis decisionibus, p. 2. lib. 1. cap. 9. nu. 6. in principio, & nu. 16. post principium. Bellarm. lib. 1. de clericis, cap. 13. vers. Primus, post alios Henriq. in summa,

lib. 10. cap. 9. §. 2. Datur autem ostiario character in traditione clavium. Adde Rationale divinatorum officiorum, lib. 2. cap. 4. nu. 4.

Ibi, Ostiarius. Cuius meminit Cornelius Papa, scribens ad Fabium Antiochenum, apud Euseb. hist. lib. 6. cap. 35. Alcuin. de divinis officijs, cap. De tonsura clericor. vers. Ostiarius. Noviter Concil. Trid. sess. 23. cap. 2. & 17. meminit etiam Rex Alphonsus Nonus in legibus partitarum, p. 1. tit. 6. l. 11. Raban. lib. 1. de institut. clericorum, cap. 12. Hugo de Sancto Victore, lib. 2. de Sacramentis, p. 3. cap. 6. Petrus Greg. in Syntagmat. juris, p. 2. lib. 16. cap. 3.

Ibi, Quasi redditurus. Est officium ostiarij claudere, & aperire ianuas Ecclesie, indignos excludere a missa, dignos admittere ad comunionem. Ostiarius in veteri lege 1. Paralip. cap. 9. nu. 22. & 3. Esdra cap. 1. nu. 16. & cap. 5. nu. 29. & cap. 7. nu. 9. stabat ad ianuam templi, & custodiebat ne immundus aliquis ingrederetur Ecclesiam. Tradunt Gregor. Lopez d. l. 11. in princip. Rationale divinatorum officiorum, d. cap. 4. nu. 2. post Chrysost. & alios Patres, Henriq. d. §. 2. littera L. & optimè Vasq. de ordine, disp. 236. cap. 2. nu. 17. & 18.

CAP. Psalmista. XX.

S V M M A R I V M.

- 1 Psalmista qualiter ordinetur?
- 2 Psalmista meminere Patres.
- 3 Officium Psalmista quale sit?
- 4 Psalmistatus an sit ordo?
- 5 Opinio Authoris.
- 6 Psalmistatus, & quatuor minores ordines an sint Sacramenta?
- 7 Vtrum femina sint capaces ordinationis ecclesiasticae?

Disponit textus qualiter psalmista ordinetur, de quo sunt videndi Albetanus in summ. p. 1. cap. 46. nu. 2. Rationale divinatorum officiorum, lib. 2. cap. 3. nu. 2. D. Thom. in 4. dist. 24. q. 2. art. 1. vers. Vterius, & seqq. post alios Henriq. in summa, lib. 10. §. 3. & 4. Ex quibus resolve psalmistatum, seu primam tonsuram, conferri in abscessione capillorum.

Ibi, Psalmista. De cuius nomine meminerunt Leo Nonus, Sylvester Pontifex in Concilio Romano, cap. 7. Concil. 4. Carthag. cap. 2. refert Baron. tom. 1. annal. anno Christi 44. nu. 80. Isidor. lib. 2. de divinis officijs, cap. 12. Alphonsus Rex part. 1. tit. 6. l. 11. in fine, & ibi Greg. Lopez, & de prima tonsura agit Conc. Trid.

sef. 23. de reformat. cap. 4. Videbis etiam Petrum Greg. in Syntagmat. juris, p. 2. lib. 16. cap. 4. nu. 8. Thomam Vallasc. allegat. 3. à n. 5.

3 **Ibi, Officiu[m] cantandi.** Hoc est officiu[m] psalmistæ canere in choro, atq[ue] benedictiones dicere; constat tamen hoc ministerium non pertinere per se ad ordinem aliquem, cū hoc munus cantandi divinum officium, licet ad totam plebem fidelium non pertineat, nihilominus non est ita proprium clericorum, ut illi soli ad illud assumantur. Baron. supra citato loco, late Suar. tom. 2. de relig. lib. 4. de horis canonicis, cap. 9. nu. 14. & seqq. Vasq. de ordine, disp. 236. cap. 1. n. 5. qui non nisi ab Episcopo posse olim quem eligi, & ordinari tradit; disp. 237. cap. 2. n. 17.

4 **Ibi, Dicente presbytero.** Ergo psalmistatus, seu prima tonsura, non est ordo, sed passiva dispositio ad ordines, nec in illa imprimitur character: nonnunquam enim simplex sacerdos ex officio contulit primam tonsuram, & ita est cōmunis opinio theologorū cum Magistro, dist. 24. quos refert Henric. d. lib. 10. cap. 9. §. 3. littera Q. Suar. d. tom. 2. de relig. lib. 4. de horis canonicis, cap. 9. nu. 15. Vasq. de ordine, disp. 236. cap. 1. nu. 3. qui plures congerit affirmantes ordines esse septem. Contrarium tamen tenent cōmuniter Canonistæ in cap. Cum contingat, de atate, & qualitate. Covar. 1. variar. cap. 10. nu. 10. & practic. cap. 31. n. 5. in fin. Navar. cons. 116. de temporibus ordinationum, nu. 3. edit. 2. pro quibus est Glossa cōmuniter secuta, in proem. lib. 6. verbo, Episcopus.

5 Sed quidquid sit de opinione, de qua vide etiam posita ad cap. 1. nu. 1. infra, dist. 25. non potest meo iudicio textus noster ad illam questionem adduci, cum tantum agat de psalmista; quod nomen est æquivocum, & interdum accipitur pro cantore; explicat eleganter Rationale divinorum officiorum, lib. 2. cap. 3. nu. 1. & 3. & confirmatur ex cap. 1. de celebr. miss. ubi monentur rurales presbyteri, ut faciant horas canonicas expleri per scholares, qui scholares videntur esse filij fidelium, qui in Ecclesia docentur, sentit Shar. d. nu. 25. ad fin.

6 **Questio est non una manu capienda, an psalmistatus, & quatuor minores ordines (de quibus supra) sint Sacramenta?** Prima est sententia, omnia à Christo Domino instituta, ac proinde esse Sacramenta: tenent cōmuniter Canonistæ in cap. Cum contingat de atate, & qualitate. Angel. verbo, Ordo 1. n. 1. & 2. Secunda sententia ait, non quidem primam tonsuram, sed quatuor minores ordines esse Sacramenta. D. Thom. in 4. dist. 24. q. 2. art. 1. q. 3. & ibidem Scotus. q. Vnic. §. De tertio; in fine. Reginald. tom. 2. fori penitentialis, lib. 3. cap. 1. Egid. de Sacram. disp. 20. dub. 6. Ochogavia de Sacram. tract. de Sacramento ordinis; q. 3. nu. 3. Tertia est opinio, nec primam tonsuram, nec

quatuor minores ordines esse Sacramenta; quam tenet Magister in 4. dist. 24. cap. Septimus ordo; ubi Durand. q. 2. Navar. in summ. cap. 22. n. 18. §. Quare probabilis; post alios Vasq. de ordine, disput. 237. cap. 2. nu. 10. & seqq. quem latissime vide. Secunda opinio mihi est probabilior. Vide cap. Illud, infra, dist. 77. nu. 1.

Notabis fœminas non esse capaces Sacramenti ordinis, quæ conclusio videtur de fide, & probatur ex perpetua traditione Ecclesiæ, quæ nunquam aliquam fœminam novit ordinatam. D. Thom. in 4. dist. 25. q. 2. art. 1. q. 1. Sylvest. verbo, Ordo 4. q. 1. sequitur alios Ochogavia de Sacram. tract. de ordine. q. 8. n. 4. quem late videbis Campanile diversorum juris canonici, Rubrica 11. cap. 2. licet Cataphrygæ hæretici mulieres ad Sacramentum ordinis admittendas esse crediderint.

C A P. Prohibete. XXI.

S V M M A R I U M.

- 1 Anicetus Pontifex quis fuerit?
- 2 Clerici non debent comam nutrire.
- 3 Super caput in modum sphaerae debent radere.
- 4 Etiam in secularibus ignominia est comam nutrire. & nu. 5.

IN superscriptione, ibi, Anicetus. Qui fuit natione Syrus, patre Ioanne Murco, vel ut alijs placet, Humilia, creatur Pontifex anno Christi 168. imperante Marco Aurelio; instituit ne Episcopus consecrari posset à paucioribus, quam à tribus eiusdem ordinis viris, quod postea Nicæna Synodus confirmavit. Vbi verò Metropolitanus consecratus est; omnes provinciales interesse debet; statuit præterea ne Episcopus crimen Metropolitanj sui ad alium, quam ad primatem, aut Apostolicam Sedem deferret. Vide Platinam in eodem Aniceto. Baron. 2. tom. annal. anno Christi 168. & seqq. & 175. n. 3. qui uterq[ue] meminere huius decreti, ne clericus comam nutriat. Martyrio coronatur Anicetus, anno Christi 175. die 17. Aprilis, eius tempore Montanus multas hæreses in Ecclesia suscitavit, de quibus vide d. tom. anno Christi 173. à nu. 1. & seqq.

In textu. Collige ex textu, non debere clericos comam nutrire, de quo sunt videndi Bernard. in pract. cap. 76. per totum, ubi Salzed. Duaren. lib. 1. de sacris Ecclesiæ ministr. cap. 14. vers. Specialiter. Ovand. in 4. dist. 24. præposit. 8. post med. Victoria de Sacramento ordinis, nu. 240. Pellagius lib. 2. de planctu Ecclesiæ, art. 14. vers. Ad evidentiam. Idemque decretum habetur

betur cap. Siquis. cap. Clericus. & cap. Clerici de vi-
ca, & honest. cler. ubi clerici comā relaxare pro-
hibentur; ac si ab statu sacerdotali multum ab-
horreat, sitque ab honesta clericorum religio-
ne alienum, aliquid in nutriēdo capillitio sol-
licitudinis, curęque imponere.

Ibi, In modum sphaerae. Præcipit

Pōtifex,
ut clerici super caput in modū sphaerae radāt;
notat Paulus Fuscus de visitat. lib. 1. cap. 20. num. 13.
in fine. Menoch. de arbitrar. casu 392. numer. 26. &
seqq. qui ait legendum esse sphaerae, non autē
spera, ut erat in vulgatis Codicibus. Sed non
præter volumus huius rei mysterium, neq; illud
arcanum indictum, aut insalutatū prætermitta-
mus. Quid sibi volunt sacerdotū capitibus im-
minentes Sphaerulae? Quid significat clericorū
caput in medio rasum, & in extremitatibus ca-
pillatum? Ingeniosum eruo responsum ex Ca-
lio lect. antiq. lib. 18. cap. 38. Capitis, inquit, corona ex
Romane Ecclesie institutione regnum præfert, quod in
Christo expectatur; capillorum verō decussio temporalium
indicat honorum depositionem. Quasi diceret, sciant
sacerdotes se in capitis sphaera regni coronam,
& globosam totius orbis figuram gestare, quā
sibi ex divina promissione, cōstitutam agnos-
cant, si suis plenē muneribus satisfaciant, & di-
vinæ legis observantiam ad amussim colant.
Et quemadmodum olim sponsi ad nuptias
coronati ducebantur, in conjugalis castitatis
argumentū; ita sacerdotes novi Ecclesie spon-
si coronantur, ut ipsi Ecclesie datam castitatis
fidem observent. D. Chrysost. homil. 9. in 1. Timot.
3. Idcirco corona imponuntur capiti, ut victoriae sint sig-
na, quod libidini sint impenetrabiles. De quo victo-
riae symbolo in coronis expresso, vide doctē
Ioannem de Carthagea, lib. 10. homil. 14. D. Isidor.
lib. 2. de offic. Eccles. cap. 4. Bedam lib. 5. de gest. Angl.
cap. 22.

In Glossa, verbo, Ignominia est.

Affirmat Glossa ignominiam esse comas nutri-
re. Sed, proh dolor, sinistro, & in peius vergēte
Lusitanie fato, hæc in tempora adeo calamito-
sa incidimus ut passim in foro, in compitis,
in plateis, hanc comarum luxuriam in adoles-
centulis, in juvenibus, in viris, & (quod fædus,
ac turpius est) in ipsis senibus iam edentulis
offendamus. Illos quippè dedecet et nomen,
& robur virile, quos hæc effeminate virtutis
signa turpiter dehonestant. Quare audacissi-
mus Turnus cum suam ipsemet hastam mini-
tabundus alloqueretur, seque ad extremam
Æneæ perniciē provocaret, eūdem Æneā ideo
solum appellavit semivirum, quod cincinnatus,
calamistratusque incederet. Æneid. 12.

Da sternere corpus.

Semiviri Phrygis, & fadare in pulvere crines

Vibratos calido ferro, myrrhaque madentes,

Non planè virum, sed semivirum dixit; mol-
lemq; ignavum, & prorsus muliebrem arguit
ex capillis. Et Claudianus, postquam mollissimā
Eutropij inertiam gravissimè increpavit, illū-
que veneri, ac vino deditum, inter comatos fa-
mulos incedentem induxit; eundem muliebri
pense, colloque tractando, quā bello dixit ap-
tiores. Ita ille in bello Gildon,

Crinitos inter famulos, pubemque canoram.

Et mox à crinitis famulis deducens argumen-
tum in eundem Eutropium sic invenitur.

Quid te turpissime bellis

Inferis? aut sævis pertentis Pallada campis?

Tu potes alterius studijs habere Minerva,

Tu telas, non tela pati; tu stamina nosse.

Quid Martie virtutis homini crinito, ac cincto
nato inesse potest? Quam hastam intorti, cōpti
pexi, nodati, & calamistrati crines intorque-
bunt? Hæc manus fuso, quā clypeo: colo, quam
gladio: telæ, ac pectini, quā telo, & cuspidi ap-
tior est. Huius abicetissimæ farinae homines,
Ovidius detestabatur, epistola 4. Phad. Hippol.

Sint procul à nobis iuvenes, ut femina compii,

Fine coli modico forma virilis amat.

Annus est, dum ad speculum comuntur, & or-
nantur fœminæ, inquit Plautus; alios enim cri-
nes eradicant, pectunt alios, alios mittunt in ca-
liendra, hos annullatim crispant, illos multo
unguento, myrrhaque humectant. Imò potius
Tertul. lib. 2. ad uxorem, hanc in tractandis crini-
bus mollitiem non solū in viris, sed etiam in
mulieribus damnat. Quid, inquit, crinibus vestris
quiescere non licet, modo substrictis, modo relaxatis, mo-
do suscitatis, modo elisis? Si igitur fœminis turpe, &
indecorum arguit Tertullianus, si inordinatam
in tractanda cæsarie lasciviam amplectantur,
qua turpitudinis, & ignominie nota inurentur
viri illi, qui nutriendis intendunt comis? Quas
enim vires hæc capillorum mollities, & luxu-
ries non effeminebit? Horatium audiamus fœ-
mineam Paridis ignaviam ex pexa, & proluxa
cæsarie increpantem, lib. 1. Carm. Od. 15.

Nequiquam Veneris præsidio feror,

Pectus cæsariem, grataque fœminis,

Imbelli cithara carmina divides.

Quo loco Lambinus, & alij cōmentatores ve-
luti per consequentiam deducunt, molles ca-
pillos esse luxurie nutrimentum, & infanda Ve-
neris pabulum, Cōcinit D. Hieron. tom. 5. in Eze-
chiel, cap. 44. Nec rursus comam demittere, quod pro-
prium luxuriosorum est. Quam luxurie notam ne
homines incurrerent, non minus prudenter,
quam diligentèr cavet Concilium Illiberitanū
cum sub gravi pœna fœminis prohibuit, ne in
suo famulatu, vel clientela comatos admitter-
rent ministros. Prohibendum (inquit Can. 67. tom.
1. Concil. part. 1.) ne qua fidelis, vel cathecumena, aut
comatos, aut viros cinerarios habeat, quacumq; hoc fecerit
vini & communionis arceantur.

Et quidem nescio quid portentosum, imò quid vitiosum præ se ferant criniti adolescentes; omnes enim qui illos offendimus crinitos, mox illorum vitam flagitiosam, obscenamque iudicamus. Et quemadmodum teste *Dionysio Areopag. lib. de eccles. Hierar. cap. 6. Tonsura crinium vitam mundissimam indicat; ita eorundem crinium compta prolixitas vitam indicat immundissimam, & sentinam omnibus vitiorum facibus refertissimam.* Quod sanè vitium Tullius, suo inimico obiecitabat, in orat. post redit. in senat. Cur. inquit, in belluationibus huius calamistrati saltatoris, tam eximia virtus tandiu cessavit? Idem Orat. pro Sestio. Alter unguentis affluens, calamistrata coma, despiciens conscios struporum, ac veteres vexatos atatula sua, & iterum in Pilonem: Erant illi compta capilli, & madentes cincinnorum sumbria. Vbi post enumerata Pilonis flagitia, postquam illum helluonem, & ganconem dixit, ac vinosum, turpique impudicitiae labe inquinatum illud addit omnium flagitiorum maximum, quod scilicet comendis, ornandisque capillis plus nimio invigilaret. Neque immeritò *Iuvenalis Satyra II.* dum male moratum pingit adolescentem, cum partim tonsis, partim dexis, erectisque capillis inducit in convivia.

Tonsi erectique capilli.

Atque hodie tantum propter convivia pexi.

Vnde *D. Paulus*, scripsit, *I. ad Corinth. cap. II.* Vir si comam nutriat ignominia est. ubi *Guterrius Trejo Ordinis S. Dominici*, nonnulla acutè adducit, & *Alvarus Gomes* in sua *musa Paulina*, quam *Clementi* septimo dicavit, eleganter vertit.

Horresco aspiciens homines, ut monstra comatos.

Et simul abrasas in muliere comas.

Et sanè adeo est ignominiosum, & contumeliosum viro capillos comere, ut id magis servos deceat, quam ingenuos, ancillas potius, & mæcipia, quam homines liberos. Hinc *Ovid. 2. Amor. eleg. 8.* Cypassis Corinthe ancillam laudat.

Comendis in mille modis perfecta capillis.

Et *Martialis*, solos homines Æthyopes, & ad servitutem natos nodatis, & cincinnatis crinibus induxit *lib. 2. epigram. 3.*

Crinibus in nodum tortis venere Sicambri.

Etque aliter tortis crinibus Æthyopes.

Pudeat igitur liberos homines illam amplecti cincinnorum consuetudinem, quæ solis servis stigmatitij, & vilissimis mæcipijs frequens est. Quid igitur (ait *Seneca epist. 125.*) capillum ingenti diligentia comis? Quid abiectissimæ servitutis signa amplecteris, qui liber es? Quid dico servitutis signa? Non admodum difficilè probarem hos homines crinitos ab hæreticorum pravitate, & insania parum abesse. Constat enim ex quarto *Concil. Tolet. Can. 61.* in Hispania hæreticos Priscilianistas, ut ab alio catholicorum cœtu seiuncti, & diversi agnoscerentur, crinitos semper incedere, & comatos. Et quanvis ob fir-

mam, ac synceram Hispanæ fidem, & catholicæ religionis observantiam, hæc hæreticos suspicio, nec levissimè timeatur; erit saltem non exiguum levitatis indicium, & insaniæ argumentum. Imò plerumque fit ut homines benè capitati, sint malè cerebrati, ut in suo asino auctor est *Apuleus*. Quid plura? mitto lectorem ad *Perr. Navarrete* in *lib. nuncupato Conservacion de Monarquias, discurso 14.* Sed quanvis hæc consuetudo in *Comimbricensi Academia* inter illuc cõfluentem Lusitanorum iuventutem multum inoleverit; hodie tamen postquam illius nobilissimæ Academiae clavum moderandum suscepit vir genere eximius, moribus integerrimus, sapientia præstantissimus dominus *Franciscus de Britto* Rector, non solum Academiae; sed totius urbis facies ita est immutata; ut iam non de comendis, sed potius de tondendis crinibus iuventus illa cogitaverit. Interim tamen hoc uno dicendi finem faciam obtestans, & orans ab omnibus cincinnatis; ut saltem veterum Romanorum consuetudinem observet, apud quos erat arbor, vulgò dicta *Capillaris*, ex cuius frondentibus ramis ingenui adolescentes comas suas abscissas, & detonsas religiosè appendebant. Testatur *Festus Pompeius*, quem citat *Raderus lib. 9. in Martialem epigram. 17.* capillarem arborem Romæ appellatam in qua tonsum capillum Deo consecratum suspendebant adolescentes. Vos etiam Hispani, & Lusitani invenes ad salutiferam, & vitalem Crucis arborem tonsos capillos adducite, & in ea veluti in trophæum cincinnatos comarum suspendite calamistros.

C A P. Clerici. XXII.

S V M M A R I V M.

- 1 Concilium Agathense, quādo celebratū?
- 2 Clericus debet deferre tonsuram.
- 3 Aliquis cogendus est ad bonum.
- 4 Clericis, quæ vestes sint interdicitæ?
- 5 Glossa reprobat.
- 6 Clericus habitū non deferens, punitur.

In superscriptione, ibi, Ex Concilio Agathensi, cap. 20. Fuit provinciale celebratum 3. Idus Septembris, circa tempora Cælestini Papæ I. Messala Consule, cui interfuerunt episcopi triginta quinque, Agatha autem oppidum est provinciae Narbonensis, iuxta quod Araris fluit. Vide *Plin. lib. 3. cap. 4. Ptolomæum lib. 2. cap. 10. Strabonem lib. 4. Pomponium Melam lib. 2. cap. 3.* refertur hoc Concil. Agathense, *I. 10m. Concil.*

Concil. folio. 71. o. Adde posita ad cap. Non oportet 30. infra, hac eadem dist.

2 **Ad textum.** Notat Rebas. in praxi, 1. par. tit. Forma litterarum tonsura, nu. 26. ad hoc, quod clericus debet deferre tonsuram in capite alias peccat, & vide Ovand. in 4. dist. 24. p. propositione 9. post medium. Boer. decis. 69. num. 15. & sequentibus, Sor. in 4. dist. 24. art. 1. quest. 2.

3 **Ibi, invit.** Nota quod aliquis cogendus est ad bonum, licet invitus, & potest aliquando decipi, ut bonum faciat, de quo vide posita ad cap. Constituit. 20. quest. 3.

4 **Ibi, Vestimenta.** Peres lib. 1. ordinam. tit. 3. l. 15. & seqq. & quæ vestes clericis sint interdictæ, vide Bernard. in pract. cap. 75. nu. 5. & ibi, Salzedo littera A. vide nonnulla per Menoch; de arbitrar. lib. 2. cetur. 4 casu 392. per totum. S. Bernard. epist. 42. & 92. contra clericos alienis à suo statu vestibus utentes.

5 **In Glossa 1. ibi, Ego dico.** Hæc opinio est hodie reprobata per cap. Vnic. de clericis coniugatis, in 6. de quo videbis Covarr. practicar. cap. 31. nu. 6. à principio, & seqq. & cap. 3.

6 **In Glossa ult.** Agit quæ pœna puniatur clericus habitum clericalem non deferens, de quo vide Bernard. dict. cap. 75. num. 3.

C A P. Si quis. XXIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Gregorius Pontifex secundus, quando creatus?
- 2 Concilium Romanum quando habitum?
- 3 Clericus non debet comam nutrire.
- 4 Excommunicatio textus an incurratur ipso iure?
- 5 Pœna quando imponatur ipso iure?

1 **I**N superscriptione ibi, Gregorius secundus. Qui fuit patria Romanus, patre Marcello; tantæ eruditionis, & facultatæ fuit, ut facile convinceret malè de fide nostra opinantes eius tempore, & opera Germani ad fidem nostram convertuntur; creatur Pontifex anno Christi 714. sedit usq; ad annum 730. fuit temporibus Anastasij, Theodosij, & Leonis Isauri; instituit ut in Quadragesimali tempore ieiunium, atque missarum celebritas fieret in Ecclesiis, in quibus non agebantur. Porro Gregorius ipse defunctus, receptus est inter sanctos

anniversariæque memoriæ cultu in Ecclesia perseverat. Vide Platinam in ipso Gregorio 2. Baron. tom. 9. annal. anno Christi 714. & seqq.

In eadem superscriptione, ibi, 2
In Concilio Romano. Quod fuit celebratum anno Christi 721. cui interfuerunt Episcopi viginti duo. Fuit statutum adversus eos, qui diaconam, presbyteram, aut monacham (quæ ille dicebantur, quarum viri ad diaconatum, presbyteratum, aut monachatum promoti erant) in coniugium ducebant. Vide Baron. dict. tom. 9. anno Christi 721. num. 1. & seqq. & num. 4. Resert verba nostri textus.

In textu. Statuit Pontifex nõ posse clericum comam nutrire, textus similis in cap. 4. de vita, & honestate clericorum, & est ratio quia clerici debent coronam gestare, de quo videbis posita ad cap. Prohibere, num. 2. & ad cap. clerici, nu. 2. supra hac eadem dist. Adde Flosculum clericorum, part. 1. §. 4. num. 132. & 133. poterit tamen clericus ex causa tonsuram dimittere, & habitum transformare, argumento cap. Penult. de vita, & honestate clericorum. Navarr. cons. 70. de regularibus, num. 5. edit. 2.

Ibi, Sit anathema. Non est tamen ipso iure excommunicatus, sed si admonitus cessare noluerit, tunc venit excommunicandus, ut Glossa in præfenti interpretatur, quam omnes communiter sequuntur, ut per Sor. in 4. dist. 24. q. 2. art. 1. col. 5. late Suar. de censuris, disp. 18. sect. 3. nu. 19. qui textum nostrum citat.

In Glossa, verbo, Sit anathema, ibi, Fiat. Notat Tiraquez. in l. Si unquam, verbo, Revocatur, num. 56. & 149. & 172. ubi late agit quando pœna imponitur, vel non imponitur ipso iure.

C A P. Sanctimonialis. XXIV.

S V M M A R I V M.

- 1 Monialis quæ consecratur debet esse virgo.
- 2 Non consecratur nisi à suo Episcopo.
- 3 Monachus electus in Episcopum nõ mutat habitum.
- 4 Monialis in infirmitate utitur habitu religionis.

IN principio, ibi, Virgo. Nota quod monialis, quæ consecratur debet esse virgo, posse tamen

consecrari illam, quæ pollutione voluntaria fuit corrupta, dicuntur enim vulgò virgines, ut tenet *Sa in Aphorismis confessorum*, verbo, *Consecratio*, nu. 6. ubi etiam putat posse consecrari fœminas corruptas stupro occulto, nam etiam tales virgines reputantur, nec peccatum suum tenentur prodere. Contrarium videtur tenere *Sylvest.* verbo, *Consecratio* 3. nu. 2. quod verius est etiam si scandalum imminet ex *D. Thom. in 4. dist. 38. q. 1. art. 5. ad quintum*, tradit *Navar. conf. 2. nu. 5. de statu monach. & conf. ult. nu. 1. de regularib. edit. 2. Mirand. de sacris monialib. q. 7. art. 8.* Adde posita ad *cap. Acutus*, infra, 26. dist. *Vivald. in Candelabr. 3. p. cap. 5. à nu. 33.* Lege, quæ erudite *Sanct. tom. 2. Decalog. lib. 5. cap. 5. nu. 22.* ubi etiam an corruptæ fieri possint Abbatissæ?

2 Ibi, *Suo episcopo.* Ergo monialis non consecratur nisi à suo episcopo, *Sylvest.* ubi supra, nu. 3. in fin. *Sa* ubi supra, nu. 5. sed velum continentia potest etiam dare presbyter iuxta eisdem.

3 Ibi, *Semper usura est.* Argumento quod monachus electus in episcopum nunquam debet habitum mutare, textus in *cap. penult. vers. Pontifices, de vita, & honest. clericor.* ubi *Glossa*, verbo, *monachi, Sanct. tom. 2. in Decal. lib. 6. cap. 6. nu. 22.* ubi etiam de obligationibus episcopi religiosi, quia etiam tenetur ad tria vota, ut per *Sa in Aphorismis*, verbo, *Episcopus*, nu. 10. non tamen tenetur ad religionis statuta, etiam si episcopatum relinquat, ex eodem d. nu. 10.

4 In *Glossa*, verbo, *Semper.* Dicit *Gloss.* quoddam in lecto, & infirmitate debent moniales uti habitu religionis; sed advertit hic *Turrecrem.* hoc non servari in omnibus religionibus. Vide quæ prudenter *Sanct. tom. 2. Decal. lib. 6. cap. 6. nu. 49* ubi nostri textus meminit. Item quæ *Sayr. in Thesaur. lib. 3. cap. 33. nu. 12.* ubi de habitu depositione ex iusta causa, qualis est infirmitas, metus latronum, &c. De hac materia agit etiam *Glossa*, *cap. Si quis ex clericis*, verbo, *relaxaverit*, *cap. Clerici*, verbo, *causa*, de *vita, & honest. cleric.* *Palud. 4. dist. 17. q. 3. nu. 3.* *Angelus*, verbo, *excommunicatio* 7. *casu 27.* *Sylvest.* *excommunicatio* 6. nu. 54. *Tambien.* *excommunicatio* 5. *casu 23. §. 1.* *Navar. in Man. cap. 27. nu. 131.* *Caiet.* verbo, *excommunicatio*, *cap. 61.*

CAP. Sacratas. XXV.

S Y M M A R I V M.

- 1 Soter Papa quis fuerit?
- 2 Mulieres non possunt vasa sacra tangere.
- 3 Nec incensum ponere super altaria.
- 4 An possint pallas tangere?

IN superscriptione, ibi, *Soter Papa.* Qui fuit natus Fundis, civitate terræ laboris, patre Concordio; creatur Pontifex anno Christi 175. Marco Aurelio imperante; instituit, ne legitima haberetur uxor, nisi cui sacerdos ex instituto benedixisset, & quam parentes more christiano marito collocassent; hoc autem constituit multa pericula reiiciens, quæ in novas nuptias cadere solent. Coronam martyrii subiit anno Christi 179. imperante Marco Aurelio, aut (ut alijs placeat) Cômmodo. Vide *Panvin. in Chronologia ecclesiastica*, anno Christi 163. *Platinam in ipso Sotere.* *Baron. tom. 2. annal. anno Christi 175. usq. ad 179.* qui circa tempus sui pontificatus discrepant.

In textu. Collige ex textu, non posse mulieres etiam moniales vestimenta altaris, & vasa sacra tangere, de quo sunt videndi *Trocius de vero clerico*, lib. 2. cap. 3. num. 2. & notat *Gregor. Lopez part. 1. tit. 11. l. 1. Glossa 10.* latissime *Henriq. lib. 9. summ. de vero sacrificio Miss. cap. 28. §. 3.* & ibi *Glossa*, litter. S. textum citat; faciunt quæ tradit *Bellarmin. lib. 4. de Eucharistia. cap. 16. in fine.* Ratio verò propter quam constituitur in presenti, ne ulla diaconifera pallam sacram contingat, nec incensum ponat in ecclesia ea est, quia ex Montani hæretici secta poterant fœminæ in sacris ministerijs se immiscere, ut tradit *Baron. d. tom. 2. anno Christi 179. nu. 51.* qui textus meminit.

In textu, ibi, *Incensum circa altaria.* De materia vide *Jacobum de Grassijs in decisionib. aureis*, lib. 2. p. 1. cap. 42. nu. 2. & sequentibus.

Ibi, *Pallas.* Vide *Suar. de Sacramentis*, disp. 81. sect. 8. art. 3. vers. Quarto addendum est. Adde posita ad *cap. Ministrum*, infra, hac eadem distinct.

CAP. Non oportet. XXVI.

S Y M M A R I V M.

- 1 Conciliū Laodicense, quando celebratū?
- 2 Non licet subdiaconis sacrariū ingredi.
- 3 Verbum, oportet, aliquando dicit necessitatem.

IN superscriptione, ibi, *In Cōcilio Laodicensi.* Fuit celebratum sub Damaso Papa, anno Christi 370. imperante Valentiniano, in civitate Laodicea, quæ est urbs Syria.

Tratra-

Tetrapoli Lyco flumini imposita, de qua Ptolem. lib. 5. cap. 15. Plin. lib. 5. cap. 23. & 29. Vide Padilha in Epitome Concil. fol. 11.

2 Ad textum. Probat textus non licere subdiaconis sacrarium ingredi, quod notat Suarius 1. tom. de Sacramentis, disp. 80. sect. 8. art. 3. vers. Dices secundo, & vers. Tertium exemplum sit, in principio, & fine, qui multa ex Patribus, & Concilijs circa textum congerit, quem omnino vide.

3 Ibi, Non oportet. Ergo quandoq; verbum, oportet, importat necessitatem, ut est Glossa, verbo, debeant, in Clement. attendentes, de statu monach. latissime Tiraq. retract. lignag. §. 1. Glossa 15. nu. 1. ad med. & vide posita ad cap. Vnum orarium, nu. 1. infra, distinct. 25.

C A P. Ministrum. XXVII.

S V M M A R I V M.

- 1 Non semper fuit idem mos in Ecclesia circa res sacras.
- 2 Ornamenta altaris, etsi benedicta, possunt tangi ab omnibus.
- 3 Laici non possunt tangere calicem.
- 4 Vasa sacra quando continent corpus, aut sanguinem, non tanguntur, nisi a sacerdote.
- 5 Idem dicendum est de corporalibus.
- 6 Post ablutionem tanguntur a laicis, & fœminis.

1 EX hoc textu, & ex cap. Non oportet, 26. 28. 30. & ex alijs huius distinctionis decretis constat, non semper fuisse eandem consuetudinem, & ius circa reverentiam rerum sacrarum, neq; hoc tempore videntur esse in usu omnia, quæ in his canonibus prescribuntur; ut ergo explicetur, quod servandum sit, oportet breviter per singula discurre.

2 Sit prima conclusio. Ornamenta omnia altaris etiam si benedicta sint, (et idem est de omnibus vestibus sacris) quæ non attingunt immediate corpus Christi, nec sunt chrismate consecrata, possunt sine scrupulo tangi a laicis, & fœminis, quia ita habet consuetudo; & quia jura in presenti distinctione loquuntur præcipue de vasis sacris; quanvis de fœminis contrarium doceat Sylvester, verbo, Missa 1. q. 2. §. 2.

3 Secunda conclusio. Laici qui tangunt ca-

licem consecratum immediate, & nuda manu, seu aram consecratam non excusantur a peccato. Licet Sotus. dist. 13. q. 2. art. 3. vers. Sed crimen hoc, dicat secluso contemptu, forte excusari a peccato mortali, quia non apparet materia gravis, tamen a peccato veniali (si absq; necessitate fiat) excusari non potest.

4 Tertia conclusio. Quando vasa sacra continent corpus, aut sanguinem Domini, non possunt licite contingi, nisi a sacerdote, vel ad summum a diacono; & oppositum temere, vel sine causa facere, vix potest a peccato mortali excusari. Ita notat Palud. dist. 13. q. 1. art. 4. conclusio 2. At verò quando calix est vacuus, potest a subdiaconis non solum tangi, sed etiam portari ministrando, quia hæc vasa tangit, quando ordinatur.

5 Quarta conclusio. Idem dicendum est de corporalibus, quæ in hoc calici equiparantur, idemq; intelligendum est de purificatorio, seu sanguineo, licet enim benedictum non sit, propinquè tamen attingit sanguinem Domini, & interdum fortasse aliqua reliquia corporis, aut sanguinis illi adiunguntur.

6 Quinta conclusio. Post primam ablutionem (quæ fit a sacerdote, aut diacono) licet laicis, & fœminis, si consuetudo ita se habeat, aut Episcopi licentia interveniat, lavare corporalia, & purificatoria seu sanguineos, propter maiorem munditiam, quia cessat tota causa prohibitionis. Colliguntur hæc omnia ex Sylvestro, & Soto, supra citatis locis, Henric. lib. 9. summa, cap. 28. Suar. 1. tom. de Sacramentis, disp. 81. sect. 8. vers. Tertium exemplum, & seqq. & circa istam conclusionem ultimam, adde posita ad cap. Nemo de consecratione, dist. 1.

C A P. Non oportet.

XXVIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Concilium Carthaginense 4. quando celebratum?
- 2 Non licet existere in minori ordine ministrare in altiori.
- 3 Orarium quid sit?

IN superscriptione ibi, In Concilio Carthag. 4. Fuit celebratum anno Christo 390. Pontifice Syricio, & Imperante Theodosio, ut tradit Padilha in Epitome Conciliorum, fol. 14. Carthago, ubi plurima Cœcilia sunt celebrata, urbs est

est Africa notissima, Romanae urbis quondam
 amula, à Didone fertur condita, Iunonia dicta,
 quod à Iunone diligeretur. Vide Plinium lib. 5.
 cap. 4. Ptolomaeum, lib. 4. cap. 3. vide etiam posita
 ad cap. Episcopus, supra, hac eadem dist.

2 **Ad textum.** Nota quod non est licitū
 existenti in minori ordi-
 ne, administrare legendo, vel cantando cum
 ornamentis superiorum ordinum; & an contra
 tales, sint aliqua poenae statutae? Collige per illa,
 quae tradunt, Maiolus de irregularitate, lib. 4. cap. 13.
 Navarr. in cap. 27. nu. 242. vers. Septimo. Suarius
 de censuris disp. 42. sect. 4. per totam.

3 **Ibi, Orarijs.** Orarium est velum quo
 facies operitur; sumitur
 etiam pro ipsa facie; dicitur etiam stola sacer-
 dotalis; & in hoc sensu accipitur in presenti, sed
 quaeres undenam dictum sit orarium? Alcuin.
 lib. 1. de divin. offic. cap. Quod significant vestimenta,
 Raban. lib. 1. de instit. clericorum, cap. 19. Beda in
 Collect. cap. 7. Amalerius lib. 2. de ecclesiast. offic. cap.
 20. authores sunt, orarium dictum ab orando,
 idell, praedicando. Hinc orarij usus solum con-
 ceditur ijs, quibus praedicandi Evangelium mu-
 nus committitur, ut sacerdotibus, & diaco-
 nis.

C A P. Mulier. XXIX.

S V M M A R I V M.

- 1 *Mulieres non debent docere.*
- 2 *Ob sanctitatem non receditur à juris re-
gulis.*
- 3 *Laicus an possit praedicare?*

1 **I**N textu. Collige ex textu quod muli-
 eri non permittitur in con-
 ventu viros docere, notat Tiraq. l. 10. con-
 nub. Glossa 1. nu. 32. in fine, qui nostrum tex-
 tum vocat notabilem. Nam taciturnitas, & si-
 lentium in mulieribus commendatur, loquaci-
 tas vero vituperatur, juxta illud Ecclesi. cap. 26.
 num. 18. Mulier sensata, & tacita; cui subscribit
 Apostolus 1. ad Corinth. cap. 14. nu. 28. Mulieres in
 ecclesijs taceant, & 1. ad Timoth. cap. 2 nu. 12. Mu-
 lier in silentio discat, docere autem mulieri non permitto;
 profequitur latè idem, Tiraq. l. 12. connubialium,
 Glossa 1. nu. 5. qui ex Graecis, & latinis multa
 congerit.

2 **Ibi, Sancta.** Ergo ob sanctitatem non
 est recedendū à juris re-
 gulis, de quo vide Tiraq. de penis cap. 51. nu. 7. &
 10. qui textum dicit optimum, in hanc rem à
 nemine adnotatum.

Ibi, Nisi rogantibus ipsis. Ergo
 laicus
 ex commissione parochi potest praedicare, se-
 cundum Glossam in cap. Adijcimus, 16. q. 1. se-
 quuntur Decius in cap. 2. nu. 19. de judicijs, Navarr.
 cons. 7. de offic. deleg. in 2. editione, ubi nu. 3. tex-
 tum refert. Contrarium tamen colligitur ex
 Caiet. 2. 2. q. 187. art. 2. & in 3. p. q. 64. art. 6.
 quatenus ait praedicantem in peccato mortali
 peccare mortaliter, quia lege ecclesiastica actus
 praedicandi est annexus ordini diaconatus. Adde
 posita ad cap. Perlectus, nu. 8. infra, dist. 25. Cate-
 rum verius est praedicantem in mortali, non
 peccare mortaliter, ut docet Vasquez. de Sacra-
 ment. disput. 136. cap. 5. nu. 39. Valent. in 3. part.
 q. 64. disp. 3. q. 5. punct. 3. Aegid. de Sacram. in ge-
 nere, q. 64. art. 6. dub. 1. nu. 39. Sanch. de matrim.
 lib. 2. disp. 6. nu. 4. Suar. de Sacram. disp. 72. sect. 4.
 quos vide.

C A P. Non oportet. XXX.

S V M M A R I V M.

- 1 *Concilium Agathense quando celebra-
tum?*
- 2 *Ministri non possunt tangere vasa sacra.*
- 3 *Verba textus reponuntur.*

IN superscriptione, ibi, In Con-
 cilio Agathensi. Refertur 1. tom. Cō-
 cil. fol. 710. cap. 66.
 Fuit celebratum circa tempus Coelestini Papae
 I. ut ibi refertur, licet Padilha in Epitome Concilio-
 rum, fol. 20. referat celebratum esse sub Sixto 3.
 anno Christi 436. Adde posita ad cap. Clerici 22.
 supra hac eadem dist.

Ad textum. Nota ex textu non oportet
 ministris non sacris,
 tangere vasa sacra, quod etiam prohibitum erat
 subdiaconis, juxta textum in cap. Non oportet 26.
 supra dist. eadem; & vide latissime Suar. tom. 1. de
 Sacram. disp. 81. sect. 8. art. 3. vers. Tertium exem-
 plum, & vers. Alia autem forma, & posita ad cap.
 Ministrium, supra, hac eadem distinct.

Ibi, Sacrarium. Secretarium habet
 integra originalis
 in dist. cap. 66. Sed quamcunque harum lectio-
 num amplectamur, illud inter veteres authores
 pro comperto habetur. Sacrarium aliquando su-
 mi pro abscondito, & secreto loco. Hinc Tullius
 orat. 2. in Catilin. Cum, inquit, Aquilam illam ar-
 genteam, cui ille sacrarium scelerum domi sua sece-
 scirem esse praemissam. Et Statius 3. Thebaid.
 Arcem

Arcem hanc aeternam, mentisq; sacraria nostra Testor.

Aliquando *sacrarium* sumitur pro loco sacro si-
ve sacello, in quo sacra reponuntur. *Vlpianus. l. Sacra de rerum divisione. Et Propert. lib. 3. eleg. 24. Deam alloquens quæ Mens bona vocabatur.*

Mens bona (siqua Dea es) tua me in sacraria dono.

CAP. Non liceat. XXXI.

S V M M A R I V M.

- 1 *Concilium Bracharense quando celebra-
tum?*
- 2 *Subdiaconi an possint tãgere vasa sacra?*
- 3 *Fœmina non potest accedere ad altare.*
- 4 *Vasa in quibus reliquia continentur, an
dicantur sacra?*

1 **I**N superscriptione ibi, In Conci-
lio Bracharensi. Vide posita ad cap. Vlt.
supra, dist. 12.

2 **I**n textu. Collige licere subdiaconis tã-
gere vasa sacra, quod est con-
tra cap. Non oportet, 26. supra, eadem dist. de quo
vide posita ad cap. Ministrum 27. supra, eadem dist.
optimè, *Suarus* 1. tom. de Sacramentis, disp. 81. sect.
8. art. 3. vers. *Alia autem forma, & veri. Tertium
exemplum sit, in principio, & fine.*

3 **I**bi, Altaris. Notat *Gregor. Lopez part 1.
tit. 11. l. 1. Glossa 10. ad hoc*
quod non possit ulla fœmina accedere ad al-
tare, nec ministrare sacerdoti, dum missam ce-
lebrat. *D. D. ad cap. 1. de cohabitati. cleric. Sylvest.*
verbo, *missa. Sor. in 4. dist. 14. q. 2. nu. 5. Suar. de*
Sacram. disp. 87. sect. 1. Azor. tom. 1. lib. 10. cap. 19.
Henriq. lib. 9. de missa, cap. 30. nu. 1. Reginaldus lib.
29. nu. 164. Egidius Bellanus q. 83. art. 4. nu. 264.
ubi addit, urgente magna necessitate, potius cõ-
mittendum esse ut solus sacerdos sine ministro
celebret, & ipse sibi respondeat, quam ut faciat
ministrante fœmina. Præter citatos videatur
Stephanus Pagundes in primo Ecclesie præcept. lib. 3.
cap. 21. nu. 2. & 3. ubi refert ex Sylvestro, & Ta-
bienna, aliquando Summum Pontificem conce-
dere privilegium, ut moniales in casu necessi-
tatis per fenestellam altari propinquam sacer-
doti ministrarent.

4 **I**n Glossa verbo, Portare. Dicit
Glos-
sa vocari vasa sacra, ea, in quibus reliquia cõ-
tinentur, & deferuntur in supplicationibus
publicis, quas processiones vocant. At *Paludanus*

in 4. dist. 13. q. 1. nu. 15. *D. Anton. 3. p. tit. 14 cap.*
12. §. 4. Sylvest. verbo, Eucharistia 3. q. 4. dicunt
laicis non licere ea reliquiarum vasa tangere,
sed solis Acolythis. At melius *Turrecrem, & post*
eum *Grassijs. 2. p. decision. lib. 2. cap. 14. nu. 8. di-*
cunt nomine vasorum sacrorum intelligi cali-
cem, & patenam, quia hæc sola dicuntur sacra
altaris vasa; Item dicunt esto esset ea prohibitio,
iam usu receptum esse, quod acolythi sacra reli-
quiarum vasa portent, imò credo nullam esse cul-
pam, si laici reverenter ea portent, aut contin-
gant, cum nullam reperiam prohibitionem,
sicut cruces, & imagines tangunt, easq; portant
tradit *Sanches in summa lib. 2. cap. 43. nu. 26.*

CAP. Non liceat. XXXII.

S V M M A R I V M.

- 1 *Subdiaconi an possint eligi in Episcopos?*
- 2 *Clerici an possint comam nutrire?*
- 3 *Tonsura clericalis antiquitas.*
- 4 *Clericis debent aures patere.*

IN principio textus. Collige quod
licet olim nõ
possent subdiaconi tangere vasa sacra, nec
eligi in Episcopos, ex notatis ad cap. Nullus,
dist. 24. tamen postea ex nostro textu concessum
est illis, tangere vasa sacra; de quo vide *Suarium*
3. tom. de Sacram. d. disp. 81. sect. 8. art. 3. vers.
Tertium exemplum, in principio, & ad fin. & adde
quod Romanus Pontifex creatur etiam ille, qui
est tantum subdiaconus, ut contigit in *Deode-*
dit, anno Domini 614 traditq; Baron. tom. 8. au-
nal. d. anno 614. nu. 1. ad fin.

Ibi, Clerici comam non nu-
triant. Vide *Flosculum clericorum, p. 1. §. 4. nu.*
132. & 133. Pierium Valerianum in de-
fensione pro barbis, qui multa eleganter adducit,
& vide notata ad cap. *Siquis, supra, hac eadem dist.*
Mench. de arbitrar. casu 392. nu. 24. & 28. Sic eti-
am *Augustinus lib. de opere monachor. cap. 31. & 32.*
acriter reprehendit monachos, qui comam ale-
bant.

Ibi, Attonso capite. Agit textus de
tonsura cleri-
cali, de qua hæretici nostri temporis perperam
senferunt, affirmantes rem esse superstitiosam,
minime consentaneam scripturæ, & usui Eccle-
siæ antiquioris: sed manifeste decipiuntur. Nam
Dionysius, de ecclesiastica Hierarchia, p. 2. cap. 6. aliàs
10. tonsuræ mentionem facit. De tonsurâ lo-
quuntur etiam *Epiphanius adversus hæreses, hæresi 80.*
post

post med. Basilienſiſi regula monachorum ſuorum Roma excuſſa, & Paulinus epiſt. 7. quæ eſt ad Severũ. Multa congerit Vaſq. de ordine, diſp. 250. cap. 4. de ratione ob quam tonsura fuit in troducta. Vide poſita ad cap. 1. infra, diſt. 69. nonnulla diximus, cap. non prætermittenda in hiſtoria noſtra Epiſcoporũ Portucalenſium, p. 1. cap. 7. ubi me vide.

- 4 **Ibi, Patentibus auribus.** Notat Gregor. Lopez. p. 1. tit. 5. l. 39. Gloſſa 7. ad hoc quod clerici debent portare capillos ita attonſos, ut aures pateant. Illud etiam veluti è veſtigio adnotandũ eſt, ſacerdotales aures nullis crinibus eſſe obtegendas, ut ſic liberiores, & patientiores ſint ad aliorum crimina per confeſſionem audienda; quod ingenioſe adnotarunt aliqui expoſitores ſacræ paginæ in illud Levit. 8. nu. 23. ubi Moyſes ſumens de ſanguine arietis immolati, tetigit extremum auricula dextra Aaron, qui ſacerdos initiabatur. Ut ſcirent ſacerdotes ſe auribus pronos, & expeditos futuros.

CAP. Sponsus.

XXXIII.

SYMMARIUM.

- 1 Sponſa tradueta ad domum viri, ipſe dotem lucretur.
- 2 Peccatum an ſit conſummare matrimonium ante benedictionem?
- 3 Paranymphe quæ dicantur?

1 **A**D textum. Notat Boerius deciſ. 22. nu. 33. ad hoc quod licet ſpõſus prima nocte ob benedictionis reverentiam in virginitate permaneat; ſufficit tamen quod ſponſa fuerit ad domum viri tradueta, ut ipſe dotem, vel partem dotis ex ſtatuto promiſſam maritis, lucretur, allegat Decium conſ. 260. quod eſt amplum.

- 2 **Ibi, Benedictionem acceperint.**

An ſit peccatum lethale conſummare matrimonium ante benedictionem? Vide Henſiq. lib. II. de matrimonio, cap. 5. nu. 7. Petrum Ledefma de matrimonio, q. 45. puncto 3. Vivald. in Candelabro, p. 1. de matrimonio, nu. 254. Covar. de ſponſal. 2. p. cap. 7. §. 2. nu. 2. Sanches lib. 3. de matrimonio, tom. 1. diſp. 12. ubi nu. 1. hunc textum refert, & de antiquitate benedictionum, vide eundem lib. 7. diſp. 82. nu. 1. De his benedictionibus agunt Innocent. 1. epiſtola 2. cap. 6. Syricius Papa epiſtola 1. cap. 4. D.

Ambroſius epiſtola 70. ad Vigilium. Tertullianus lib. 2. ad uxorem.

In Gloſſa, verbo, Paranymphe. 3

Quæ dicantur paranymphe, vide Bertach. in ſuo Reportorio, tom. 3. verbo, Paranymphe, qui noſtrum textum, & Gloſſam allegat, & teſtatur doctrinam Gloſſæ ſervari in patria ſua. Adde Agellium lib. 2. noct. Atticatum, cap. 5. & 6. ubi Tiraq. littera E. Ut verò altius indagemus, quinam apud veteres Romanos paranymphe, & quænam eſſent paranymphe? Sciendum eſt ex Nicolao Perotto epiſgram. 27. de Naumachia, Nympham apud antiquos ſignificare ſponſam, Nymphũ vero ſponſum; à quo dicitur paranymphe, qui pro parte viri præeſt nuptijs; paranymphe, quæ pro parte ſceminæ. Et de his paranymphe loquitur Catullus in epiſhalam. dicens.

Vos unis ſenibus bona
Cognita bona ſceminæ
Collocate puellulam.

DISTINCTIO. XXIV.

SYMMARIUM.

- 1 Celeritas reprobatur de jure.

IN ſumma diſtinctionis, ibi, Nemini citò. Nota quod celeritas in approbatione perſonarum, eſt de jure reprobata; de quo vide Gloſſam in cap. Fin. de electione, lib. 6. verbo, Celeritate: induit namq; ſuſpicionem fraudis. Jacobatium de Concilio, lib. 7. tit. 5. nu. 244. Redoanus de alienatione rerum eccleſiaſt. q. 22. nu. 69. Neque abs re dixit Thucydides, apud Plutarch. in moral. Duo præcipuè ſunt contraria, ad bene conſulendum, & judicandum, celeritas, & ira.

CAP. Nullus. I.

SYMMARIUM.

- 1 Sylveſter Papa primus quis fuerit?
- 2 Acolythi an poſſint tangere vaſa?

IN ſuperſcriptione, ibi, Sylveſtri Papæ. Qui fuit nomine primus, natione Romanus, patre Ruſſino, floruit Conſtantini tempore, anno 308. ſeu ut alijs placet 315. ſub hoc Pontifice Chriſtiani à tyran-

à tyrannis antea oppressi, non nihil respirare ceperunt; de eius vita, & constitutionibus, latè longeque differunt Platina, in eiusdem vita, Chacon de vitis, & gestis Pontificum, fol. 81. Baron. 3. tom. anal. anno Christi 314. & sequentibus, ubi auctores de baptismo Constantini, & eius donatione videri possunt, qui etiam agunt de hoc Concilio Romano.

Ad textum. Collige ex textu non licere acolythis, nec subdiaconis tangere vasa sacra, & ea ratione non dicebatur ordo sacer, nec ex ordine subdiaconorum poterat eligi Episcopus, sed tantum ex ordine diaconorum; de quo vide Bellarmin. de Sacramento ordinis, lib. 1. cap. 7. vers. Olim tamen; qui textum refert, & vide posita ad cap. Non liceat 32. supra, dist. 23. Adde Suarium in tom. de Sacramentis, disput. 81. sect. 8. art. 3. vers. Tertium exemplum, ad finem.

CAP. Nullus. II.

S V M M A R I V M.

1. *Ante examinationem clericus non ordinatur.*

2. *Quid si pro se habeat bonam famam?*

3. *Notorie litteratus an debeat examinari?*

AD textum. Collige quod ante approbationem, & examinationem nullus clericus debet ordinari, ut constet an habeat scientiam ad ecclesiasticos ordines necessariam; iuxta tradita per Bernard. in praxi, cap. 18. Sor. in 4. dist. 25. q. 1. art. 4. vers. Tertia conclusio. Rebus. in praxi, tit. de cleric. ad sacros ordines male prom. Glossa 4. ex nu. 10. Ojeda de compat. benef. p. 1. cap. 24. nu. 31. refert alios Cened. collect. 15. ad Decretum, nu. 1. & 2. Adde posita ad cap. Sine examinatione, 81. dist. Martinum Ledesma 2. p. q. 38. art. 4. fol. 416.

In Glossa, verbo, Testimonium, ibi, Famam pro se. Igitur clericus ordinandus habens pro se bonam famam, non debet amplius examinari, de quo vide Duënas regula 299. in vers. Fallit, nu. 11.

In eadem Glossa, ibi, Noti non sunt examinandi. Tenet Glossa, quod debet amplius examinari, qui reputatur idoneus ad ordinum receptionem, & ad collationem beneficii; sequuntur Felin. plura cumulans in cap. ult. nu. 28. de presump. Decius in cap. Consti-

tutis 46. nu. 3. notab. 4. de appellat. post alios Cevalbos contra communes, p. 1. q. 302. nu. 14. Gonçalles in regul. cancell. Glossa 4. nu. 86. Henriq. in summa, lib. 10. cap. 18. ubi littera A. nostrum textum refert. Adde posita ad cap. De Petro, 47. dist.

CAP. Presbyteri. III.

S V M M A R I V M.

1. *Gelasius Papa quis fuerit?*

2. *Ad ministerium Ecclesie clerici eiusdem promoventur.*

3. *Diæcesis exprimitur sub vocabulo sancti, & non loci.*

4. *Iudex debet exprimere causam, quare facit actum.*

5. *Capitulum Sede vacante, an det licentiam subditis transeundi ad alienam diæcesim?*

IN superscriptione, ibi, Gelasius Papa. Vide posita ad cap. Certum. 10. dist. Sed forsitan hic Gelasius non fuit ille nomine primus, quia inter epistolas eius, quas refert Baron. tom. 6. anal. anno Christi 492. & seqq. non connumeratur hæc epistola ad Cælestinum Episcopum; sed fuit Gelasius nomine secundus, creatus Pontifex anno Domini 1118. natione Campanus à Caieta portu Mediterranei maris, Ioannes ante pontificatum dictus; de quo vide Platina, in eius vita, Chacon, anno Christi 1118. fol. 377. eius tempore ordo templariorum militum initium habuit.

Ad textum. Collige ex textu, quod ad ministerium alicuius Ecclesie clerici eiusdem debent promoveri, de quo vide per Gom. in regula de Idiomate, q. 1. per totam. Mandosium in eadem regula, in princip. An etiam hoc procedat in episcopatibus? Vide per eundem q. 8. & an procedat in beneficijs simplicibus? Vide q. 9.

Ibi, Martyris Eleutherij. Ergo quando nominatur Ecclesia diæcesis debet exprimi sub vocabulo, sancti, & non simpliciter sub vocabulo, loci, nisi Ecclesia fuerit matrix; de quo vide Glossam, in cap. Quavis de prebend. lib. 6. verbo, non extendit. Duo quippe fuerunt Eleutherij Episcopi, & martyres, unus Episcopus Constantinopolitanus, de quo agit Niceph. Callist. lib. 8. cap. 6. & alter Episcopus Illyrius, de quo agit Niceph. hist. lib. 3. cap. 29. & de utroque vide Baron. in Martyrologio, die 20. Februarij, & die 18. Aprilis.

Ibi,

5 Ibi, Visitatoris nomine. Nota argumentum, quod iudex debet exprimere causam, quare faciat actum, quando de actu possit insurgere aliud ultra suum intentum, ut est Glossa ult. in cap. Si confirmationem, de elect. lib. 6.

4 In Glossa, verbo, Civitatis, ibi, Non potuit alienari. Tenet Glossa non posse Capitulum Sede vacante, dare subditis licentiam transeundi ad alienam diocesim. Tu reproba sententiam Glossæ, & prosequere latissime cum Panvin. in tract. de officio, & potestate Sedis vacantis, in p. 1. princip. q. 8. nu. 1. & 2.

CAP. Episcopi. IV.

S Y M M A R I V M.

1 Concilium Laodicense quando celebratum?

2 Episcopi quomodo approbentur?

3 An comprehendantur sub ecclesiastica dignitate?

4 Qui bonus reputatur, bonus est censendus.

1 IN superscriptione, ibi, In Concilio Laodicensi. Vide posita ad cap. Non oportet 26. supra distinct. 23.

2 Ad textum. Agit textus de Episcoporum examine, & approbatione. De quo vide, quæ latè scripsimus ad cap. Quis Episcopus, supra, dist. 23. nu. 1. Adde eleganter Henriq. in summ. lib. 10. cap. 23. qui latè agit de qualitatibus Episcopi, & de eius scientia, & prudentia. Reginald. lib. 20. nu. 69. ubi p. integram sectionem, Episcopi obligationes doctè expendit; & doctius lib. 30. tractatu 1. nu. 44. & sequentibus.

3 Ibi, Ecclesiasticam dignitatem. Ergo sub appellatione ecclesiasticæ dignitatis comprehenditur episcopalis dignitas, quod an sit verum in materia odiosa; vide Glossa 2. in cap. 2. de prebend. lib. 6. latè Mandosium in regula de Idiomate, q. 8. nu. 7.

4 Ibi, Plurimo tempore. Notat Tiracq. de pœnis temp. casu 51. nu. 19: ad hoc, quod qui bonus reputatur, bonus est censendus; si eius integritas non in uno actu, sed in pluribus sit perspecta, nec in parvo quidem tempore, sed diutius, ut omnis quidem simulatio, si qua esset, procul faceffat.

CAP. Quando. V.

S Y M M A R I V M.

1 Concilium Nannatense quando celebratum?

2 Clerici ordinandi quomodo debeant examinari?

3 Etiam si sint religiosi.

4 Appellatione sacrorum ordinum, an comprehendantur etiam minores?

5 Ordinationes generales debent fieri in civitatibus.

6 Descendentes Sarracenorum an debeant promoveri?

7 Patria ordinandorum est investiganda.

8 In beneficijs præsertur senex juniori.

9 Concilium Trident. textum innovavit.

10 Pro examine non potest aliquid accipi.

11 Propter patriam præsimitur quis bonus, vel malus.

IN superscriptione, ibi, In Concilio Nannatensi. Refertur tom. 3. Conciliorum, fol.

mihî 569. ubi dicitur incertum esse, quonam tempore hoc Concilium actum sit? Attamen Padilha in Epitome Conciliorum, fol. 56. affirmat celebratum esse anno Domini 899. Pontifice Ioanne 9. & Imperatore Arnulpho. Nannetes populi sunt Gallie Celticæ ad Oceanum siti, quorum oppidum Condivincum appellatur à Ptolemæo lib. 2. cap. 8. vulgo Nantes dicitur: tradit Padilha in Epitome Concil. fol. 113. vide etiam Baron. tom. 10. annal. anno Christi 853. vers. Rursus autem, & seqq.

Ad textum. Disponit textus, quod clerici qui ordinandi sunt, prius feria quarta ad examinationem conveniant, de quo est videndus Henriq. in summ. lib. 10. cap. 17. & ibi, littera A. nostrum textum refert. Adde Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 5. & 7. Pontificale Romanum Clementis 8. p. 1. tit. 2. de ordinibus conferendis, & vide posita ad cap. Tales, nu. 2. & 3. & ad cap. Quamquam, nu. 2. supra, dist. 23.

In principio textus, ibi, Omnes. Igitur omnes ordinandi examinari debent, quavis ab alio religionis prelato, vel à proprio episcopo, aut Nuntio Apostolico mittantur cum litteris dimissorijs, ut post Mandosium Ferretum, & alios tradit Henriq. in summ. lib. 10. cap. 17. §. 1. & innuit Concil. Trid. sess. 7. de reformat. cap. 11. & sess. 23. de reformat. cap. 12. vers. Regulares. In

4 In principio textus, ibi, Ad sacrum ministerium. Ergo in appellatione de sacrorum ordinum comprehenduntur, lata significatione vocabuli, omnes ordines etiam minores, de quo vide Glossam in cap. 1. de temporibus ordinationis, lib. 1. & similibus verbis loquitur etiam Concil. Trid. sess. 23. de reformat. cap. 7.

5 Ibi, Ad civitatem. Nota quod ordines generales, non debent fieri nisi in civitatibus. Adde Concil. Trid. sess. 23. de reformat. cap. 8. in principio, sed propter impedimentum possunt fieri alibi, ut 24. q. 2. cap. Sanè, ubi vide posita. Ordines tamen minores confert Episcopus in qua mauerit Ecclesia, aut in domo Episcopali, sed intra diocesim suam. Astensis in summa, art. 2. tit. 4. Sylvest. verbo, Ordo 2. §. 8. Tabien. Ordo 5. §. 1. Henric. in summa. lib. 10. cap. 11. §. 3. Maiores vero debet Episcopus conferre in Ecclesia Episcopali (ut textus habet) nisi ex causa, aut consuetudine; tradit Henric. ubi proxime.

6 Ibi, Genus. Per hunc textum multi probare nituntur descendentes de genere Iudæorum, vel Sarracenorum, non posse promoveri ad sacros ordines, ut tradit Cenedo ad Decretales, collect. 77. nu. 2. sed ipse verius credidit verbum, genus, proprie idem significare quod, legitimus, vel, liber, quod probat ex Concil. Trid. sess. 22. de reform. cap. 2. & sess. 23. de reform. cap. 5. quibus in locis loco huius verbi, genus, utitur verbo, natalibus, idem videtur tenere Henric. lib. 1. cap. 17. nu. 2. Descendentia autem de genere Iudæorum quomodo probetur, tradit Avendañ. in Dictionar. verbo, Iudios, vers. Et descendencia, fol. 192. Alphons. Azeved. lib. 1. nova recopil. tit. 7. l. 22. nu. 3.

7 Ibi, Patriam. Notat Tiraq. l. 7. connub. Glossa 1. nu. 17. ad hoc, quod patria ordinandorum est investiganda, ut sciatur quibus ipsi sunt imbuti moribus, de quo vide etiam textum in l. Quod si nolit, §. Qui mancipia, ff. adilit. edict. & posita infra in Glossa, verbo, Patriam, nu. 11. Lege quæ notant Patres ad locum Pauli epist. ad Titum, cap. 1. nu. 12. Cretenses semper mendaces, ubi S. Hieronym. & cap. 3. epistola ad Galat. cap. 3. & in prefatione eiusdem epistole. Multa Alexander ab Alexandro genial. lib. 4. cap. 13. Erasmus in principio Chiliadum, ubi de vitijs nationum. Expositores Virgiliani, præsertim Pontanus, & Cerda, ad illud 1. Æneid.

Quippè domum timet ambigua, Tyriosq; bilingues. Mendoca tom. 1. in lib. 1. Reg. cap. 1. nu. 1. annot. 4. sect. 4. à nu. 21. ubi citat S. Hieron. loco à nobis indicato, Tertullian. lib. de anima, cap. 20. & multos alios. Lege etiam nonnulla de nationum laudabilibus studijs, apud Cosmam Magallan. epist. 1. ad Titum, cap. 1. nu. 12. sect. 10. annot. 3. nu. 3.

Ibi, Ætatem. Notat Tiraq. de primog. in prefat. à nu. 168. ad

hoc quod in beneficijs debet senex præferti juniori, & multa de senectute, & quantum jura senectuti deferant, vide per Mascard. de probat. vol. 3. conclus. 1295. a principio. De ætate vero ad omnes ordines requisita, vide Concil. Trident. & Pontificale Romanum, ubi supra, Henriquez. dict. cap. 17. §. 2.

Ibi, Ordinandorum vitam.

Concil. Trid. sess. 23. de reformat. cap. 5. & 7. Gregor. Lopez part. 1. tit. 6. l. 21. Glossa 2. qui textum refert. Henric. in summa. lib. 10. cap. 17. §. 2. & 3.

Ibi, Ecclesiastica dignitate ca-

rebunt. Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 18. vers. Caveat, ubi statuitur occasione examinis aliquid accipiatur, alioquin simonia vitium incurritur, & in Glossa marginali, noster textus refertur.

In Glossa, verbo, Patriam. Dicit

Glossa, quod propter nativitatem, vel patriam præsumitur quis bonus, vel malus, à quo vide multa, quæ eleganter tradit Simanch. de cathol. cap. 50. nu. 8. & 9. & vide supra, nu. 7.

CAP. Episcopus. VI.

S V M M A R I V M.

- 1 Concilium Carthaginense 4 quando celebratum?
- 2 Episcopus an possit ordinare clericos sine consensu capituli?
- 3 An sit minister Sacramenti ordinum?
- 4 Dictiones taxativa.
- 5 Episcopus an possit punire clericos, sine consensu capituli?

IN superscriptione, ibi, In Concilio Carthag. 4. Vide posita ad cap. Episcopus, & ad cap. Non oportet, supra, dist. 23.

Ad textum. Collige ex textu sine clericorum suorum consilio, Episcopum clericos non ordinare, quem ad hoc allegat Gregor. Lopez part. 1. tit. 14. l. 9. Glossa 6. In contrarium videtur textus in cap. Vlt. §. 7. sed quidquid sit de jure, de consuetudine tantum omnes Episcopi hodie habent, quod in ordinationibus clericorum consensum, vel consilium huiusmodi requirere minime teneantur. Quando autem Episcopus de jure possit procedere

absq; consensu capituli, vide *Gabr. lib. 7. comun. conclus. 37.*

3 **Ibi, Episcopus, & ibi, Ordinatus.**

Ergo Episcopus est minister Sacramenti ordinum, ut definitur in *Concil. Trid. sess. 23. cap. 4.* multis probat *Bellarmin. tom. 1. lib. 1. de cleric. cap. 3.* quod adeo verum est, ut etiam Episcopus, haereticus excommunicatus, & suspensus sit minister sufficiens: probat *Vasquez. de ordine, disput. 243. cap. 1. & 2.* Idem asserit de Episcopo degradato, sed dubitatur utrum sacerdos possit esse ex commissione Pontificis minister huius Sacramenti? *D. Thom. in 4. dist. 25. q. 1. art. 1. ad 3. & ibi Theologi. Sylvest. verbo, 3. q. 7. Covar. lib. 1. variar. cap. 10. nu. 9. & 10.* existimant simplicem sacerdotem solum ex commissione posse minores ordines, non autem maiores, seu sacros conferre. Contrarium post multa defendit *Vasquez, ibi supra, cap. 3. & 4.* ubi contendit idem esse dicendum de omnibus ordinibus sacris, quem late consule, de quo vide etiam posita ad *cap. Pervenit, 95. dist.*

4 **In Glossa Vnica, ibi, Non excludit.** Vide quod de dictione taxativa notat *Tiraq. de retract. part. 2. §. 1. Glossa 6. num. 6.*

5 **In eadem Glossa, ibi, In causarum definitionibus.** An de iure communi Episcopus in delictis puniendis possit procedere sine consensu capituli? Vide *Gabr. d. conclus. 37. num. 2.* qui nostram Glossam refert. Adde posita ad *cap. Submittitur, nu. 4. supra, dist. 21.*

C A P. Si quis presbyter. VII.

S V M M A R I V M.

- 1 *Martinus Pontifex quis fuerit?*
- 2 *Quid sit statuendum de clericis sine examine ordinatis?*
- 3 *Mitius agitur cum sponte confessis.*
- 4 *Dictio, post, quid denotet?*
- 5 *Creati sine examine an sint deponendi?*
- 6 *Ordines minores an conferantur cu examine?*

1 **I**N superscriptione, ibi, In Concilio Martini Papæ.

Cum usq; ad tempora Gratiani nullus Pontifex Martinus extitisset, nisi Martinus primus, bene inferas hunc Pontificemuisse patria Fudertinum, patre Fabricio; in Theo-

dori locum successus est anno Christi 649. inter beatissimos annumeratur; cuius festivitas decimo Novembris die celebratur; in exilio mortuus pontificatus sui anno 6. mense uno, diebus 26. Vide *Platinum in ipso Martino, primo. B. 1. 16. fol. 8. amati anno Christi 649. & sequentibus.* Adde posita ad *cap. 1. nu. 1. infra, dist. 27.*

Ad textum. Collige ex textu, quid statuendum sit de eis, qui sine examinatione ordinantur, de quo vide *Henric. in summa, lib. 10. cap. 18. §. 1. & ibi littera B. nostrum textum citat.*

In textu, ibi, Confessi sunt. Mitius enim est agendum cum sponte confessis, *Simanchas de catholic. cap. 44. nu. 3. Pagnam ad 3. p. 1. Directorij, comment. 12. littera F.* ubi textum refert, de quo videbis posita ad *cap. presbyterum, 50. dist. & ad cap. Non dicatis 12. q. 1.*

Ibi, Post ordinationem. Ergo dictio, post, denotat aliquando actum mediatum, aliquando immediatum; quod notabis pro teste, qui diceret Petrum post Antonium possedisse, quod non includeret necessario immediatam possessionem, nisi aliud adderet. Vide infra, *dist. 31. cap. Antient. 1. nu. 5.*

In Glossa, verbo, Confessis, in vers. Sed pone. Vide *Gregor. Lopez part. 3. tit. 19. l. 4. Glossa 1.* qui loquitur quando quis creatur absq; examinatione, sit ne deponendus, licet sit idoneus, & Glossam allegat, & deponendum esse, tenet *Henric. in summa, lib. 10. cap. 18. §. 1.* Vide posita ad *cap. Sine examinatione, 81. dist.*

In Glossa Vlt. Controvertit Glossa, utrum minores ordines cum examinatione conferendi sint; de quo ultra notata per *D. D. in praesenti, vide Concil. Trident. sess. 23. de reformatione, cap. 45. & 11. in principio.*

DISTINCTIO. XXV.

C A P. Perlectis. I.

S V M M A R I V M.

- 1 *Ordines an sint novem?*
- 2 *Officium ostiarij.*
- 3 *Officium Acolythis.*
- 4 *Officium Psalmista.*
- 5 *Officium Lectoris.*

Officium

- 6 Officium subdiaconi.
- 7 Officium Diaconi.
- 8 Diaconus an possit predicare?
- 9 Officium presbyteri, & Episcopi. n. 10.
- 11 Archidiaconus an sit maior decano?
- 12 Archidiaconus iudicabat clericos.
- 13 Archipresbyter, & Decanus an sit idem?
- 14 Officium primicerij.
- 15 Officium thesaurarij.
- 16 Glossa approbatur.
- 17 Archidiaconus an possit excommunicare?
- 18 An habeat ordinariam jurisdictionem?
- 19 Vicarius an habeat potestatem ordinariam?
- 20 De jure communi non habet Archidiaconus jurisdictionem ordinariam.

§. 2. littera R. Zerolam part. 1. sua praxis, verbo, Pradicatio. Reginald. lib. 18. nu. 121. ubi observat non esse laicorum predicare, id tamen munus illis poterit committi à Sede Apostolica. Idem auctor eodem loco advertit, hanc prohibitionem esse intelligendam de pradicatione publica facta toti Ecclesie, nam Priorissa, & Abbatisa possunt exhortari suas moniales privatim.

In vers. Ad presbyterum. De eius officio, & institutione, vide quæ prænotavimus ad cap. Presbyter 8. supra, dist. 23. & de eius qualitatibus posita ad cap. Orationum, nu. 15. infra, dist. 25.

In vers. Ad Episcopum. De eius officio, & institutione, vide quæ latè diximus ad cap. Episcopus 7. supra, dist. 12.

In vers. Archidiaconus. Vide posita ad cap. Acolythus 16. nu. 3. supra, dist. 23. Hodie verò de consuetudine maior est dignitas Decani, ut tradit Gregor. Lopez part. 1. tit. 6. l. 3. Glossa 1. licet de jure contrarium sit juxta nostrum textum. Consulendus Azor. part. 2. inst. moral. lib. 3. cap. 17. ubi doctè probat totum Decani munus, auctoritatem, ac potestatem ex consuetudine pendere; quanyis jure canonico habeat personarum, ut colligitur ex cap. Super specula, Ne clerici, vel monachi.

Ibi, Ad eius pertinent. Notat Barbosa in l. 1. art. 3. num. 211. ff. de judicijs, ad hoc, quòd licet Archidiaconus potest iudicare clericos, tamen eos ordinare non potest. Quòdnam verò sit munus, & officium Archidiaconi, paucis differit Zerola part. 2. praxis, verbo, Archidiaconus, Hostiens. in summ. tit. De officio Archid. §. Et quòd sit eius officium, vers. Quadam verò, nu. 4. ubi resolvit, ad Archidiaconum spectare examinationem clericorum, & præficiendorum, & ordinare processiones. Vide eundem Zerolam part. 1. verbo, Archidiaconus, & còmuniter D. D. cap. Ad hac, de officio Archid. latè, & doctissime Azor. part. 2. lib. 3. cap. 14. per totum.

In vers. Archipresbyter. Quandoq; Archipresbyter, & Decanus idem sunt, & in dubio tales Archipresbyteri (etiã Rurales) dicuntur habere dignitatem, ut vult Glossa in presenti, & tradit Cardin. in Clement. 1. de prebendis, nu. 3. de officio Archipresbyteri vide Zechium in Repub. ecclesiast. cap. 24. nu. 14. Lopez part. 1. tit. 6. l. 8. Glossa 1. qui textum refert.

In vers. Ad Primicerium. Vide Banha Cavallo, lib. nuncupato Piazza del mondo, sub tit. Nodare discorso 10. ubi latè, & eleganter agit de officio, & antiquitate Primicerij, quem nos Chantre, voca-

AD textum. Notat Navarr. in Manuali, cap. 22. nu. 18. ad hoc, quòd ordines sunt novem, ut tenent Canonistæ, licet Theologi solum septem dicant; de quo latè ibi disputat; & vide optimè Cardinal. Bellarm. lib. 1. de clericis, cap. 11. Sot. in 4. dist. 24. in proœmio, vers. Quo circa, & adde posita ad cap. Psalmista, 23. dist. nu. 4. & 5.

2 In vers. Ad ostiarium. De eius officio vide posita ad cap. Ostiarius 19. n. 3. supra, dist. 19. Trocium de veto clerico, lib. 1. cap. 19. nu. 8. & 9.

3 In vers. Ad Acolythum. De eius officio vide posita ad cap. Acolythus 16. nu. 4. supra, dist. 23.

4 In vers. Ad psalmistam. De eius officio vide posita ad cap. Psalmista 20. nu. 3. supra, dist. 23.

5 In vers. Ad lectorem. De eius officio vide posita ad cap. Lector 18. nu. 3. supra, dist. 23.

6 In vers. Ad subdiaconum. De eius officio, & institutione, vide quæ latè scripsimus ad cap. Subdiaconus 15. nu. 2. & 4. supra, dist. 23.

7 In vers. Ad diaconum. De eius officio, & institutione, vide notata ad cap. Diacono 11. supra, dist. 23.

8 Ibi, Prædicare Evangelium. Pertinet enim ad diaconum prædicare Evangelium. Vtrum laicus possit similiter prædicare? Vide quòd notavimus ad cap. Mulier 29. nu. 3. supra, dist. 23. Adde Henriq. in summ. lib. 10. cap. 3.

vocamus; *Zechium* ubi proxime, nu. 16. *Gregor. Lopez part. 1. tit. 6. l. 5. Glossa 1.* qui textum affert, & de jure civili vide *l. Primicerius, C. de domesticis, lib. 12. & l. Primicerius, C. de mensuris, eodem lib. & l. Primicerium, C. de fabricensibus, lib. 11.*

15 **In vers. Ad Thesaurarium.** Thesaurarius est ornamentorum, & vasorum sacrorum custos; custodire debet chrisma, & omnia, quæ in presenti continentur; de quibus vide *Zechiū in Repub. ecclesiast. cap. 6. nu. 1. Gregor. Lopez part. 1. tit. 6. l. 6. Glossa 1.* qui nostrum textum adducit.

16 **In Glossa, verbo, Predicare, Idest eligere.** Expositio Glossæ communiter recipitur, teste *Navarr. cons. 2. de temporibus ordination. in 1. edit.*

17 **In Glossa, verbo, Et iurgia, in principio.** Controvertit Glossa utrum attentio jure communi possint Archidiaconi sententiam excommunicationis proferre? De quo vide *Abbat. in cap. Dudum, nu. 35. de electione, & ibi Glossam, in verbo, Suspendi. Glossa in Extravag. Execrabilis de præbendis, verbo, de consuetudine, & quod ibi dicam.*

18 **In eadem, ibi, Est Ordinarius.** Agit Glossa, an Archidiaconus ordinariam habeat jurisdictionem; de quo vide *Covar. lib. 3. resolut. cap. 20. nu. 4. Felin. in Rubr. de officio delegat. num. 4. vers. In crim. Corras. lib. 3. Miscel. cap. 29. nu. 22.*

19 **In eadem Glossa, in vers. Sic video.** Videt Glossa, quod vicarius judicij ordinariam habeat potestatem, eam sequitur, multisq; exornat *Paz in praxi, tom. 1. 1. partis, cap. De giudice eligendo, nu. 6. fol. mihi 24.* ubi plura tradit pro hac Glossa *Cardinal. in Clement. statutum, nu. 9. de electione, vide quos colligit Garcia de benef. p. 5. cap. 8. n. 21.*

20 **In eadem Glossa ad finem, ibi, Mihi videtur.** Concludit Glossa, quod de jure communi cessante commissione, seu autoritate Episcopi, non habet Archidiaconus jurisdictionem ordinariam, sequitur *Gregor. Lopez part. 1. tit. 6. l. 4. Glossa ult. ad medium.*

CAP. Audire. II.

S V M M A R I V M.

1 Clemens Pontifex quis fuerit?

2 Doctrina Episcopi reservatur,

IN superscriptione, ibi, **Clemens** in epistola 3. Videtur hic Clemens esse nomine primus, cum nullus alius Clemens scripserit usq; ad tempora Gratiani, ut tradit *Possevinus in apparatu sacro, tom. 1. fol. 328. §. Clemens primus, & fol. 331. vers. Fertur,* mentionem videtur facere de hac tertia epistola. De Clemente 1. vide quæ diximus ad *cap. Tales, supra, dist. 23.*

Ad textum. Collige ex textu, quod fidei doctrina tãquam dignior, Episcopo reservatur ut digniori, namq; ab ipso Episcopo instructio fidei suscipienda est, doctor enim est fidei, unde *Paulus ad Timotheum 1. cap. 3. num. 2. Oportet Episcopum doctorem esse: morum reformatio, ut inferior, reservatur sacerdoti, ut inferiori ab Episcopo, & animarum pastori, juxta illud Joannis 6. nu. 63. Verba, quæ ego locutus sum vobis, spiritus, & vita sunt. Cæremoniarum autem cultus reservatur diacono, ut ministro, cum presbyter talibus intendere non potest, sed aliquando unus supplet pro alio argumento textus in cap. Sicut enim. II. q. 1.*

CAP. Vnum Orarium.

III.

S V M M A R I V M.

1 Diaconus an ministret sine stola?

2 Iusti in levia peccata cadunt.

3 Ignoranter agenti, parcutur.

4 Veniale peccatum an possit esse mortale?

5 Peccatum veniale triplex, & quomodo deleatur, & an pœna perpetua post hanc vitam plectatur?

6 Crimina capitalia numerat Gratianus.

7 Invidia quomodo desiniatur?

8 Ebrietas quomodo desiniatur?

9 An sit peccatum lethale?

10 In Purgatorio anima cruciantur.

11 Peccata venialia numerat Gratianus.

12 Missa auditur de principio Evangelij.

13 Adulatio an sit peccatum?

14 Virum sit peccatum delitiosa pauperibus largiri?

15 Murmuratio an sit peccatum?

16 Promovendus debet habere tredecim qualitates.

17 Assiduitas in criminalibus magis puniatur.

18 *Qui in cibo, aut potu plus accipit an peccet?*

19 *Hora comedendi in die jejuniij.*

20 *Vir quando peccet cognoscendo uxorem.*

Collige ex textu Diaconum administrantem in officio suo sine stola, peccare mortaliter; verbum enim, oportet, quo utitur textus, aliquando importat necessitatem l. 3. §. 1. *Eos ff. de minoribus, l. 2. §. Divas, ff. sepulc. violato;* vide etiam posita ad cap. *Non oportet. 26. nu. 3. supra, dist. 23.*

2 **In Vers. Nunc autem, ibi, sine peccato.** Ergo iusti in levia saltem peccata quandoque cadunt. *Concil. Trid. sess. 6. cap. 11. post principium, Abb. in cap. Ex parte, nu. 6. de consuetudine, Azor. lib. 4. inst. moral. cap. 8. vers. Ex his tom. 1.*

3 **In Vers. Criminis, ibi, Ex ignorantia.** Notat *Tiraq. de penis temp. causa 11. nu. 2. ad hoc quod ignoranter agenti plerumque parcitur, quem latissime vide. Et quidem si ignorantia, juxta communem Theologorum opinionem, excusat ab omni culpa, etiam ab omni pena excusabit, nam rem, qua culpa caret, in damnum vocari non convenit, ut aperte habetur cap. Cognoscentes de constit. Vide *Sanch. de matr. lib. 9. disp. 32. nu. 29. & in Decalogo lib. 1. cap. 16. nu. 13. & 14. Vasq. in 1. 2. disp. 124. ubi late agit de ignorantia, quae excusat a culpa, & a pena.**

4 **In vers. Hinc etiam, ibi, Nulum peccatum, &c.** *Abb. in cap. Nam concupiscentiam, nu. 5. de const. Covar. in cap. Alma, 1. p. §. 7. nu. 7. Navar. in Manual. cap. 23. de vanagloria; nu. 17. Gom. 3. tom. cap. 3. nu. 3. post principium. Adrian. quodlibet 6. art. 2. pag. 106. & 107. Menoch. casu 416. nu. 24. Gregor. Lopez p. 1. tit. 4. l. 23. Glossa 2. post med. Vivald. in Candelabro, part. 3. cap. 22. Lorca de peccatis, disp. 59. qui omnes agunt, an veniale peccatum in mortiferum vertatur? Augustin. in presenti, meo iudicio, intelligi debet, vel de peccato, quod solum ob imperfectam rationis deliberationem veniale est, & in lethale definit, dum placet, accedente plena animi deliberatione; quae ante perfecta nondum erat; vel potest intelligi in universum de omni peccato veniali, quod dum placet, nimirum quatenus Deum offendit, cum Dei, aut legis praecipua despectione, sit mortiferum; & pro inde venialis erit culpa, si levis fuerit objecti materia, quanvis plena deliberatione nobis placeat; lethalis vero si ex contemptu praecipiti, vel legis approbetur; ita post praedictos D. D. tradunt *Azor. tom. 1. inst. moral. lib. 4. cap. 13. vers. Decimo tertio que-**

ritur. Sanches in summa, lib. 1. cap. 5. nu. 16. cum quibus prosequere.

In vers. Alias. Notat *Gregor. Lopez tit. 4. l. 23. Glossa 2. ad med. part. 1. ad hoc, quod peccata venialia sunt in triplici differentia maiora, minora, minima. An autem sit necesse confiteri illa sacerdotibus? Vide per eundem, qui late hoc disputat. Est enim peccatum veniale, quod a Deo venia data, remittitur ob materiae levitatem, vel ob imperfectum opus, quod ex plena animi deliberatione effectum non est. Veniale dicitur quasi venia dignum, quod sit exiguum, & leve erratum. *Azor. tom. 1. inst. moral. lib. 4. cap. 8. in principio, qui de peccato veniali plures excitat quaestiones, & cap. 9. Quibus autem modis peccata venialia deleantur? Vide eundem cap. 10. & 11. Homini in peccatum mortale, & veniale lapsio, non posse veniale sine lethali condonari certior opinio D. Thom. 3. p. q. 87. art. 4. Azor. d. cap. 10. vers. Quarto. Veniale peccatum cum peccato originali conjunctum, perpetua post hanc vitam poena plectitur. Vide *Sotum in 4. dist. 15. q. 1. art. 4. Ledesma in 4. part. 1. q. 8. art. 4. late Azor. d. cap. 10. vers. Sexto. Lorcam in materia de peccatis, disp. 55. per totam.***

In vers. Et quanvis Apostolus. 6 Annumerantur hic nonnulla crimina capitalia, quae etiam transcripsit *Rex Alphonsus part. 1. tit. 5. l. 33. & ibi Gregor. Lopez. Porro de septem capitalibus peccatis agunt D. Thom. 1. 2. q. 84. art. 4. Navar. in Manual. cap. 23. Toletus in summa, integro tractatu. Azor. d. lib. 4. cap. 12. & seqq. & de causis peccatorum vide eundem cap. 22. atque de peccati effectibus cap. 24.*

In eodem, ibi, Invidia. Quae definitur a *D. Thom.* ut sit tristitia de bono proximi, & semper peccatum est, aliquando veniale, aliquando mortale, ut per eundem 2. 2. q. 36. per totam. Vide *Reginald. lib. 17. num. 127. Navar. in Enchir. cap. 23. nu. 118. ubi affirmat invidiam ex genere suo esse peccatum mortale contra charitatem.*

In eodem, ibi, Ebrietas. Quae inordinata vini concupiscentia est, & si sit voluntaria simpliciter peccatum est mortale, *D. Thom. 2. 2. q. 150. art. 1. & 2. de qua agit late Azor. tom. 1. inst. moral. lib. 7. cap. 33. vers. Quinto quaeritur, & seqq. Lessius de just. lib. 4. cap. 3. dub. 3. Fumus, verbo, Ebrietas. Reginald. lib. 22. nu. 55. & seqq. ubi duplicem distinguit ebrietatem; alteram qua homo privatur usu rationis, & haec, si detur advertentia, est peccatum mortale, alteram qua nimium bibit, sed a ratione minime deturbatur, quam dicitur peccatum veniale.*

9 **Ibi, Si assidua est.** Ergo ebrietas si non est assidua, & accidit præter intentionem, non est peccatū mortale, ut per hunc textum innuit, *Navarr. in cap. It. quorundam, notabili 9. num. 30. de judais, Guiertes, canonic. lib. 2. cap. 4. nu. 30. ubi latè, Turrecrem. cap. Sexto die, nu. 5. dist. 35. Peres, lib. 8. tit. 8. l. 1. additio 2. Ludovicus de Beja, part. 3. casu 20. An autem ebrietas propter vomitum ex consilio medici, gratia tuendæ valetudinis sit peccatum? Vide Caiet. 2. 2. q. 150. art. 2. & 3. Sylvest. verbo, Ebrietas, q. 3. latè Azor. d. cap. 33. vers. Dubia igitur, ad med. Non esse mortale, probabilis mihi opinio, quam tenet Reginaldus, lib. 22. nu. 55. §. Posterior casus. Vbi hanc sententiam ex eo probat quia, in casu ægritudinis, licet membrum abscindere ad recuperandam sanitatem, ergo multo magis licebit se ad breve tempus usu rationis privare. Contrariam tamen sententiam amplectitur, Ludovicus de Beja, part. 3. casu 20. §. Ebrietatem; ubi illam dicit illicitam, etiam ob medicinam.*

10 **Ibi, Igne transitorio.** Citat Henricus de fine hominis cap. 25. §. 3. littera I. ad hoc, quod in Purgatorio anime ad tempus igne cruciantur, non tamen per Angelos bonos, aut malos, de quo etiam agit Bellarm. lib. 2. de Purgatorio, cap. 13. Adde posita ad cap. Qualis, nu. 2. & seqq. & ad cap. Qui in aliud, hac eadem dist.

11 **In Vers. Quæ autem.** Comemorantur hic alia peccata minuta, & minus criminosa, de quibus agit Decianus tractatu criminali, lib. 1. cap. 9. à nu. 2. qui de textu meminit.

12 **In Vers. Quoties, ibi, Tardius ad Ecclesiam.** Dicit notabilem, Ferdinandus Pæz in Repet. cap. Missas, nu. 69. ad hoc, quod ut aliquis satisfaciat præcepto de audienda missa, sufficit ut eam audiat de introitu Evangelij. Post multos Suarius, tom. 3. de Sacramentis, disp. 88. sect. 2. Reginaldus, lib. 19. nu. 24. Addit verò Ludovicus de Beja, part. 1. casu 20. non minus peccare eum qui omittit partem notabilem missæ, quam qui totam omittit. Quod probat ex cap. Omnes fideles de consecr. dist. 1.

13 **Ad finem textus, ibi, Adulari.** Adulatio est peccatum, quo aliqui supra debitum virtutis modum alios verbis, vel factis in communi conversatione delectare querunt. D. Thom. 2. 2. q. 115. art. 1. Quando autem sit peccatum mortale, aut veniale, vide per eundem art. 2. Vide etiam Sanch. lib. 1. Decal. cap. 3. ubi multa, & egregia, de se, ac alios laudantibus de peccatis, quæ omnia mirum in mundū nobis placēt.

Ibi, Nimum delitiosa. Ergo peccatum est veniale; si quis pauperibus esurientibus delitiosa, vel sumptuosa convivia præparaverit, ut ex nostro textu infert Pacianus de probationibus, lib. 2. cap. 26. n. 121.

Ibi, Malediximus. Ergo detractio; seu murmuratio mali parvuli, est tantum peccatum veniale, ut post D. Thom. 2. 2. q. 73. art. 2. tradit Navarr. in cap. Inter verba, conclus. 6. nu. 114. qui huius textus meminit: Reginald. lib. 24. nu. 74. qui auctor eodem lib. num. 173. magnum asserit discrimen inter detractioem, & murmurationem; nam detractio est ablatio famæ alienæ, at verò murmuratio definitur quædam querela cum impatientia, in ijs quæ homo debet patienter ferre. Ita omnes Theologi, & sacri interpretes in illud Matth. 20. nu. 11. Accipientes murmurabant adversus patrem familias.

In Glossa, verbo, Regulam. 16

Nota quod qui promovendus est ad episcopatū, debet habere tredecim qualitates, quas numerat Glossa in præfenti, ex D. Paulo 1. ad Timotheū, cap. 3. & ad Titum, cap. 1. & eas prosequitur Lopez part. 1. tit. 5. l. 30. cum sequentibus. Albericus in Dictionario, verbo, Episcopus, in vers. Episcopum oportet, latè D. Antonin. 3. p. tit. 13. cap. 3. per totum. Hostiensis in summ. de temporibus ordin. col. 3. nu. 8. Sylvest. verbo, Clericus 2. nu. 1. vide etiam, quæ scripsimus ad cap. Presbyter 8. supra, dist. 23.

In Glossa, verbo, Criminale. 17

Hippol. dicit singularem, singul. 338. ad hoc, quod alliduitas in criminibus magis punitur, cum propter consuetudinem delinquendi augeatur poena. Decius in cap. Cum non ab homine, num. 7. de judicijs.

In Glossa, verbo, Plus accipit. 18

Igitur qui in cibo, aut potu plus accipit, quam necesse sit, peccat saltem venialiter, prosequere latè cum Covar. lib. 4. resolut. cap. 20. num. 11. Reginald. lib. 22. num. 52. & 53. ubi septem casus assignat, in quibus circa cibum graviter peccari potest. Navarr. tamen in Euchir. cap. 23. n. 119. Caiet. verbo, gula, & verbo, immunditia, putant, quanvis aliquis usque ad vomitum cibo se ingurgitet, non peccare mortaliter, dummodo sibi notabile detrimentum non inde accersat; tunc enim mortaliter delinquet.

In Glossa, verbo, Iejunantibus. 19

Agit Glossa de hora comedendi in die jejunij, de quo videndus est Covar. lib. 4. resolut. cap. 20. nu. 14. & 16. Navarr. in Manual. cap. 21. num. 27. qui asserunt notabilem anticipationem, verbi gratia, per unam, aut duas horas, esse peccatum mortale.

mortale; sed esse tantum peccatum veniale, probabile est opinio, quam tenet Angelus, verbo jejunium, nu. 2. Innocent. in Rabrica de observat. Jojuciorum, nu. 4. Toler. lib. 6. instr. cap. 2. nu. 5. & post Caietan. & Palacium, contendit, Vestius de justitia, lib. 4. cap. 2. nu. 13. Ad Azor. p. 1. lib. 7. cap. 22. ubi multa de hac questione.

20 **In Glossa verbo, Excepto, Cōtro-**

vertit Glossa quādo vir peccet cognoscendo uxorem suam? De quo videbis posita ad cap. Vir, 33. q. 4.

CAP. Qualis. IV.

S Y M M A R I U M.

- 1 Gregorius Pontifex quis fuerit?
- 2 Peccata quæ post vitam purgantur.
- 3 In statu quo de vita quis egreditur, in tali, in judicio apparebit.
- 4 Purgatorius ignis qualis sit?
- 5 Pœna Purgatorij non sūt æquales in omnibus animabus.
- 6 Quanto tempore anima detineatur in Purgatorio?
- 7 Quid sit blasphemia? & de eius pœna.
- 8 Patronus laicus non ligatur quando exprimitur ecclesiasticus.
- 9 Peccans ex contemptu, peccat in spiritū Sanctum.
- 10 Nullum datur peccatum adeo grave, quod non remitti possit.

1 **I**N superscriptione, ibi, Gregor. lib. 4. Dialogorum.

Vide posita ad cap. De Constanti-nopolitana, dist. 22. latissime, Possavin. in apparatu sacro, tom. 1. in vers. Gregor. Magnus, fol. 563. & seqq. ubi enumerat libros, & opera Gregorij.

2 **In textu.** Agit textus de peccatis, quæ post hanc vitam purgantur, de quo vide Panormitan. in cap. Significavit. nu. 2. & in cap. Deus, nu. 6. de penitentijs, Henric. in summa, lib. 4. cap. 15. §. 9. & ibi, littera R. Ochogaviam de Sacram. tit. de Sacramento penitentiæ q. 21. nu. 2. qui omnes nostrum textum referunt.

3 **Ibi, Talis in judicio.** Ergo in quo statu quis ex hac vita egreditur, talis in judicio apparebit juxta illud Eccles. cap. 11. nu. 13. Si ceciderit lignum ad Austrum, sive ad Aquilonem, ibi erit. Ponderat ele-

ganter Navarr. de oratione, Miscellaneo 58. nu. 1. & sequentibus, quem latissime vide, & conf. 32. nu. 1. de penitentijs, edit. 2.

Ibi, Purgatorius ignis. De materia

vide Vivald. in Candelabro, 1. part. tit. de Purgatorio, nu. 1. & sequentibus, qui nu. 7. textum citat. Vocatur ergo Purgatorium locus quidam, in quo tanquam in carcere post hanc vitam purgantur animæ, quæ in hac non plene purgata fuerunt, ut nimirum sic purgata cœlum ingredi valeant, quod nihil intrabit coinquatum, Apocal. cap. 21. num. 27. & statim liberatae admittuntur ad visionem Dei, quia nihil amplius restat, quod eas possit retardare. Vide Aegium de Sacram. tom. 2. disput. 11. dubio 4. nu. 36. Hos autem Purgatorij ignis cruciatus ipsi etiam ethnici agnoverunt, ut liquet ex Virgilio in 6. Æneid. ubi aperte meminit has pœnas expiatorias, priusquam animæ ad fortunatas beatorum sedes admittantur.

Ergo exercentur pœnis, veterum que malorum
Supplicia expendunt: alijs sub gurgite vasto
Infectum eluitur scelus, qui exurit igni,
Quisque suos patimur manes, exinde per amplum
Mittimur elysium, & paucis lata arua tenemus.

Quo loco triplicem Purgatorij cruciatum insinuat poeta, nempe aqua, venti, & ignis, ut explicant Corda, & Pontanus, ibidem; & Emondus Augerius in suo catechismo, cap. 4. lect. 16. nu. 20.

Duratio pœnarum Purgatorij non est æqualis in omnibus animabus, quæ ibi purgantur. Ratio est, quia non omnes animæ decedunt cū æquali reatu peccatorum remissorum; insuper per aliorum suffragia liberantur, tradit late Suar. de penitentijs, disp. 46. sect. 4. nu. 4. Aegidius de Sacram. tom. 2. disp. 11. dubio 4. nu. 37. vers. Quarto. Pœnas verò Purgatorij ultra diem judicij non esse duraturas certum est, quia ante judicium omnes tam salvandi, quam damnandi resurgent, illi in gloria, isti in pœna; probat Suar. d. sect. 4. nu. 2. Aegid. d. nu. 37. in principio.

Sed quanto tempore unaquæque anima p singulis peccatis punietur, & detinebitur in Purgatorio? Voto in 4. dist. 19. q. 3. art. 2. in fine tenet, neminem ultra decennium in Purgatorio detineri, cum Deus possit ita constituere gravitatem intensivam pœnarum, ut intra illud tempus possint deleri omnes maculæ ex peccato relicta: & non est verisimile voluisse Deum diutius detinere amicos suos. Attamen hæc opinio improbabilis est, quia illa annorum mensura nullo fundamento nititur, nec magis probat de decem, quam de quinque, vel de viginti. Unde certum existimo, animas ob gravia peccata plurimis annis puniri, quod Ecclesia videtur insinuare, tum in suffragijs particularibus pro defunctis, qui ante plures annos decesserunt, tum

rum in forma; & modo concedendi indulgentias plurimum annorum. Ita Suar. d. sect. 4. nu. 6. Egidius d. nu. 37. & 38. Sylvius in supplemento, 3. p. D. Thomae 100. art. 8. dubio 1.

7 Ibi, Blasphemiam dixerit.

Quid sit blasphemia, & de pœnis adversus blasphemos, & plura de ipsius materia congerunt, Covar. in cap. Quatuor, 1. p. 9. 7. ex nu. 3. Gom. de delictis, cap. 1. ex nu. 2. Bossius in praxi, iii. de Inquisitione, nu. 129. & 131. Boer. decis. 301. Soto de just. & jure, lib. 8. q. 2. art. 3. Simanch. de cathol. cap. 8. Menoch. de arbitrat. casu 375. plures refert, Cened. collect. 126. ad decretales, nu. 1. Inter recentiores Theologos doctissimè rem differunt, Azor. 1. part. mor. inst. lib. 9. cap. 28. Suar. de relig. tract. 3. lib. 1. cap. 4. & seqq. Sanchez in decal. lib. 2. cap. 32. Valent. 2.2. disp. 1. q. 13. pun. 1. notab. 2. Reginal. omnium latissimè, lib. 18. nu. 195. 196. 197. & seqq. ubi adducit cap. Statuimus. De maledicis, in quo blasphemantium pœna describitur, quam idem auctor latè explicat lib. 18. nu. 202.

8 Ibi, Quod de uno negatur. Notat

Rebus. in Concordat. tit. decollation. §. Siquis verò, in verbo, dignitatis, ad hoc, quod patronus laicus non ligatur nominationibus, quando in illis solum exprimitur patronus ecclesiasticus.

9 In Glossa, verbo, Blasphemiam, ibi, Ille, qui est obstinatus. Dicit

notabilem, Felin. in cap. 1. nu. 22. ad fin. de constitutionibus, ad hoc, quod peccans ex contemptu dicitur peccare in Spiritum Sanctum, & quod ille dicitur peccare ex contemptu, qui obstinatè perseverat in malo, & contumaciter vilipendit.

10 In textu, ibi, neque in hoc sæ-

culo. Quæritur, utrum detur peccatū adeo, grave, quod per pœnitentiam in hac vita remitti nequeat? Respondetur nullum esse peccatum adeo grave, nec tantam multitudinem peccatorum, quæ non possint per veram pœnitentiam deleri in hac vita. Ita D. Tho. 3. p. q. 86. art. 1. & oppositum dicit esse erroneum. Suar. autem, de pœnit. disp. 8. sect. 1. assert. 3. docet esse hæreticum, quia est contra definitiones Concil. quas refert assert. 1. nu. 5. Sed quid dicendum de peccato in Spiritum Sanctum, de quo Christus Dominus dixit non remitti, neque in hoc sæculo, neque in futuro? Respondetur hoc peccatum juxta D. August. de vera, & falsa pœnitentia, cap. 4. & lib. 4. contra Cresconium, cap. 8. & alijs in locis, esse finalem impœnitentiam, quæ omnino irremissibilis est, quia cum illa hæc vita finitur. Alij tamen explicant de peccato, & malitia ex obstinatione cordis, & specialiter Scot.

dist. 43. q. 1. ubi dicit esse obstinationem peccati cum desperatione veniæ, & proposito non pœnitendi. Suar. assert. 3. xii. nu. 18. censet hoc peccatum proprie esse, quando ex malitia, & duritie cordis, spiritui malo tribuuntur divina, & supernaturalia opera, quæ Spiritus Sanctus ad confirmandam fidem, vel convergendos peccatores operatur, & juxta duas posteriores expositiones, hoc peccatum non dicitur irremissibile, quia omnino tolli non possit, sed quia difficile tollitur, eo quod homini sic disposito difficile sit veram pœnitentiam concipere. Ita cum D. Chrysoft. & D. Cyprian. Suar. citatus.

CAP. Qui in aliud. V.

S V M M A R I V M.

- 1 Anima post mortem quomodo purgetur?
- 2 In Purgatorio est pœna ignis.
- 3 Pœna Purgatorij an superet omnem pœnam vite?
- 4 Pœna Purgatorij an paulatim minuatur?
- 5 Anima Purgatorij an possint inde exire?
- 6 An sint certa de sua salute, & possint mereri, aut demereri?
- 7 Utrum animæ in Purgatorio orent pro nobis?

IN textu. Agit Augustinus in presenti, qualiter animæ post mortem purgentur; de materia vide Sot. in 4. dist. 19. q. 3. art. 1. & 2. Petrum Soto de institut. sacerdot. lect. 2. de Purgatorio, vers. Dubitetur. Henriq. de fine hominis, cap. 25. §. 3. vers. Secundus locus. Quo tempore autem animæ detineantur in Purgatorio, vide eundem Henriq. in summ. lib. 7. cap. 16. nu. 4. Bellarmin. lib. 2. de Purgatorio, cap. 19. & posita ad cap. Proximum, nu. 5. & 6.

Ibi, Igne purgationis. Ergo in Purgatorio, sicut etiam in Inferno, est pœna ignis; qui est corporeus, eiusdem speciei cum nostro elementari. Bellarmin. ubi proximè, cap. 11. Sciri autem non potest, quomodo ignis corporeus animas urat, ut per eundem cap. 12. Vide tamen Suar. de pœnitentia, disp. 46. sect. 2. qui latissimè rem discutit, asserens ignem verè, realiter, ac physice, efficere cruciatum in animabus, seu spiritibus, agereque in spiritus rem aliquam disconvenientem, quæ sit objectum doloris, & tristitiæ. Egidius de Sacram. 2. p. disp. 11. dubio 3. nu. 27. Locus autem Purgatorij est infra viscera terræ, Inferno ipsi vicinus. Bellarmin. cap. 6. Henriq. de fine hominis, d. cap. 25. §. 3. Egidius de Sacram. 2. p. disp. 11. dubio

dubio 2. nu. 17. Suar. de poenitentia, disp. 45. sect. 2. nu. 3. Adde posita ad cap. supra proximū, nu. 4.

In vers. Excellit enim. Nota ex textu, quod nunquam in carne tanta est inventa poena (licet mirabilia passi sint martyres tormenta) quanta in Purgatorio est; superat enim omnem poenam huius vitæ. Vide *Soto in 4. dist. 19. q. 3. art. 2. Vivald. in Candelab. aureo, part. 1. de Sacram. poenitentia, sub tit. de Purgatorio, nu. 8.* qui uterque nostrū textum referunt, & alios citant. *Hemig. d. nu. 3.* qui post *D. Thom.* & alios, ait poenam minimam Purgatorij acerbiorē esse, quam fuit dolor animæ Christi in passione. At *Bonaventura in 4. dist. 20. art. 1. q. 2.* docet aliquam poenam Purgatorij reperiri minorem aliqua poena huius vitæ; sequitur *Bellarmin. d. lib. 2. de Purgatorio, cap. 2. vers. At beatus;* quæ sententia mihi placet, quia potest fieri, ut quis moriatur nullum debitum secum ferens, nisi unius verbi otiosi, at durum videtur propter otiosum verbum, pati debere aliquem supplicia graviora omnibus poenis huius vitæ. Consule *Suarium de poenitentia, disp. 46. sect. 3. nu. 6. & 7. Egidium de Sacram. 2. p. disp. 11. dub. 3. nu. 26.*

4 Dubitatur tamen an poena Purgatorij paulatim minuatur, vel semper eadem intensivè duret? Quidam asserunt animas prius puniri in quodam loco, ubi ignis intensus urit, deinde transire ad alium, ubi mitius puniuntur, postea ad alium amœnum, ubi detinentur sine poena sensus, quod probabilitate non carere tradit *Sylvius in supplement. 3. p. D. Thom. q. 100. art. 3. in fine.* Sed incredibile apparet, animas à Purgatorio transire ad locum amœnum, priusquam cœlum ingrediantur; quia si plenè purgatæ non sunt, non debent ad illum locum transire; si verò iam sunt purgatæ, statim Deum videre incipiunt; unde dicendum est sanctas illas animas immediatè transire à loco Purgatorij ad beatitudinis locum: tradit *Suar. de poenitentia, disp. 46. sect. 4. à nu. 7.*

5 Dubitatur insuper an possint Purgatorij animæ, ante finitam purgationem, ad tempus inde exire? Probabilius est eas animas non posse ordinariè ante poenas omninò persolutas egredi, quia ibi sunt quasi in carcere. Ex nonnullis tamen apparitionibus apertè colligitur, animas aliquando ex singulari Dei permissione egredi, ac aliquibus apparere, ut eorum suffragia postulent. *Egidius de Sacram. d. disp. 11. dub. 6. nu. 49.* Solum est advertendum, quando hæc dispensatio fit, poenam non interrumpi, quia ignis sicut in aere cruciat dæmones, ita animas torquere, ac purgare potest; advertit *Suar. d. sect. 4. nu. 11.* Non omitam hoc loco rem memoratu dignissimam, & quæ in magnæ matris, ac Virginis laudem potest cedere. Ex *B. Petro Damiano lib. 3.*

epistolaram, epist. 10. refert *Ioannes de Carthagena, tom. 3. lib. ultimo de mirandis Deipara Virginis, §. 4.* in ipso die Assumptionis visam fuisse foeminam iam defunctam, quæ se ex purgationis ignibus creptam esse testabatur. *Hodie, inquit, Regina mundi me cum multis alijs de locis poenalibus liberavit, tantaq; multitudo per interventionem eius hodie (id est in die Assumptionis) est de tormentis crepta, ut numerum totius Romanæ plebis excedat.* Ita memoratus auctor.

6 Animæ Purgatorij sunt omnino certæ de sua salute; nam experiuntur se Deum amasse, quod non convenit damnatis; unde clarè colligunt se solum esse in Purgatorio, cuius poenam ex fide sciunt non esse æternam, *Bellarmin. lib. 2. de Purgatorio, cap. 4.* post multos *Suar. de poenitentia, disp. 47. sect. 3. nu. 5. Egidius de Sacram. disp. 11. dub. 6. nu. 45. Sylvius in supplement. 3. p. D. Thom. q. 100. art. 6. dub. 1.* Non possunt tamen mereri, aut demereri, quia tempus merendi, aut demerendi morte finitur: ex multis *Suar. d. disp. 47. sect. 2. à nu. 1. Egidius d. dub. 4. nu. 46.*

7 Pullulat tamen quæstio utrum in Purgatorio animæ orent pro nobis, possintq; aliquid nobis mereri, aut impetrare. *D. Thom. 2. 2. q. 83. art. 11. ad tertium,* ait eos, qui sunt in Purgatorio, non esse in statu orandi, sed magis ut oretur pro eis, propter poenas quas patiuntur; sed oppositum est satis pium, cum illæ animæ sint sanctæ, & charæ Deo; neq; est incredibile Angelos bonos aliqua revelare illis animabus, quæ hîc fiunt à viventibus amicis, vel alio titulo illis conjunctis, ut in particulari pro nobis orent; nec *D. Thomas* absolute contrarium docet, sed comparative ait magis esse in statu, in quo pro eis oretur, quàm pro alijs orandi. Hæc ex *Suar. d. disp. 47. sect. 2. nu. 9.* Vide *Lestium lib. 2. cap. 37. dub. 5.* ubi credibile dicit animas in Purgatorio de proximorum salute esse sollicitas, & pro illis Deum assiduè orare.

CAP. Primum itaq; VI.

S Y M M A R I U M.

- 1 *Episcopus debet esse sine crimine.*
- 2 *Clerici tenentur sine crimine vivere.*
- 3 *Quando ex notorio crimine insurgat irregularitas?*
- 4 *Quacumq; enormitas, an inducat irregularitatem?*
- 5 *An quis possit accusari de peccato, de quo poenituit?*

IN textu. Collige debere inveniri sine crimine, qui in Episcopum est ordinandus, de quo vide posita ad cap. *Quis Episcopus*, 2. nu. 1. supra, dist. 22. & ad cap. *Episcopus*, 7. nu. 2. & seqq. eadem dist. Adde Petrum Greg. de elect. cap. 9. nu. 1. ad finem, *Canon de Sacramentis praesland.* q. 5. nu. 1.

2 Ibi, *Qua libertate.* Nota quod clerici tenentur sine crimine vivere, ne dum laicos corripunt, tacite sibi ipsi respondeant, eadem crimina se admisisse, quae corripunt, & haec verba innovavit Concil. Trid. sess. 14. de reformat. in proemio, post principium.

3 In Glossa, verbo, *Primum ad med. ibi, Alij dicunt.* Quando ex notorio crimine insurgat irregularitas, quae etiam perfecta poenitentia impedit ordinum executionem, & ad maiores accessum? Vide latissime *Suar.* 5. tom. de censuris, disp. 48. sect. 1. & 2.

4 In eadem Glossa in fine, *Ego credo.* Tenet Glossa quod quaecumque enormitas, etiam sine notorietate, impedit, nequis promoveatur; sequuntur plures, quos refert *Navarr.* in Manual. cap. 27. nu. 248. Contrarium tamen verosimilius tenet idem, *Navarr.* d. loco, vide posita ad cap. *Qui partem*, n. 7. dist. 55.

5 In Glossa, verbo, *Corripe.* Igitur potest quis accusari de peccato, de quo poenituit. Extollit *Gom.* 3. tom. cap. 1. nu. 40. à principio, ubi Glossam refert, & tradit plurima. Et specialiter de haeretico, quem iam poenituit, & in foro conscientiae absolutus est, tradit *Sanch.* lib. 2. Decal. cap. 12. nu. 7. cum Glossa, cap. *Gaudemus*, verbo, poterit, de divortio. *Abb. Paulo*, & multis, quos vide apud *Anton. Gom.* tom. 3. variat. cap. 1. nu. 40. *Pet. ubi in Direct. Inquisit.* 2. p. Comment. 25.

DISTINCTIO. XXVI.

S V M M A R I V M.

1 Bigamus quare efficiatur irregularis.

IN Glossa summæ, verbo, *Sequitur.* Laborat Glossa in reddenda ratione ob quam bigamus efficiatur irregularis, de quo videndi sunt *Covar.* in *Clement.* Si furiosus, 1. p. §. 2. nu. 3. vers. *Huius*, *Navarr.* in Man. cap. 27. nu. 19. in principio, *Anania* in cap. 3. nu. 3. de adulterijs. *Ant.* in summa, 3. p. tit. 28. cap. 4.

VI

C A P. Vnius uxoris. I.

S V M M A R I V M.

- 1** Hieronymus quis fuerit?
- 2** Bigamia ante baptismum an impediatur ordines?
- 3** In Baptismo, an crimina dimittantur, & nu. seqq.

IN superscriptione, ibi, *Hieronymus.* Vide posita ad cap. *Illud* dist. 12. & huius epistola integra ad Oceanum, refertur in epistolis D. Hieronymi, collectis per *Canisium*, lib. 3. epistola. 10.

Ad textum. Collige bigamiam contractam ante baptismum non causare impedimentum, ut post susceptum baptismum bigamus non ordinetur, ut in presenti tradit Hieronymus, contrarium vero decidit *Augustin.* in cap. *Seq.* qui omnium fere consensu receptus est, ut per D. D. ibi, citatos, & ultra illos *Abb.* nu. 16. in cap. *Gaudemus* de divortijs, *Soto* in 4. dist. 27. q. 3. art. 2. *Covar.* in *Clem.* Si furiosus, p. 1. §. 2. nu. 5. *Suar.* de censuris, disp. 41. sect. 1. nu. 2. ubi agit de hac epistola 83. *Hieronymi* ad Oceanum, & textum citat *Greg. Lopez*, part. 1. tit. 5. l. 35. Glossa. 1.

Ibi, Non imputatur. Ergo in baptismo commissa ante crimina dimittuntur; notavit *Tiraq.* de poenis causa 25. nu. 1. *Farinac.* tom. 3. q. 97. num. 150. An autem hoc procedat in foro tantum poenitentiali, an etiam in foro judiciali? Statue sequentes conclusiones.

Sit prima conclusio. Iudaeus, aut Ethnicus effectus christianus, non debet puniri de delictis ante commissis, sic enim intendit Glossa verbo, in baptisate, in cap. *Sine poenitentia* de consecrat. dist. 4. intendit Glossa ult. in principio, 89. dist. *Butrius Imola*, & alij in cap. *De his, de accusat.* quos, ibi, refert *Felin.* nu. 7. ubi *Anania* nu. 6. appellat æquiores; tradit iudicatum *Ferret* cautela 24. consuluit *Ruinus*, lib. 5. cons. 13. nu. 3. & in hanc partem inclinat *Clar.* in pract. §. *fn.* q. 51. nu. 19. dicit communem *Vivius*, lib. communium, in verbo, *accusari potest Iudaeus*; plures refert, & sequitur *Farinac.* 3. tom. q. 98. nu. 145. & 148. ait ita Romæ observari *Tuschus*, tom. 1. verbo, *Baptismus*. nu. 4.

Contrariū tamen probat Glossa ult. ubi D. D. 5. communiter, in cap. *Gaudemus*, de divortijs, Glossa, verbo, *poenitentia*, in cap. *Ad monere* 33. q. 2. plura cumulat *Tiraq.* de poenis, causa 25. num. 6. & ex Canonistis, & Theologis tradit receptum, *Covar.* lib. 2. resolut. cap. 10. nu. 4. *Plaça* de delictis, lib. 1.

lib. 1. cap. 34. nu. 17. (idem tenet *Abulens. in 3. Regum, cap. 1. q. 29.* ubi testatur de communiore opinione. *Villalobos communium opinion. littera B. nu. 1. Dec. cons. 130. per totum, lib. 1. Brunus à sole questione legal. 18. nu. 3. & 6.* Ego primam opinionem tanquam æquiore, & religioni magis faventem libenter amplector.

6 Secunda conclusio. Iudæus, aut Ethnicus effectus christianus infraudem, & ut pœnâ commissi delicti evitet, poterit, non obstante baptisate, de delictis antea commissis accusari, & puniri. Ita *Marian. Socin. in cap. De his, nu. 22. de accusat. Dec. dict. cons. 130. nu. 3. vers. Et maximè ista conclusio;* faciunt quæ tradit *Boer. decis. 289. nu. 1. in fine. Decian. practic. criminali, lib. 4. cap. 20. nu. 24. post alios Barbosa in l. Si quis postea quam, nu. 88. de judic.* Atque ita poterit reduci ad concordiam suprapositæ opinionis, ut prima absolute procedat, secunda verò si fraus interveniat; quando autem quis sit putandus fraudulenter, non autem ex corde, baptismum suscipere? Vide *Dec. dict. cons. 130. num. 3. Farinac. d. quest. 97. num. 154.*

7 Tertia conclusio. Aliquis effectus christianus, adhuc tenetur restituere male ablata, & omne illud, quod civiliter ex furto, seu alio delicto nascitur; probat *Glossa, verbo, Possessionibus,* ubi communiter omnes in *cap. Iudæi, in 2. de Iudæis. Innoc. in cap. Gaudemus, nu. 3. vers. Et idem de divortijs, & ibi Hostiens. nu. 16. in fin. Butrius nu. 21. Covar. variar. lib. 2. cap. 10. nu. 4. Dec. d. cons. 130. nu. 1. post med. & nu. 3. sequitur post alios *Farinac. d. q. 97. nu. 156.* Attamen circa restitutionem usurarum, vide *Constitutionem Pauli, 3. part. prima Bullarj, fol. 415.**

C A P. Acutius. II.

S V M M A R I V M.

- 1 Augustinus quis fuerit?
- 2 Bigamia ante baptismum impedit ordines.
- 3 Mulier corrupta inter moniales cooptari non potest, ut recipiat cōsecrationem virginum.
- 4 Glossa approbatur.

IN superscriptione, ibi, Augustinus. Vide posita ad *cap. In ijs, supra, distinct. 4.*

Ad textum. Docet *Augustinus,* bigamiam ante baptismum impedire, ut quis non ordinetur; oppositum docuerat *Hieronym. in cap. proximo;* *Augustinus* tamen magis approbatur, & ultra *D. D. ibi* positos, est videndus *Navar. in Manual. cap. 27. nu. 159.*

à principio. *Vivald. in Candelab. 1. p. de baptismo, nu. 44. vers. Sexto. Suar. de censuris, disp. 49. sect. 6. nu. 10. Adde D. Thom. 3. p. q. 66. art. 4. Greg. Lopez part. 1. tit. 4. l. 5. Glossa 1. Maiolum de irregularitat. lib. 1. cap. 33. Villadiego de irregularit. cap. 16. in principio.*

Ad med. ibi, Dei virgines con-

secrari. Notat *Tiraq. in l. 1. Connubial. Glossa 1. par. 1. nu. 45. ad fin. ad hoc, quod licet mulier corrupta inter sanctas moniales cooptari non potest, vir tamen corruptus, & sacris, & religioni mancipari potest, & etiam in Episcopum consecrari. Adde quod per hunc textum, tenet *Rodriguez de regularibus, tom. 1. q. 64. art. 3. non posse consecrari sceminas corruptas stupro occulto; etiam si per vim, aut dormientes virginitatem amiserint, de quo vide posita ad cap. Sanctimoniales 24. supra, dist. 23. nu. 1. Adi pro hac re *Sanch. tom. 2. Decal. lib. 5. cap. 5. nu. 22. & deinceps, ubi distinguit de velo proprio virginitatis, quod dicit accipi non posse à corruptis, non vero de velo cōmuni professorum.***

In Glossa, verbo, Consecrari, ibi, Significat Ecclesiam triūphātem.

Et ita per ipsam virginitatem, Ecclesia triumphans designatur; quia sicut Angeli sine carne vivunt, ita virgines in carne triumphant, ad quod dicit *Glossam ad modum celebrem Paulus Fuscus de visitat. lib. 2. nu. 1. qui multa congerit. Vide præterea Riberam, & Blasium Viegas, in illud Apocal. 14. Virgines cuius sunt, sequuntur agnum quocunque jert.*

C A P. Deinde. III.

S V M M A R I V M.

- 1 Innocentius Pontifex quis fuerit?
- 2 Bigamus an sit, qui post baptismum habuit uxorem, & ante alteram.
- 3 Responso interrogationi accommodatur.
- 4 Infidelis habens filium, si convertatur, succedit in maioratu.
- 5 Sine peccato exercetur, quod sit de precepto.
- 6 Irregularitas an tollatur in baptismo?

IN superscriptione, ibi, Innocentius. Qui fuit nomine primus, de quo vide posita ad *cap. Quis nesciat, supra dist. 11. Sed forsan iste Innocentius non fuit primus, cum in eius epistolis, quas refert *Baron. annual. tom. 5. anno Christi 404. num. 36.**

& 87. & 91. & anno 405. nu. 62. & anno 408. nu. 33. & 38. & 41. & anno 413. nu. 23. & anno 416. nu. 14. & 31. & 34. non reperitur hæc epistola ad Ruffum; sed fuit nomine secundus; qui obiit anno Domini 1128. & nonnulla scripsit, ut per *Possevinum in apparatu sacro, tom. 2. verbo, Innocentius, fol. 100. Adde posita ad cap. Decernimus, 2. infra, dist. 28.*

2 **Ad textum.** Collige ex textu bigamū esse, qui ante baptismum habuerit unam uxorem, & post baptismum alteram; de quo agit *Villadiego de irregularitate, cap. 16. in principio; ubi hunc textum vocat optimum, & eum sæpe sæpius ponderat, & vide posita ad cap. 1. & 2. supra, hac eadem dist.*

3 **Ad med. ibi, Meminerint hoc a Iudæis interrogatum.** Notat *Suar. tom. 2. de religione, lib. 2. de juramento, cap. 13. nu. 4. ad hoc. quod debet responsio interrogationi accommodari.*

4 **In vers. Quarto, ibi, Filios, quæ ex ea.** Dicit notabilem *Gregor. Lopez part. 2. tit. 15. l. 2. verbo, Si no el hijo maior, vers. Et advierte, ad hoc, quod si aliquis infidelis (qui juxta morem patriæ possidet maioriā) habens iam filium maiorem ex uxore, convertatur ad fidem ipse, & eius uxor, & postea procreent filium alium, succedit in maiōratu primus filius, licet natus in infidelitate; & est argumentum, quod filij suscepti ante baptismum, debent habere partem hæreditatis, & hoc est verum: nisi remaneret in infidelitate, quia tunc debent privari hæreditate paterna, & materna, l. *Cognovimus, C. de hæreticis.**

5 **Ad fin. textus, in vers. Nuptiarum, ibi, Non potest dici.** Et ita sine peccato exercetur, quod de præcepto perficitur; ut ex textu notavit *Gregor. Lopez part. 4. tit. 2. in summa, Glossa 3.*

6 **In Glossa ult. in principio, ibi, Ex proprio delicto.** Tenet Glossa infamiam, & irregularitatem ex proprio delicto proveniente, tolli in baptismo; Glossa similis in *cap. Si quis viduam, dist. 50. de quibus Villadiego de irregularitate, dist. cap. 16. in principio.*

C A P. Vna tantum. IV.

S V M M A R I V M.

Baptismus quas maculas auferat?

2 **Actum frequentat, qui bis illum exercet.**

3 **Non est hortator castitatis, qui ipsam non servat.**

IN textu. Notat *Gregor. Lopez, ad hoc, quod irregularitas, & bigamia non tollitur baptismo, part. 1. tit. 4. l. 6. Glossa 1. de quo etiam lege scripta ad cap. 1. 2. & 3. supra, eadem dist. & de effectibus baptismi, & quas maculas auferat? Vide *Suar. tom. 1. de Sacram. q. 69. art. 4. disp. 26. sect. 1. Egidium q. 69. art. 1. & sequent. Vasq. tom. 2. in 3. part. disp. 156. cap. 1. 2. & 3. ubi deducit ex gravissima Conciliorum, & Patrum autoritate Gregor. Ambros. Hieron. Cypriani. Vide etiam Carthaginam lib. 3. tit. 42. observatione 4. qui authores quatuor assignant præcipuos effectus baptismi. Primus est animam abluere ab omni peccato. Secundus, est gratiæ infusio, & virtutum Theologicalium Fidei, Spei, Charitatis. Tertius liberare ab omni pœnæ reatu peccatis debito. Quartus, aperire januam regni Cœlorum. Qui effectus colliguntur ex *cap. Maiores, de bapt. & ex Concil. Trid. sess. 6. cap. 7. Carthaginensi 4. Can. 1. Florentino in decreto fidei, post ultimam sessionem, §. Primum omnium, ubi Eugenius 4. ita definit. Huius Sacramenti effectus est remissio omnis culpæ originalis, & actualis, omnique pœnæ, quæ pro ipsa culpa debetur.***

In textu, ibi, Iterare. Ergo ille dicitur actum frequentare, qui bis illum exercet; unde merito illa dicitur meretrix, quæ causa quæstus duos amafios admittit. *Abb. in cap. Inter opera, nu. 5. de sponsal. ubi Præpositus nu. 5. l. Palam quæstum de ritu nuptiarum; mulier autem quæ amore plures admittit, non est meretrix, ut per eundem Præposit. ubi proximè.*

In textu ad fin. in vers. Quomodo. Ergo non potest esse hortator castitatis, qui ipsam non servaverit; & verba nostri textus renovavit *Concil. Trid. sess. 14 de reformat. in proæmio, post principium. Imò, generaliter loquendo, ad nullius virtutis observantiam ille alios poterit cohortari, qui eandem non religiosè observaverit. Extat hac in re pulcherrimum *Sannazarij epigramma ad Regem Federicum, ubi postquam illum inducit caventem, ne quis audaci manu arma distringeret, mox eundem monstrat eiusdem virtutis observatorem, cuius erat hortator.**

*Deposuisse tuum, vel primus diceris enssem,
Et monstrasse palam primus inermè latus.*

CAP. Qui sine crimine. V.

S V M M A R I V M.

- 1 Ambrosius quis fuerit?
 - 2 Bigamia an tollatur per baptismum?
 - 3 Verbum, tenere, aliquando non importat necessitatem.
 - 4 In irregularitate bigamiae quis dispēset?
- I**N superscriptione, ibi, Ambrosius. Vide posita ad cap. Quadragesima, supra dist. 4. Adde latissime Possevinum in apparatu sacro, tom. 1. in verbo, Ambrosius, fol. 91. & sequentibus.
- 2 In textu. Tenet Ambrosius irregularitatem bigamiae, non tolli per baptismum, de quo vide posita ad cap. 1. 2. 3. & 4. hac eadem dist. Adde Suarium de censuris, disp. 49. sect. 6. nu. 10. qui textum refert.
 - 3 In principio textus, ibi, Tenetur. Nota quod quandoq; verbum, tenere, ponitur permissivè, & non præceptivè, vel necessitati- vè, licet regulariter necessitatem importet, l. 3. C. de transact. l. 1. §. 1. ff. de eo, per quem factum erit, vide Brisson. de verborum significatione, lib. 18. fol. mihi 625.
 - 4 In fine, ibi, Prærogativa exiit. Quis autem possit in hac irregularitate bigamiae dispensare? Vide latissime per Suarium de censuris, disp. 49. sect. 6. per totam. An autem Episcopus possit in illa dispensare? Vide posita ad cap. Non confidat 59. infra, dist. 50.

DISTINCTIO. XXVII.

CAP. Diaconus. I.

S V M M A R I V M.

- 1 Martinus primus quis fuerit?
- 2 Non licet sacerdotibus uxorem habere.
- 3 Protestatio aliquando exonerat protestantem.
- 4 Diaconus an possit matrimonium contrahere?
- 5 Aliquando non sufficit contradicere.
- 6 Tacens quando consentire videatur?

IN superscriptione, ibi, Marti-

nus. Papa huius nominis primus, patria Tudertinus, creatur Pontifex anno Christi 649. coegit Synodum Lateranensem, summa perpeffus pro causa fidei, abductus captivus Constantinopolim, expositus opprobrijs omnibus Chersonam fuit relegatus, ubi inopia, & ærumnis confectus, verè martyr obiit. Extant eius epistolæ unà cum Synodalibus, actis Concilij Lateranensis. Vide Baron. tom. 6. annal. anno 496. & sequentibus. Possevinum in apparatu sacro, tom. 2. fol. 410. Adde posita ad cap. ult. nu. 1. supra, dist. 24.

In textu. Collige non licere sacerdotibus uxores habere, sed castos, & cœlibes esse oportere, ut multis comprobatur Tiraq. l. 15. cannubialium, nu. 118. qui textum refert, Bursatus conf. 110. nu. 26. Quæstio autem esse potest, an iure divino, vel humano initatus sacris, obligetur ad cœlibatum? & magis placet solo iure ecclesiastico annexam esse continentiam ordinibus sacris; tradit Henriquez in summa, lib. 10. cap. 14. §. 5. & ibi littera D. nostri textus meminit, Sanchez lib. 7. de matrim. disp. 27. nu. 5. latissime Vasquez de ordine, disp. 247. cap. 3. & sequentibus. De quo etiam videbis posita ad cap. 1. & cap. de ijs, infra, dist. 28. & ad cap. Presbyteris, 8. nu. 2. infra, hac eadem dist.

In vers. Quod si. Ponderat Felin. in cap. Cum M. nu. 38. de constit. ad hoc, quod tenet, & juvat protestatio, quando ille, qui protestatur agit de exoneratione se ab obligatione, quæ debet oriri ex pacto non præambulo, sed secuturo.

In vers. Si verò. Arguit ex his verbis Marcus Antonius Episcopus Spalatensis, postea verò ab Ecclesia Sanctæ Romana Apostata, docere Gratianum, si diaconus uxorem ducat, matrimonium tenere. Sed inique cum Gratiano agit, qui id tantum asserit diaconum si a ministerio cessare voluerit contracto iam ante diaconatum matrimonio licitè uti posse; non autem novas nuptias contrahere, quod tamen ut notat Glossa de Ecclesia tantum Orientali posteriorum temporum intelligi debet, ut bene confutat Boyerius de Republica ecclesiastica, parte 2. lib. 2. cap. 11. §. Hinc perperam, fol. 396. Adde posita ad cap. Quoniam 13. nu. 6. infra, dist. 31.

In Glossa, verbo, Si contesta-
tus, ibi, Contradicat. Imò non satis est non contradicere, sed requiritur expressus consensus ex Felin. post alios, in cap. Cum M. nu. 34. de constitutionibus, qui Glossam citat.

In Glossa, verbo, Tacuerit, ibi, Pro consensu. Hoc est verum regulariter, nisi adfit præjudiciū certij 1. 3. & ibi Glossa, ff. de authorit. tutorum, aut nisi metu tacuisset, l. novissime, ff. de re jud. seu nisi agatur de obligatione reali, vel personali, l. 4. ff. servitut. urban. prædior. l. Filius familias, §. In vitas, ff. de procuratoribus, & vide quæ dicam in regula, Qui tacet, de regulis juris, lib. 6. Interim consulte Sanchez lib. 1. matrim. disp. 5. nu. 5. ubi cum multis.

CAP. Quidem. II.

S V M M A R I V M.

- 1 Augustinus quis fuerit?
- 2 Nubentes non sunt separandi.

IN superscriptione, ibi, Augustinus. De quo vide posita ad cap. In ijs, supra distinct. 4.

2 Ad textum. Collige ex textu nubentes post votum castitatis, non esse separandos, de quo vide in terminis D. Thom. in Addit. ad 3. part. quest. 53. art. 1. Ratio autem ea est, quia votum non operatur ultra voventis intentionem, sed voventis castitatem, aut non nubere, non intendit se inhabilem reddere ad nubendum, sed solum intendit promittere, & se obligare ad id non faciendum, licet possit, & habilis sit, & hanc rationem reddit Suarius tom. 2. de religione, lib. 4. de obligatione voti, cap. 6. nu. 4. Adde posita ad cap. Sequens, num. 2.

CAP. Si vir. III.

S V M M A R I V M.

- 1 Theodorus quis fuerit?
- 2 Simplex votum an irritet matrimonium?
- 3 Index potest minuire pœnam.

IN superscriptione, ibi, Theodorus in Pontificali. Fuit Theodorus Cantuariensis Archiepiscopus, natione Græcus, scriptor opus de qualitate pœnitentiæ, ijs, qui in multis criminibus deliquissent, inscriptum est enim Pœnitentiale Theodori; cuius in præsentem meminit

Gratianus. Conscripsit etiam epistolas nonnullas ad diversos; floruit anno Domini 690. Vide Possevin. in apparatu sacro, 3. part. littera T. fol. 280.

Ad textum, ibi, Simplex votum. 2

Ergo simplex votum non irritat matrimonium postea contractum, cum per illud non mutetur status, neque voventis amittat dominium propriæ voluntatis, & ideo postea contrahendo, potest illud transferre in uxorem. Vnde quantumcūq; votum fiat publice, & cum magna solemnitate, non irritabit matrimonium postea contractum; quia ad illud irritandum requiritur, quod publice fiat, & sit solemne per susceptionem factorum ordinum, vel per professionem factam in religione approbata. D. Thom. 2. 2. quest. 88. art. 7. ad tertium. Navarr. in Manuali, cap. 12. nu. 31. vers. Decimo tertio. prosequitur late Barbof. soluto matrimonio, 2. part. Rubrica. nu. 99. item posita ad cap. supra proximum, nu. 2. Adde Suarium de statu religionis, tom. 3. lib. 9. cap. 3. nu. 14.

In Glossa, verbo, Sed tribus, 3 ad finem. ibi, Minuitur pœna.

Notat Glossa, quod iudex debet detrahere de quantitate pœnæ à jure statuta, quando delinquens facit actum prohibitum, & tamen à jure postea toleratur, & approbatur, de quo vide nonnulla per Tiraq. de pœnis, in præfatione, nu. 4. & 18. cum sequentibus, nu. 15. an iudex possit pœnam augere?

CAP. Voventibus. IV.

S V M M A R I V M.

- 1 Voventis castitatem an possit nubere?
- 2 Qui contra votum matrimonium contraxit, an possit petere debitum?
- 3 Ecclesia an possit punire voluntatem? & num. sequentibus.

IN textu. Nota damnabile esse voventibus castitatem, velle nubere, de quo vide posita ad cap. Sequens, nu. 2. & 3.

Ibi, Sed etiam velle. Ergo, qui contra votum castitatis matrimonium contraxit, & consumavit, tenetur nihilominus ad non petendum debitum, quia voti obligatio durat in eo, in quo impleri potest; sic etiam qui contra votum religionis uxorem duxit, adhuc tenetur non consummare matrimonium, quia potest implere votum, quod

quod de se semper obligat; tradit *Suar. tom. 2. de religione, lib. 4. de obligatione voti, cap. 16. num. 7. ubi late.*

In Glossa, ibi, Voluntas punitur. Docet Glossa, posse Ecclesiam punire voluntatem. Glossa similis in *Clement. 1. de hereticis, verbo, Ipso jure communiter recepta, ex Pigo de ecclesiastica Hierarchia, lib. 6. cap. 16. Medin. in Cod. de penitentia, tractatu de oratione, quest. de potestate Ecclesie, respectu actu cordis. Cordub. lib. 4. questionum Theologicarum, q. 13. Adrian. Quodlibet. 8. vers. Huius decisio, fol. mihi 257. plures refert Gutier. lib. 1. Canon. cap. 13. nu. 4. Præcipuum est fundamentum, quia in die festo peccat, qui sola voluntate violat præceptum, veluti si habeat intentionem non audiendi missam. Ergo Ecclesia punit etiam interiores actus malos, & illos judicat.*

4 Ego contrariam opinionem semper certiorẽ existimavi, eam tenet *Castr. lib. 2. de justa heret. punit. cap. 18. Navarr. in Manual. cap. 23. nu. 103. ad fin. & tom. 2. in cap. Fin. de simonia, nu. 20. vers. Nec obstat. Simanch. de catholicis, cap. 42. nu. 2. Gutier. d. lib. 1. Canon. cap. 13. nu. 4. & 5. latissimè Suar. 5. tom. de censuris, disp. 4. sect. 2. per totam* Nec obstat fundamentum, quia Ecclesia non prohibet illum actum interiorem, sed consecrat tempus aliquod divino cultui; unde ex natura rei sequitur, ut irreverentia illi temporis facta jure naturæ sit prohibita: sicut consecrato loco, vel calice, vel quacumque alia re ad cultum Dei; licet consecratio sit de jure positivo humano, irreverentia tamen tali rei facta est contra ius naturæ. Ita eleganter solvit *Suar. ubi proxime, nu. 6. Agnoscit Vasquez 1. 2. disp. 160. cap. 4. nu. 19. licet alio modo argumento satisfiat.*

5 Vtrum autem hæreticus in mente sit excommunicatus, & aliquibus poenis subjectus? Vide posita ad *cap. Si quis eorum, infra, dist. 30. nu. 2, & sequentibus, & quæ latius scripsimus ad cap. Qui partem 6. nu. 8. & seqq. infra, dist. 55.*

C A P. Si Nupserit. V.

S V M M A R I V M.

- 1 Nubere an sit peccatum?
- 2 Ex accidenti potest matrimonium fieri culpabile.
- 3 Mulier vovens non potest nubere, vir tamen qui eam disponavit libere illa utitur.

I N textu. Collige virginem nubendo non peccare, nubere quidem velle, malum non est, sed potius bonum, atque remedium singulare concupiscentiæ malæ, & infirmitatis humanæ, consonat *D. Paul. 1. ad Corinth. cap. 7. nu. 9. prosequitur eleganter Sotomaior in epistolam ad Timotheum, cap. 5. nu. 10. & 14. super illa verba, Nubere volunt.*

Ibi, Habebit damnationem. 2

Potest ergo ex accidenti matrimonium fieri malum, atque culpabile. Nempe si quis post votum continentiæ nubere velit, & nuptias affectet, tradit idem *Sotomaior, supra citato loco, ubi verba nostri textus refert; firmat late Bellarmin. de Sacramento matrimonij, tom. 2. lib. 1. cap. 21. vers. Sit igitur prima propositio. Adde posita ad cap. ult. infra, hac eadem distinct.*

Notabis tamen, quod licet mulier habens votum castitatis non possit nubere absque peccato, juxta textum in præsentibus; tamen vir, qui eam disponavit, libere illa utitur non solum reddendo, sed etiam exigendo, ut notavit *Sylvest. verbo, matrimonium 7. q. 5. vers. Sexto, in fine, Sanch. lib. 9. de matrim. disp. 33. nu. 2. quos refert; & sequitur Suar. d. lib. 4. de obligat. voti, cap. 16. nu. 12. Et est ratio, quia ille non obligatur voto uxoris, cum votum non obliget nisi voventem, nec obligatur ratione peccati commissi inducendo, vel cooperando ad fractionem voti, quia fractio voti non obligat postea ad recompensationem, sed ad penitentiam, etiam ipsum voventem. Ergo multò minus obligabit cooperantem; aut inducentem, advertit *Suar. d. loco.**

C A P. Quod interrogasti.

VI.

S V M M A R I V M.

- 1 Nicolaus Pontifex quis fuerit?
- 2 Mulier se fingens monialem nubere non valet.
- 3 Falsa remedia sunt abijcienda.
- 4 Hypocrisis definitur.
- 5 Professio monialis inducitur per impositionem velaminis.
- 6 Protestatio actum demonstrat.

I N superscriptione, ibi, Nicolaus. Vide posita ad *cap. Imperium, 10. dist. & ad cap. Omnes, 22. dist.*

2 **In textu.** Notabis quod mulier, qua sanctimonialem se esse finxerit, nubere non valet; quod tradit *Covar. in cap. 2. nu. 1. de testamentis. Palatius in repet. Rubrica, §. 57. nu. 4. & vide quae infra dicemus, nu. 5.*

3 **Ibi, Finxit.** Meminit huius textus *Iacobus de Grassijs lib. 5. conf. 12. de penitentijs, & remissioni.* ad hoc, quod falsa remedia sunt abijcienda, quia populus ficta simulatione non est fallendus.

4 **Ibi, Per hypocrisim.** Hypocrisis est vitium, quo quis factis, vitae integritatem, & sanctimonialiam fingit, ac simulat, cupiens, & studens bonus haberi, & praedicari. *Azor. in summa moral. tom. 1. lib. 4. cap. 13. vers. Hypocrisis. Reginald. tom. 2. lib. 17. nu. 113. Lofius de just. lib. 2. cap. 47. dub. 6. §. Est autem;* ubi docet hypocrisim per se, & ex genere suo esse peccatum veniale, aliquando tamen posse esse peccatum mortale ratione finis, quem intendit ipse hypocrita. Verbi gratia, si aliquis mendaci, & simulato virtutis pallio ad ecclesiasticam dignitatem indignus velit promoveri; vel si se doctorem, aut prophetam fingat, quod facilius perniciosam doctrinam in vulgus disseminet.

5 **Ibi, Revertatur.** Ergo professio monialis potest induci per impositionem sacri velaminis factam a se ipsa, ita ut impediatur reditus ad saeculum; de quo vide posita ad *cap. Vidua, & ad cap. Consulti, de regular. Caiet. in opusculis, tom. 1. tract. 31. q. 7. & de materia late Suar. tom. 2. de religione, tract. 6. lib. 1. de voto, cap. 2. Sanch. tom. 2. Decal. lib. 5. cap. 3. nu. 24. & nu. 14. cum sequentibus.*

6 **In Glossa 1. ibi, Protestatio precedat.** Nota ex Glossa, quod quando quis facit actum multipliciter intelligibilem, si vult ostendere, quod intendebat facere secundum unum intellectum, debet illud protestari, ante actum, & non post actum, & est ratio quia per protestationem precedentem apparet, quo animo quis gerat actum, unde illa voluntas semel posita semper videtur durare, *cap. Maiores, §. Dormiens, de baptismo.*

CAP. Nam si consenserimus.

VII.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Bursatus textus meminit.*
- 2 *Simon Magus quis fuerit?*
- 3 *Ananias, & Saphira mortui ad pronuntiationem Petri.*

AD textum. *Bursat. conf. 110. nu. 26.* huius textus meminit, qui cum sit Palea illectus praeteris prescribentes, & glossatores in praesenti. Vide immerito *Burchardus in suo decreto, lib. 8. cap. 47.* verba huius textus non Palea; sed ipsi Nicolao Pontifici retulit.

Ibi, Profuit Simoni Mago. Refertur haec historia in *Actibus Apostolorum, cap. 8.* Euid autem Simon Magus natione Samaritanus, ut tradit *Abulensis in Math. cap. 24. quest. 80. vers. Sed ante.*

Ad fin. textus, ibi, Ananias, & Saphira. Vide de hac historia in *Actibus Apostolorum, cap. 5.* & vide *Promptuarium juris, tom. 1. verbo, Ananias, in Glossa littera R.* qui textum refert; fuerunt enim mortui ad pronuntiationem Petri Apostoli, cuius rei redditur causa per *Abulens. lib. 4. Regum, cap. 1. q. 19. Lege Lorinum in Act. Apostolorum, citatis locis.*

CAP. Presbyteris. VIII.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Calixtus secundus quis fuerit?*
- 2 *Sacris initiati non possunt matrimonium contrahere.*
- 3 *A quo tempore haec matrimonia irrita sint?*
- 4 *An hoc procedat ex constitutione Ecclesiae?*

IN superscriptione, ibi, **Calixtus secundus.** Guido ante vocatus, Vicensis Archiepiscopus, filius Comitis Burgundiae, creatus Pontifex anno Domini 1119. Concilium Lateranense celebravit; per haec tempora ordines Templariorum, canonicorum regularium Sancti Augustini, & militiae Calatravae in Hispania instituti fuerunt, teste *Chacon de vitis, & gestis Pontificum, fol. 385.* & vide *Platinam in eodem Calixto,* qui ait tunc temporis Emmanuelem Graecorum Imperatorem lapidem secum in patriam detulisse, super quo apud Tyrum Christus sedisse fertur.

In textu. Collige esse interdictum matrimonium presbyteris, diaconis, subdiaconis, & monachis, de quo vide *Tiraq. qui textus meminit, l. 15. Connubial. n. 118. Covar. lib. 4. decret. 2. part. cap. 6. §. 3. Bernard. Diaz in pract. criminali, cap. 80.* qui textum refert, & latissime prosequitur, & vide ibi *Salzedo* addit.

addit. 1. qui contendit nunquam licuisse in Ecclesia Dei post sacrum ordinem, matrimonium contrahere, de quo etiam *Franciscus Gotti- manus*, Ordinis Minorum, de *calibatu*, dub. 5. qui huius textus meminit; *Sotus de just. & jure*, lib. 7. q. 6. art. 2. conclus. 2. Vide etiam *Concil. Trident. sess. 24. de Sacramento matrimonij Canon 9.* Adde posita ad cap. 1. nu. 2. supra, hac eadem dist. & ad cap. 1. cap. *Diaconi*, nu. 2. infra, dist. 28. *Bellarmin. de clericis*, lib. 1. cap. 19. vers. *Tertio probatur.* *Barbosa in Rubrica de soluto matrimonio*, 2. part. nu. 91.

3 Ibi, Matrimonia disiunge. *Vasq. de or-*

dine, disp. 249. cap. 4. nu. 36. & 37. tenet *Calixtum* secundum in nostro textu fuisse primum Pontificem, qui irrita fecit matrimonia post ordinem sacrum contracta, nam antea licet prohiberetur sacris hominibus matrimonium contrahere post ordinationem, non tamen matrimonia fiebant irrita, quam opinionem latissime idem *Vasquez*, probare nititur. Contrarium videtur sentire *Sylvest.* verbo, *Matrimonium* 8. nu. 12. vide posita ad cap. *Aliter*, nu. 4. infra, dist. 31. Adde *Aegyptum in Sacramento ordinis*, disp. 20. dub. 11. ubi observat, ab ipso nascentis Ecclesie primordio omnibus diaconis, ac sacerdotibus fuisse prohibitum contrahere matrimonium. Et præterea *Martinus Bonacina tract. de matrim. quest. 3. punct. 9. nu. 13.* universim asserit irrita semper fuisse omnia matrimonia, post sacrum ordinem contracta, etiam in Græcis Orientalibus. Vbi citantur *Bellarmin. Sanch. Azor.* & alij, de quo vide posita ad cap. *Aliter* 14. infra, dist. 31.

4 Vtrum hæc separatio fiat tantum ex constitutione Ecclesie, vel ex lege divina, & rei natura? *Covar. de sponsalibus*, 2. part. cap. 7. §. 4. nu. 7. tenet dissolvi matrimonia attenda rei natura, & post alios tradit *Barbos. in Rubrica de soluto matrim.* 2. part. nu. 98. *Sanches lib. 7. de matrimonio*, q. 28. nu. 11. contrariam tuctur opinionem multos referens *Covar. sibi contrarius, de sponsalibus*, 2. p. cap. 6. §. 3. nu. 2. quæ opinio cõmunior apparet.

CAP. Virgines. IX.

S V M M A R I V M.

- 1 *Hieronymus quis fuerit?*
- 2 *Virgines post consecrationem nubere nequeunt.*
- 3 *Virgines an committant adulterium?*

1 I N superscriptione, ibi, *Hironymus*. De quo vide posita ad cap. *Illud*, dist. 12.

In textu. Collige ex illo non posse virgines post cõsecrationem nubere; sic etiam apud Romanos virgines vestales perpetuam virginitatem servabant. Sic etiam *Cereris sacerdotissæ* viventibus viris suis, amica separatione viduabantur, ut scribit *Tertullianus in lib. de Monogamia*, haud multo ante fin. ubi et idẽ dicit de sacerdotibus *Iunonis Achai-cæ*, & *Dianæ Scythicæ*, & *Apollinis Pythij*; tradit latè *Tiraq. l. 15. connub. nu. 120.* Adde posita ad cap. *Si nupserit*, num. 2. & 3. supra, hac eadem distinct.

Ibi, Adulteræ, & ibi, Incestæ. 3

Adulterium committunt virgines, quia Christum demittunt, cui spiritualiter nupserunt. In consecratione enim vovent solemniter virginitatem, & solemniter se desponsant Christo, cui fidem promittunt tanquam suo sponso. Incestæ autem dicuntur, quia per votum Christo desponsatæ, omnibus christianis, qui sunt unum in Christo, factæ sunt affines, ita ut cõmiscendo se illis, quibus spirituali affinitate sunt propinquæ, committant incestum; quod de vero adulterio, & incestu, non facile concedam.

DISTINCTIO. XXVIII.

CAP. Nullum. I.

S V M M A R I V M.

- 1 *Gregorius Pontifex quis fuerit?*
- 2 *Subdiaconus castitatem promittit.*
- 3 *Debent continere ab omni actu venereo.*

I N superscriptione, ibi, *Beatus Gregorius*. De quo vide posita ad cap. *De Constantinopolitana* 4. supra, distinct. 22.

Ad textum. Collige ex textu, non debere fieri subdiaconum, qui castè victurum non promittat; neque hoc decretum Ecclesia leviter, & sine causa instituit, imò multis urgentibus causis ita servandum esse decrevit. Nam in lege veteri nullus carnes agni, qui in figura corporis, & sanguinis Christi immolatus est, comedere permittebatur, nisi renes accinctos haberet; per illam autem cincturam designabatur libidinis refræ-natio; prosequitur latè *Castrus adversus hæreses*, lib. 13. verbo, *Sacerdotium*, vers. *Quarta hæresis*, post med. multis etiam comprobatur *Henriq. in summa*, lib. 12. cap. 5. §. 9. littera I. & lib. 10. cap. 14. §. 5. littera D. qui uterq. de nostro textu meminerunt,